

1

Suuntana

Italia

PERUSTIETO

Suuntana Italia

Toimittajat

Opiskelu: Paolo Pellei

Työskentely: Työministeriö, EURES-yksikkö

Oppaan muut osuudet: Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

Kannen sarja-asu

Graafinen muotoilu M-L Muukka

Painatus

Painoprisma, 11/2004, 3500, 2. korjattu painos

ISBN 951-805-031-7 (painettu)

ISBN 951-805-032-5 (pdf)

ISSN 1457-8522 (painettu)

ISSN 1795-3618 (pdf)

Tämä opas löytyy pdf-muodossa CIMOn [www-palveluista](http://www.palveluista)

<http://www.cimo.fi> tai <http://www.maailmalle.net>

Linkki oppaaseen on myös työministeriön sivuilla <http://www.mol.fi>

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

PL 343 (Hakaniemenkatu 2)

00531 Helsinki

<http://www.cimo.fi>

Työministeriö

PL 34

00023 Valtioneuvosto

<http://www.mol.fi>

Oppaan laatimiseen on saatu tukea työministeriöltä ja Euroopan komissiolta.

Komissio ei vastaa julkaisun sisällöstä.

Sisälllys

Lukijalle / Till läsaren 4 / 5
Tiivistelmä / Sammandrag 7 / 9

I OPISKELU

1. Italian koulutusjärjestelmä 12
 - 1.1 Lastentarhat, ala- ja keskikoulu 13
 - 1.2 Ylempi toisen asteen koulutus 14
 - 1.2.1 Klassinen ja tieteellinen koulutus 14
 - 1.2.2 Taidealan koulutus 15
 - 1.2.3 Teknillinen koulutus 16
 - 1.2.4 Ammatillinen koulutus 16
 - 1.2.5 Koulutussopimus, oppisopimuskoulutus ja ammatilliset kurssit 17
 - 1.3 Korkea-asteen koulutus 18
 - 1.3.1 Yliopistot 18
 - 1.3.2 Yliopistotutkintojärjestelmä 19
 - 1.3.3 Taide- ja musiikkialan korkeakoulutus (AFAM) 20
 - 1.3.4 Ammatillis-tekninen korkea-asteen koulutus, (IFTS) 22
 - 1.3.5 Muu yliopiston ulkopuolinen korkea-asteen koulutus 23
 - 1.3.6 Etäopiskelu 24
 - 1.4 Aikuiskoulutus 24
2. Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto? 25
 - 2.1 Koko tutkinnon suorittaminen 25
 - 2.2 Vaihtosopimukset ja vaihto-ohjelmat 25
 - 2.2.1 Sokrates/Erasmus-ohjelma 25
 - 2.3 Opintojen vastaavuus 26
 - 2.3.1 Akateeminen tunnustaminen 26
 - 2.3.2 Ammatillinen tunnustaminen 27
 - 2.3.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen 27
 - 2.3.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista 28
 - 2.3.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot 28
 - 2.4 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja 28
3. Opiskelemaan hakeminen 30
 - 3.1 Yliopistot 30
 - 3.1.1 Pääsyaatimukset 30
 - 3.1.2 Hakumenettely 30
 - 3.2 Taidealan oppilaitokset ja korkeakoulut 31
 - 3.3 Teknilliset ja ammattioppilaitokset 32
4. Opiskelijana Italiassa 33
 - 4.1 Ylempi toisen asteen koulutus 33
 - 4.2 Yliopisto-opinnot 33
 - 4.3 Opiskelijamäärät 34
 - 4.4 Suomalaisopiskelijat Italiassa 34
5. Kustannukset ja rahoitus 35
 - 5.1 Opintojen kustannukset 35
 - 5.1.1 Lukukausimaksut 35
 - 5.1.2 Elinkustannukset, hintataso ja alennuskortit 35

- 5.2 Opintojen rahoitus 37
 - 5.2.1 Opintotuki 37
 - 5.2.2 Apurahat 38
- 6 Italian kielen opinnot 40
 - 6.1 Kieliopinnot Suomessa 40
 - 6.2 Kieliopinnot Italiassa 40

II KANSAINVÄLINEN HARJOITTELU

- 7 Työharjoittelu Italiassa 41
 - 7.1. Harjoittelijavaihto-ohjelmat 41
 - 7.2. Leonardo da Vinci – EU:n ammatillisen koulutuksen ohjelma 42
 - 7.3. Sokrates/Comenius-ohjelma 42

III TYÖSKENTELY ITALIASSA

- 8 Työskentely Italiassa 44
 - 8.1 Työmarkkinat 44
 - 8.2 Työn hakeminen 44
 - 8.3 Työsuhdeasiat 47
 - 8.4 Verotus 48
 - 8.5 Työttömyys- ja sosiaaliturva 48
 - 8.5.1 Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto 48
 - 8.5.2 Työttömyys Italiassa 49
 - 8.6 Eläkkeet 49

IV MUITA KANSAINVÄLISTYMISSVAIHTOEHTOJA

- 9. Au pairiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon vai vapaaehtoispalveluun 51
 - 9.1 Au pair 51
 - 9.2 Vaihto-oppilasvuosi Italiassa 51
 - 9.3 Euroopan unionin Nuoriso-ohjelma 51
 - 9.4 Työleirit 52

V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

- 10. Ulkomailla oleskeluun liittyvät käytännön asiat Italiassa 53
 - 10.1 Asuminen 53
 - 10.2 Terveystieteiden ja vakuutukset 54
 - 10.3 Oleskelulupa ja muut asiakirjat 55

VI LISÄTIETOJA

- 11 Tiedonlähteitä 56
 - 11.1 Neuvonta Suomessa 56
 - 11.2 Neuvonta Italiassa 57
 - 11.3 Lähteet 58
 - 11.4 Muut oppaat ja tiedonlähteet 58
 - 11.5 Internet
- 12 Yhteystietoja 61
 - 12.1 Yhteystietoja Suomessa 61
 - 12.2 Yhteystietoja Italiassa 64
 - 12.3 Oppilaitosten yhteystiedot 65
 - 12.4 Alueellisia työnvälityssivuja 81
- Yleistietoa Italiasta 82

Lukijalle

Tämä opas tarjoaa perustietoa Italiaan opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtöä suunnittelevalle. Lisäksi oppaassa on lukuisia yhteystietoja ja osoitteita yksityiskohtaisemman tiedon lähteille. *Suuntana Italia* -opas kuuluu 19-osaiseen Perustieto-sarjaan, jota CIMO julkaisee yhteistyössä työministeriön kanssa.

Oppaan työskentelyä koskevasta osuudesta vastaa työministeriö. Työministeriö koordinoi Suomessa Eurooppalaista työnvälityspalvelua (*European Employment Services*), jossa ovat mukana Euroopan komissio ja Euroopan talousalueen maiden julkiset työnvälityspalvelut.

Oppaan alussa olevaan tiivistelmään on koottu keskeinen asiasisältö sekä suomeksi että ruotsiksi. Tiivistelmä antaa lukijalle yleiskuvan oppaan sisällöstä sekä opiskelu-, työharjoittelu- ja työskentelymahdollisuuksista Italiassa. Ruotsinkielisille lukijoille tiivistelmä toimii lisäksi ensitiedon lähteenä omalla äidinkielellä.

Kiinnostus ulkomailla opiskelua, työharjoittelua ja työskentelyä kohtaan on kasvanut vuosi vuodelta ja samalla kynnys ulkomaille lähtöön on madaltunut. Syitä suomalaisnuorten ulkomaille opiskelemaan hakeutumiseen ovat mm. sopivan opiskelualan puuttuminen Suomessa, halu parantaa kielitaitoa, uusien kokemusten etsiminen, kiinnostus kohdemaata kohtaan ja urakehitys. Loppujen lopuksi syitä on kuitenkin aina yhtä monta kuin on lähtijää.

Tutkinto-opiskelijaksi ulkomaille lähteminen vaatii omatoimisuutta ja pitkäjännitteisyyttä, sillä sopivan oppilaitoksen ja opinto-ohjelman löytäminen sekä hakuprosessi vievät aikaa. Oppilaitosten välisissä vaihto-ohjelmissa opiskelu- ja paikkavaihtoehdot ovat rajatumpia ja haku valmiin ohjelman kautta helpompaa. Työnhaku ulkomailta edellyttää puolestaan oman osaamisen ja kielitaidon karvoittamista sekä aktiivisuutta sopivan paikan löytämiseksi kohdemaassa.

Ulkomaille opiskelemaan, työharjoitteluun tai työskentelemään lähtevän on syytä selvittää kaikki asiaan liittyvät kysymykset jo ennen lähtöä. Kun päätöksen lähtemisestä tekee ajoissa, on apua ja tietoa saatavilla. Tiedonhaku kannattaa aloittaa esimerkiksi omasta oppilaitoksesta, lähimmästä työvoimatoimistosta, kirjastosta tai CIMOsta.

Tämä *Suuntana Italia* -opas sekä sarjaan kuuluvat muut maakohtaiset oppaat ovat pdf-muodossa CIMOn Maailmalle.net -palvelun kohdassa <http://www.maailmalle.net> | Lisätietoja | Maaoppaat. Lisäksi Maailmalle.net -palvelusta saa lisätietoa sekä suomeksi että ruotsiksi eri vaihtoehtoista lähteä ulkomaille hankkimaan elämäkokemusta. Palvelusta voi myös käydä lukemassa jo maailmalla olleiden kertomuksia opiskelusta, työharjoittelusta ja muista kokemuksista.

Suuntana Italia -opas on päivitetty keväällä 2004. Säädökset ja muut tiedot saattavat kuitenkin muuttua nopeasti ja tietojen ajantasaisuus kannattaa aina varmistaa asianomaisilta viranomaisilta.

Till läsaren

Denna guidebok erbjuder basinformation för dem som planerar studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete i Italien. Ytterligare erbjuder guiden ett stort antal kontaktuppgifter och adresser till informationskällor för mer detaljerade uppgifter. Guideboken *Suuntana Italia* är en del av den 19-delade serien *Perustieto*, som CIMO publicerar tillsammans med Arbetsministeriet.

Arbetsministeriet ansvarar för delen i guiden som handlar om arbete. Ministeriet koordinerar en Europeisk arbetsförmedlingstjänst (European Employment Services) i vilken deltar Europakommissionen och de offentliga arbetsförmedlingstjänsterna i länderna som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

I sammandraget i bokens början presenteras det centrala innehållet både på svenska och på finska. Sammandraget ger läsaren en allmän bild av guidens innehåll samt av studie-, praktik- och arbetsmöjligheterna i Italien. För svenskspråkiga läsare fungerar sammandraget som en första informationskälla på eget modersmål.

Intresset för studier, arbetspraktik och arbete utomlands har ökat år för år och tröskeln till att åka utomlands har blivit lägre. Orsaker till att finländska ungdomar åker utomlands för att studera är t.ex. för att ett passande studieområde inte erbjuds i Finland, för att förbättra sina språkkunskaper, för att söka nya erfarenheter, pga. intresse för mottagarlandet eller för att nå en viss karriärsutveckling. Sist och slutligen finns det lika många orsaker till att åka utomlands som det finns människor som åker.

Det krävs alltid eget initiativ och långsiktighet i planeringen hos den som vill åka utomlands för att avlägga hela examen, eftersom det tar tid att hitta en lämplig läroinrättning och ta reda på hur sökandet går till. Inom utbytesprogram mellan läroinrättningar är alternativen mer begränsade men samtidigt sökandet till färdiga program betydligt enklare. Jobbsökande utomlands förutsätter i sin tur att man kartlägger sitt eget kunnande och sin språkkunskap samt aktivt söker en lämplig arbetsplats i mottagarlandet.

Ifall man vill åka utomlands för studier, arbetspraktik eller förvärvsarbete lönar det sig alltid att utreda frågor i samband med utlandsvistelsen redan innan man åker. Ifall man kan besluta sig för att åka i god tid finns mycket hjälp och information att få. Man kan börja informationssökningen t.ex. vid den egna läroinrättningen, den närmaste arbetskraftsbyrån, biblioteket eller vid CIMOs informationstjänst.

Guiden *Suuntana Italia* samt de övriga landsguiderna i serien finns i pdf-form på CIMOs webbtjänst [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) (<http://www.maailmalle.net>) vid punkten Närmare information | Perustieto-guiderna. Du får dessutom på webbtjänsten [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) information både på finska och på svenska om att åka utomlands för att studera eller skaffa livserfarenhet. På webbtjänsten kan man

också läsa vad personer som varit ute i världen berättar om sina studier, sin arbetspraktik eller andra erfarenheter utomlands ifrån.

Uppgifterna i guiden *Suuntana Italia* har uppdaterats under våren 2004. Författningar och övrig information kan ändras snabbt och det lönar sig alltid att bekräfta uppgifterna hos berörda myndigheter.

Tiivistelmä

Vuosittain tuhannet suomalaisnuoret opiskelevat ulkomailla: lukuvuonna 2002–2003 Kelan opintotukikeskuksen mukaan 4 854 suomalaista sai opintotukea tutkinnon suorittamista varten ulkomaisessa oppilaitoksessa. Samana lukuvuonna Italiassa oli 112 opintotukea saavaa, tutkintoa suorittavaa suomalaista opiskelijaa¹. CIMOn kokoamien, korkeakoulujen kansainvälisten liikkuvuustilastojen mukaan vaihto-ohjelmien kautta Italiassa opiskeli vuonna 2003 yhteensä 250 suomalaista opiskelijaa².

Koulutus Italiassa

Italian koulutusjärjestelmä jakaantuu lastentarhaan (*scuola materna*), alakouluun (*scuola elementare*), keskikouluun (*scuola media*), ylemmän toisen asteen koulutukseen (*scuola secondaria superiore*) sekä korkea-asteen koulutukseen. Italiassa oppivelvollisuus kestää yhdeksän vuotta, 6 ikävuodesta aina 15 ikävuoteen saakka.

Yhdentoista vuoden iässä kaikki oppilaat aloittavat keskikoulun eli alemman toisen asteen koulun. Keskikoulu kestää kolme vuotta, 11-vuotiaasta 14-vuotiaaseen. Ylempi toisen asteen koulutus on tarkoitettu 14–19-vuotiaille nuorille, jotka voivat valita klassisen, tieteellisen, taidealan, teknillisen tai ammatillisen koulutuksen suuntautumisen. Ammatillisen pätevyyden voi hankkia myös koulutussopimuksen tai oppisopimuksen kautta.

Korkea-asteen koulutusta tarjoavat Italiassa yliopistot, taide- ja musiikkialan korkeakoulut, maakuntien järjestämät ammatillis-teknilliset korkea-asteen kurssit ja muut yliopiston ulkopuoliset korkeakoulut. Yliopisto-status on Italiassa yhteensä 77 korkeakoululla.

Lukuvuonna 2000–2001 Italian korkeakouluissa tapahtui opetusohjelmien uudistus, jonka seurauksena yliopistot päättivät itse sisäänpääsy- ja muista vaatimuksista, tavoitteista ja ohjelmista. Uudistuksessa otettiin käyttöön mm. opintoviikko-järjestelmä, joka Italiassa noudattaa yleistä eurooppalaista mallia (1 CFU = 1 ECTS).

Perusvaatimuksena Italian yliopistoihin pyrkiville ulkomaisille opiskelijoille on pätevyys korkeakouluopintoihin omassa maassaan. Perustutkintoa suorittamaan aikovien suomalaisten opiskelijoiden pääsyvaatimuksena on siis ylioppilastutkinto. Suomalaiset voivat toimittaa hakemuksensa suoraan Italian yliopistoihin ja korkeakouluihin, mutta hakulomakkeita voi tiedustella myös Italian kulttuuri-instituutista, joka opastaa hakijoita Italiaan liittyvissä opiskeluasioissa.

Italian yliopistoihin tai korkeakouluihin hakevien EU-maiden kansalaisten haku aika on sama

¹ Lähde: Kelan opintotukikeskus

² CIMO Publications 2/2003, Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2003.

kuin Italian kansalaisten. Tarkemmat hakuohjeet on tarkistettava kustakin yliopistosta. Joissakin koulutusohjelmissa opiskelijapaikkojen määrä on rajattu, jolloin opiskelijoita joudutaan karsimaan pääsykokeiden avulla.

Italiassa yliopistot päättävät itse lukukausimaksuistaan. Lukukausimaksu valtionyliopistoissa riippuu suoritettavasta tutkinnosta ja on noin 450 euroa – 2 000 euroa vuodessa. Yksityisissä yliopistoissa lukukausimaksut ovat yleensä suuremmat.

Italialaisissa korkeakouluissa annettava opetus on lähes poikkeuksetta italiankielistä. Italiassa opiskelamista suunnittelevalle italiankielen suullinen ja kirjallinen taito onkin ensiarvoisen tärkeää. Suomessa esimerkiksi Italian kulttuuri-instituutti järjestää eritasoisia italian kielen kursseja.

Harjoittelu

Italiaan työharjoittelua varten haluavat voivat hakea harjoittelupaikkaa esimerkiksi IASTE-ohjelman (*The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*) kautta. IAESTE-ohjelman harjoittelu on tarkoitettu 18 vuotta täyttäneille teknillisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen insinööriopiskelijoille sekä eräille muille korkeakouluopiskelijoille. Hakijoilta edellytetään yleensä 2–3 vuoden opintoja sekä vähintään englanninkielen taitoa.

Myös AIESEC-järjestö tarjoaa harjoittelupaikkoja opiskelijoille tai vastavalmistuneille Italiassa. AIESEC-harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille, mutta nykyisin on tarjolla myös kehitysmaa- ja opetusalan harjoittelupaikkoja (*educational*). Harjoittelujaksojen pituus on 2–18 kuukautta. Harjoittelupaikka Italiasta saattaa löytyä myös oman oppilaitoksen vaihtosopimusten tai opiskelijajärjestöjen kautta tai harjoittelupaikan voi vaihtoehtoisesti etsiä myös itse.

Työskentely

Italialaiset työmarkkinat ovat erittäin paikalliset. Maan ainoa julkinen, kansallinen työnvälitysjärjestelmä on EURES (European Employment Services), joten sen merkitys työnvälittäjänä on merkittävä. Italia on ollut suomalaisten työnhakijoiden kiinnostuksen kohde erityisesti matkailualalla. Italiassa työskentelevillä Suomen kansalaisilla on samat oikeudet kuin italialaisella palkkaan, työskentelyolosuhteisiin, asunnon saamiseen, ammatilliseen koulutukseen, sosiaaliturvaan ja ammatti-liiton jäsenyyteen. Perheenjäsen voi tulla maahan työntekijän mukana ja saada samat oikeudet.

Työnhaku Italiasta kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon tai vierailemalla lähimmän työvoimatoimiston EURES-neuvojan luona. Italiassa eri alueiden välillä on huomattavia eroja työttömyysluvussa. Pohjois-Italiassa esim. Lombardiassa virallinen työttömyysaste on alle 4 %, vastaava luku Etelä-Italiassa Sisiliassa saattaa olla jopa yli 21 %.

Muita vaihtoehtoja hankkia kansainvälistä kokemusta ja kielitaitoa Italiasta ovat mm. eri mittaiset kielikurssit, työleirit, vaihto-oppilasvuosi tai työskentely au pairina.

Sammandrag

Årligen studerar tusentals finländska ungdomar utomlands: enligt FPA:s studiestödscentral erhöll 4 854 finländare studiestöd under läsåret 2002–2003 för avläggande av examen vid utländska läroanstalter. I Italien fanns det under samma läsår 112 studiestödsberättigade finländare som studerade för avläggande av examen³. Enligt högskolornas internationella rörlighetsstatistik som CIMO samlat ihop studerade totalt 250 finländska studerande via utbytesprogrammen i Italien år 2003⁴.

Utbildningen i Italien

Utbildningssystemet i Italien indelas i barnträdgård (*scuola materna*), lågstadium (*scuola elementare*), mellanskola (*scuola media*), högre utbildning på andra stadiet (*scuola secondaria superiore*) samt högre utbildning. Läropliktstiden i Italien är nio år, från 6 till 15 levnadsåret.

Vid elva års ålder börjar alla eleverna mellanskolan dvs. den lägre utbildningen på andra stadiet. Mellanskolan räcker tre år, från 11 till 14 års ålder. Den högre utbildningen på andra stadiet är avsedd för 14–19 åriga unga och de kan välja mellan inriktning på klassisk, vetenskaplig, konst-, teknisk eller yrkesutbildning. Yrkeskompetens kan också skaffas genom utbildningsavtal eller läroavtal.

I Italien erbjuds högre utbildning av universiteten, konst- och musikhögskolorna, yrkesinriktade tekniska kurser på högskolenivå som landskapen anordnar samt av övriga högskolor som står utanför universiteten. Totalt 77 högskolor har universitetsstatus i Italien.

Under läsåret 2000–2001 fönyades undervisningsprogrammen i Italien, vilket ledde till att universiteten själva fattar beslut om inträdes- och andra krav, målsättning och program. I förnyelsen tog man bl.a. i bruk systemet med studieveckor, som i Italien följer den allmänna europeiska modellen (1 CFU = 1 ECTS).

Grundkravet på utländska studerande som söker in till universitet i Italien är kompetens för högskolestudier i det egna landet. Studentexamen är således inträdeskravet för finländska studerande som planerar att avlägga en grundexamen. Finländarna kan skicka sina ansökningar direkt till de italienska universiteten och högskolorna, men ansökningsblanketter kan man också fråga efter hos Italiens kulturinstitut, som vägleder sökande om ärenden som gäller studier i Italien.

³ Källa: FPA:s studiestödscentral

⁴ CIMO Publications 2/2003, Internationell rörlighet vid universiteten och yrkeshögskolorna 2003.

Ansökningstiden till italienska universitet eller högskolor är desamma för medborgarna i EU-länderna och Italien. Närmare ansökningsanvisningar fås från respektive universitet. I vissa utbildningsprogram har antalet studieplatser begränsats, vilket gör att studerande måste gallras med hjälp av inträdesprov.

I Italien fattar universiteten själva beslut om sina terminsavgifter. Terminsavgiften i statsuniversitetet beror på vilken examen som skall avläggas och är cirka 450–2000 euro per år. I privata universitet är terminsavgifterna i allmänhet högre. Undervisningen vid italienska högskolor sker nästan utan undantag på italienska. För dem som planerar att studera i Italien är därför muntliga och skriftliga kunskaper i italienska ytterst viktiga. I Finland ordnar till exempel Italiens kulturinstitut språkkurser på olika nivåer i italienska.

Praktik

De som vill genomföra arbetspraktik i Italien kan ansöka om praktikplats till exempel genom IAESTE-programmet (*The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*). Praktiken inom IAESTE-programmet är avsedd för ingenjörstudenter vid tekniska högskolor och yrkeshögskolor, samt för vissa andra högskolestuderande som fyllt 18 år. Av de sökande förutsätts i allmänhet 2–3 års studier och åtminstone kunskaper i engelska.

AIESEC-organisationen erbjuder också praktikplatser i Italien för studerande eller nyutexaminerade. AIESEC-praktiken är främst riktad till studerande i den merkantila och IT-branschen, men nuförtiden erbjuds också praktikplatser i u-lands- och undervisningsbranschen (*educational*). Praktikperiodens längd är 2–18 månader. Man kan också hitta en praktikplats i Italien via den egna läroanstaltens utbytesavtal eller studentorganisationerna, eller alternativt kan man också själv söka praktikplats.

Arbetet

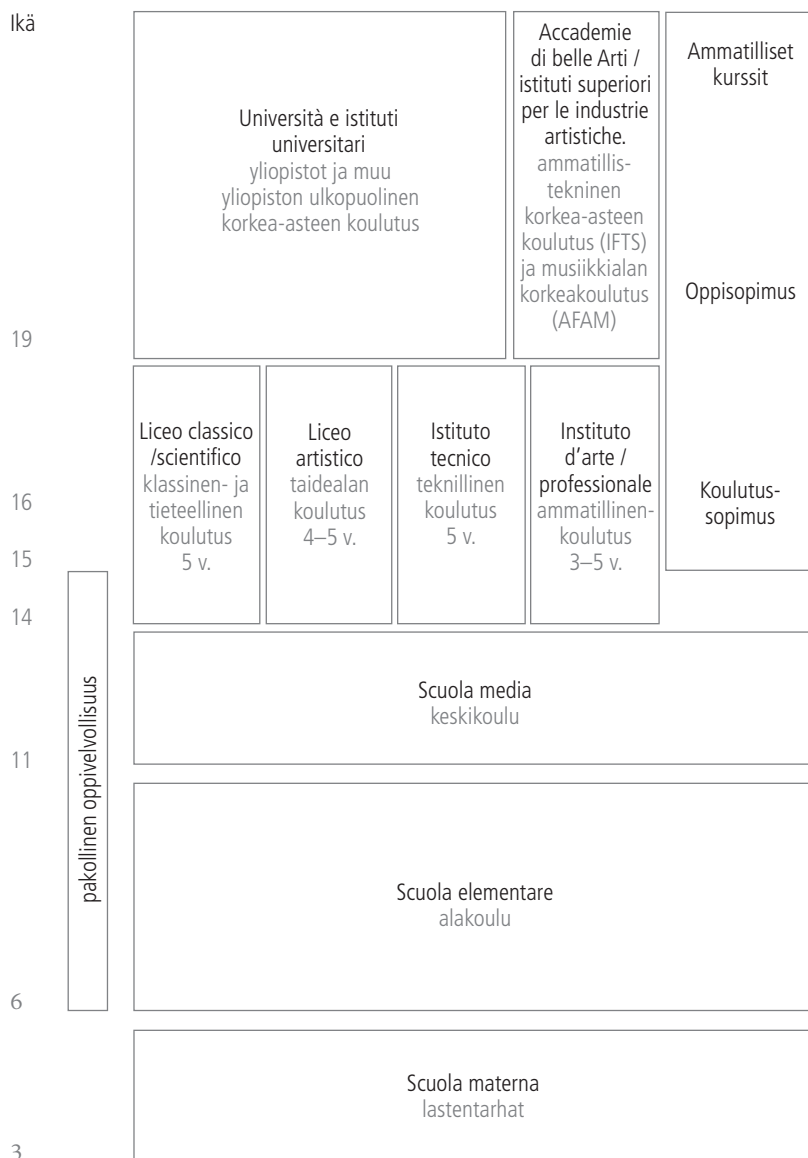
Den italienska arbetsmarknaden är av mycket lokal karaktär. Landets enda offentliga, nationella arbetsförmedlingssystem är EURES (European Employment Services), vilket gör att den har en avsevärd betydelse som arbetsförmedlare. I synnerhet turistbranschen i Italien har intresserat finländska arbetssökande.

Finländska medborgare som arbetar i Italien har samma rättigheter som italienska medborgare vad gäller lön, arbetsförhållanden, bostadsanskaffning, yrkesutbildning, socialskydd och medlemskap i fackförbund. Familjemedlemmar har rätt att komma in i landet tillsammans med arbetstagaren och få samma rättigheter.

Om man vill söka arbete i Italien är det bra att bekanta sig med grundfakta på Internet eller att besöka EURES-rådgivaren på närmaste Arbetskraftsbyrå. I Italien är skillnaderna avsevärda mellan arbetslöshetssiffrorna i olika regioner. T.ex. i Lombardiet i Norditalien är den officiella arbetslöshetsnivån under 4 %, medan motsvarande siffra på Sicilien i Syditalien kan vara till och med över 21 %.

Andra möjligheter att skaffa sig internationell erfarenhet och språkkunskaper i Italien är bland annat språkkurser av olika längd, arbetsläger, ett år som utbytesstuderande eller arbete som au pair.

Italian koulutusjärjestelmä



I OPISKELU

1 Italian koulutusjärjestelmä

Italian koulutusjärjestelmän osia ovat lastentarhat (*scuola materna*), alakoulu (*scuola elementare*), keskikoulu (*scuola media*), ylemmän toisen asteen koulutus (*scuola secondaria superiore*) sekä korkea-asteen koulutus. Kaikki koulutus toimii koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca, MIUR*) alaisuudessa. Ministeriön laatiman yleisen opetus suunnitelman puitteissa kouluilla on jonkinasteinen autonomia; jokaisella koululla on oma suunnitelma koulutustarjonnastaan (*Piano dell'Offerta Formativa; POF*). Suunnitelmassa määritellään koulutus päämäärät, jotka on jossain määrin mukautettu sekä oppiaineiden että opiskeluaikojen osalta paikallisiin tarpeisiin.

Tällä hetkellä Italiassa oppivelvollisuus aika on yhdeksän vuotta ja koskee 6–15-vuotiaita. Se käsittää viisi vuotta alakoulua (*scuola elementare*), kolme vuotta keskikoulua (*scuola media*) ja yhden vuoden ylempää toisen asteen koulutusta (*scuola secondaria superiore*). Keskikoulun jälkeen oppilaan täytyy siis opiskella yksi vuosi valitsemassaan ylemmän toisen asteen koulutuksen oppilaitoksessa, esim. lyseossa, ammattikoulussa tai teknillisessä koulussa. Yhden pakollisen vuoden jälkeen oppilaalla on kolme eri vaihtoehtoa:

- 1) hän voi jatkaa ylempää toisen asteen koulutusta
- 2) hän voi osallistua maakuntien järjestämille ammatillisille kursseille, jotka ovat ilmaisia ja kestävät 2–3 vuotta. Niistä saadulla pätevyydellä voi jatkaa erikoistumiskursseille (*Corsi di specializzazione*), minkä jälkeen voi hakea ammatillis-tekniseen korkea-asteen koulutukseen (*Istruzione e Formazione Tecnica Superiore; IFTS*).
- 3) hän voi aloittaa oppisopimuskoulutuksen, joka on eräänlainen työsopimus, jonka päämääränä on saavuttaa ammatillinen pätevyys työskentelemällä yrityksessä. Koulutukseen kuuluu n. 240 tuntia opetusta vuodessa yrityksen ulkopuolella. Suoritettuaan oppisopimuskoulutuksen oppilas voi osallistua ammattikorkeakoulun kursseille.

Tässä oppaassa oleva tieto Italian koulutusjärjestelmästä on keväältä 2004. Ajankohtaisimman tiedon voi tarkistaa oppaan lopussa mainituilta www-sivuilta.

1.1 Lastentarhat, ala- ja keskikoulu

Italiassa lastentarhat eivät ole pakollisia, mutta ne edustavat koulutusjärjestelmän ensimmäistä tasoa. Lastentarhojen suosio kasvaa jatkuvasti ja tällä hetkellä noin 90 % 3–6 vuotiaista italialaislapsista valitsee joko valtion, kaupungin tai yksityisen lastentarhan.

Alakoulu (*scuola elementare*) eli ensimmäisen asteen koulu kestää viisi vuotta; koulua käydään 6-vuotiaasta 11-vuotiaaksi. Alakouluissa on käytössä kaksi vaihtoehtoista opetusjärjestelmää. En-

simmaisessa järjestelmässä (*modulo*) on kolme opettajaa kahta luokkaa kohden tai neljä opettajaa kolmea luokkaa kohden, ja viikkotuntimäärä on 27–30. Toisessa järjestelmässä (*scuola a tempo pieno*) on kaksi opettajaa yhtä luokkaa kohden, ja viikkotuntimäärä on 40. Vieraan kielen opiskelu aloitetaan jo alakoulussa.

Yhdentoista vuoden iässä kaikki oppilaat aloittavat keskikoulun (*scuola media*) eli alemman toisen asteen koulun. Keskikoulu kestää kolme vuotta, 11-vuotiaasta 14-vuotiaaksi. Keskikoulussa jokaisella oppiaineella on oma opettajansa. Yksi vieras kieli on pakollinen ja joissakin kouluissa voi opiskella myös toista vierasta kieltä. Normaali viikkotuntimäärä on 30, mutta joissakin kouluissa on käytössä ns. pidennetty koulu-aika (*tempo prolungato*). Näissä kouluissa järjestetään normaalin kouluajan jälkeen ylimääräistä toimintaa.

Alakoulussa ja keskikoulussa ei ole muita valinnaisia aineita kuin uskonto, joka on valinnaisena aineena koko kouluajan. Koulupäivä kestää yleensä kahdeksasta yhteen. Jos oppilaalla on tavalista pidempi koulupäivä (*scuola a tempo pieno* tai *tempo prolungato*), hänen kouluviikkonsa kestää maanantaista perjantaihin, kun se normaalisti kestää maanantaista lauantaihin. Koulu järjestää ainoastaan näille oppilaille ruokailun, sillä heidän koulupäivänsä kestää iltapäivään asti. Italiassa pidempää päivää tekeviä oppilaita on vielä vähemmistö, vain noin 15–20 %.

Sekä alakoulu että keskikoulu päättyvät kirjallisiin ja suullisiin kokeisiin. Keskikoulun päättötutkinto sisältää kolme kirjallista koetta: italian kielen, matematiikan ja vieraan kielen kokeet sekä haastattelun, jossa käydään läpi kaikki oppiaineet. Keskikoulun päättötodistuksen (*Diploma di Licenza Media*) saatuaan oppilas siirtyy ylempään toisen asteen koulutukseen. Päättötodistuksen arvosteiluasteikko on ”erinomainen”, ”erittäin hyvä”, ”hyvä” ja ”välttävä”.

1.2 Ylempi toisen asteen koulutus

Ylempi toisen asteen koulutus on tarkoitettu 14–19-vuotiaille nuorille. Se jakautuu neljään ryhmään: klassiseen ja tieteelliseen, taidealan, teknilliseen ja ammatilliseen koulutukseen. Ylemmän toisen asteen koulutuksen jälkeen nuoret voivat siirtyä korkea-asteen opintoihin, johtaviin ammatitehtäviin tai erityistaitoja vaativiin työntekijätason tehtäviin.

1.2.1 Klassinen ja tieteellinen koulutus

Klassisen ja tieteellisen koulutuksen ryhmään kuuluvat klassiset, tieteelliset ja kielitieteelliset lyseot (*Licei Classici, Scientifici e Linguistici*) sekä ala-asteen ja esikoulun opettajankoulutus (*Liceo Pedagogico*, entinen *Istituto Magistrale*, ja *Liceo della Comunicazione*, entinen *Scuola Magistrale*).

Lyseoissa opiskellaan pääasiassa samoja oppiaineita, mutta painopiste on eri aineilla. Klassiset lyseot valmistavat pääasiassa humanististen alojen korkeakouluopintoihin. Näissä lyseoissa painotetaan

mm. seuraavia aineita: italian kieli, latina, kreikka ja filosofia. Tieteellisistä lyseoista valmistuvat voivat jatkaa missä tahansa korkeakoulussa. Oppiaineisiin kuuluvat mm. italian kieli, matematiikka, fysiikka, latina ja vieras kieli. Opinnot klassisissa ja tieteellisissä lyseoissa kestävät viisi vuotta.

Ala-asteen opettajan koulutuksen pakollisia aineita ovat Italian kieli ja kirjallisuus, latinan kieli ja kirjallisuus, yksi vieras kieli, historia, fysiikka, yhteiskuntaoppi, filosofia, kasvatustiede ja opetus-harjoittelu, psykologia, maantiede, matematiikka, taide ja taidehistoria, kuorolaulu sekä liikunta. Uskonnon opetukseen osallistuminen ja jonkin instrumentin soiton harjoittelu ovat vapaaehtoisia. Ala-asteen opettajiksi opiskelevien koulutus kestää viisi vuotta, minkä jälkeen opiskelija voi siirtyä yliopistoon. Opettajakelpoisuuden saavuttamiseksi täytyy opintoja jatkaa yliopiston kasvatustieteel-lisessä tiedekunnassa. Myös esikoulun opettajiksi opiskelevien koulutus kestää viisi vuotta.

Lyseoissa opiskelijoiden opintomenestystä arvioidaan 2–3 kertaa vuodessa. Arviointi perustuu oppilaan suullisissa ja kirjallisissa kokeissa saamiin arvosanoihin: 0–5 on huono ja 6–10 hyvä arvo-sana. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan osoittama ahkeruus ja osallistumishalukkuus. Italiassa, toisin kuin Suomessa, suullisilla kokeilla (*interrogazioni*) on suuri painoarvo ja niitä on runsaasti. Suullinen koe on opettajan ja opiskelijan välinen vuoropuhelu, jossa opettaja haastattelee opiskelijaa. Suulliset kokeet ovat tärkeitä myös yliopistossa.

Viidennen opintovuoden lopussa oppilaat suorittavat päättökokeen (*Esame di Stato*). Sen voivat suorittaa sekä valtion koulujen että yksityiskoulujen (*scuole paritarie e legalmente riconosciute*) op-pilaat. Koe koostuu kolmesta kirjallisesta ja yhdestä suullisesta kokeesta. Ensimmäisen kirjallisen kokeen tarkoitus on arvioida Italian kielen taitoa. Toinen kirjallinen koe arvioi taitoja niissä oppi-aineissa, jotka ovat kyseisen koulun painopistealueita. Kolmas koe arvioi monipuolisesti monen eri alan tuntemusta ja soveltamista sekä vieraiden kielten taitoa. Ensimmäisen ja toisen kirjallisen kokeen on laatinut koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriö ja kolmannen valmistelee koulun oma tutkintolautakunta. Suullinen koe arvioi osaamista viimeisen vuoden oppiaineissa. Kokeen läpäise-miseksi vaaditaan vähintään 60/100 pistettä. Suurin paino on kirjallisella (enintään 45 pistettä) ja suullisella (enintään 35 pistettä) kokeella, mutta huomioon otetaan myös viimeisten kolmen vuoden opintomenestys (enintään 20 pistettä).

Päättötodistus *Diploma di Maturità* oikeuttaa pääsyyn kaikkeen korkea-asteen koulutukseen.

1.2.2 Taidealan koulutus

Taidelyseot (*Licei Artistici*) kouluttavat taidemaalareita, kuvanveistäjiä, muotoilijoita ja arkkitehtejä. Opiskelu taidelyseossa kestää virallisesti neljä vuotta. Kahden ensimmäisen vuoden ajan opetus on kaikille yhteistä, minkä jälkeen oppilaat keskittyvät joko taiteen tai arkkitehtuurin opintoihin. Yhden vuoden lisäopiskelu oikeuttaa pääsyyn kaikkeen korkea-asteen koulutukseen.

Taidelyseon pakollisia aineita ovat italian kieli ja kirjallisuus, yhteiskuntaoppi ja historia, taidehisto-

ria ja soveltavan taiteen historia, matematiikka ja fysiikka, luonnontieteet, kemia ja maantiede. Taideteolliset oppilaitokset (Istituti d'Arte) puolestaan kouluttavat opiskelijoita perinteisiin käsi- ja taideteollisuusalan ammatteihin. Opiskeltavia aineita ovat mm. maalaustaide, puunkäsittely, keraamiikka ja metallitaide. Opiskelu taideteollisuusoppilaitoksissa kestää kolme vuotta ja johtaa *Diploma di Maestro d'arte* -tutkintoon. Kahden vuoden lisäopinnot oikeuttavat pääsyyn korkeamman asteen jatkokoulutukseen.

1.2.3 Teknillinen koulutus

Teknillisistä oppilaitoksista (*Istituti Tecnici*) valmistuvat toimivat erityisammateissa sekä teknisissä että hallinnollisissa tehtävissä maatalouden, teollisuuden ja kaupan alalla.

Laajin opintosuunta on maatalousala (*Indirizzo agrario*), jossa valinnaisia oppiaineita ovat viinin tai viljan viljely sekä karjanhoito. Kaupallisella alalla (*Indirizzo commerciale*) voi suuntautua kirjanpitoon, hallintoon, vähittäiskauppaan, muuhun liikealan koulutukseen tai vieraisiin kieliin. Lisäksi teknillisissä oppilaitoksissa voi suorittaa maanmittauksen (*Indirizzo geometri*), matkailualan (*Indirizzo turistico*) ja muotoilun (*Indirizzo Arte e Disegno*) opintoja. Merenkulkualalla (*Indirizzo nautico*) voi opiskella kapteeniksi ja konepäälliköksi tai suuntautua laivanrakennusalalle. Naisten valittavana on myös erityisesti naisille suunnattu sosiaalialan opintokokonaisuus (*Indirizzo attività sociali*). Nykyisin teknilliset oppilaitokset ovat erikoistuneet myös tieto- ja tietoliikennetekniikkaan.

Teknilliset oppilaitokset kouluttavat työntekijöitä myös monille eri teollisuusaloille (*Indirizzo industriale*), kuten kemianteollisuuteen, tekstiiliteollisuuteen, kaivosteollisuuteen, elektroniikkateollisuuteen sekä fysiikan ja sähköinsinöörin taitoja vaativiin tehtäviin.

Teknillisissä oppilaitoksissa koulutus jakautuu kahteen osaan: ensimmäiset kaksi vuotta on kaikille yhteistä opetusta, jota seuraa kolmen vuoden erikoistumisjakso. Erikoistumisjaksossa perehdytään käytännön ammattitaitoon. Koulutuksen aikataulu on intensiivinen, oppitunteja on viikossa keskimäärin 40. Viiden opintovuoden jälkeen oppilaat suorittavat päättökokeen (*Esame di Stato*), ja saavat *Diploma di Maturità* -tutkinnon, joka oikeuttaa jatko-opintoihin korkea-asteen oppilaitoksissa.

1.2.4 Ammatillinen koulutus

Ammattioppilaitokset (*Istituti Professionali*) kouluttavat eri aloille ammattitaitoisia työntekijöitä. Koulutus on käytännönläheistä ja kestää yleensä kolme vuotta. Koulutusaloja ovat maatalous,

teollisuus, merenkulku, kauppa, hotelli- ja matkailuala sekä erikseen naisille suunnattu opintokokonaisuus. Ammattioppilaitoksissa annettava opetus ei ole niin vaativaa kuin esim. teknillisissä oppilaitoksissa. Oppitunteja on keskimäärin 40 viikossa.

Ammattioppilaitoksen läpikäyneet saavat todistuksen ammattipätevyydestään (*Certificato di Qualifica*). Koulutuksessa otetaan huomioon etenkin paikallisten teollisuusalojen ja yritysten tarpeet. Joissakin tapauksissa todistus on tunnustettu ainoastaan maakuntatasolla. Kahden vuoden lisäopinnoilla voi saavuttaa oikeuden korkea-asteen koulutukseen.

1.2.5 Koulutussopimus, oppisopimuskoulutus ja ammatilliset kurssit

Ammatillisen pätevyyden voi hankkia myös koulutussopimuksen (*Contratto di Formazione e Lavoro*) tai oppisopimuksen (*Apprendistato*) kautta. Koulutussopimus on tarkoitettu 16–32-vuotiaille nuorille ja se kestää yleensä enintään 24 kuukautta. Koulutussopimuksen tekevä yritys saa alennuksia työntekijän sosiaalikulusta. Sopimuksen tarkoituksena on palkata työntekijä pysyvästi yritykseen koulutussopimusajan jälkeen.

Italiassa oppisopimusta pidetään eräänlaisena työsopimuksena. Oppisopimuskoulutukseen voivat osallistua 15–29-vuotiaat nuoret. Sen kautta päädytään yleensä hyvin käytännönläheisille aloille. Oppisopimuskoulutuksessa työnantaja palkkaa oppilaan yritykseensä ja opettaa tätä itse tai järjestää tälle opetuksen, jonka avulla oppilas hankkii ammattipätevyyden. Sekä oppisopimukset että koulutussopimukset sisältävät ammatillista koulutusta ja työskentelyä. Työnantajien on laadittava koulutettavalle harjoittelusuunnitelma. Oppisopimuskoulutusta voivat järjestää kaikkien alojen yritykset. Työnantaja vapautuu lähes kokonaan oppilaan sosiaalikulusta. Oppisopimuskoulutus voi kestää vähintään 18 kuukautta ja enintään neljä tai viisi vuotta. Siihen voi sisältyä enimmillään kahden kuukauden pituinen koeaika, jos sopimuksen osapuolet näin sopivat. Oppisopimuskoulutuksessa työaika ei saa ylittää kahdeksaa tuntia päivässä eikä 44 tuntia viikossa. Koulutusta on oltava 40 tuntia viikossa, josta vähintään kahdeksan tuntia käytännön työskentelyä.

Oppisopimuskoulutukseen pääsyn edellytyksenä on kirjoillaolo työvoimatoimistossa ja lääkärintarkastuksessa käynti. Lisäksi työvoimatarkastajan (*Ispettorato del Lavoro*) täytyy hyväksyä oppisopimus. Monet suuret yritykset (mm. Fiat ja Olivetti) kouluttavat itse työntekijänsä omissa koulutusyksiköissään.

Nykyisin Italian eri alueet (*regioni*) järjestävät 2–3 vuotta kestävästä työ- ja sosiaaliministeriön (*Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali*) ja Euroopan komission (*Commissione Europea*) suunnittelemaa ammatikoulutusta omissa oppilaitoksissaan (*Centri di Formazione Professionale*) tai yhteistyössä yksityisten organisaatioiden kanssa. Sisäänpääsyaatimuksena on vähintään oppivelvollisuuden suorittaminen, mutta vaatimuksena voi olla myös korkeampi tutkintotodistus, jopa korkeakoulututkinto. Näille kurseille hyväksytään usein rajoitettu määrä opiskelijoita, ja joillekin kurseille oppilaat valitaan pääsykokeella. Yli 60 % näistä oppilaitoksista sijaitsee Pohjois-Italiassa.

Koulutus sisältää useita työskentelyjaksoja yrityksissä. Tämän koulutuksen tarkoituksena on helpottaa eritasoisen pohjakoulutuksen saaneita opiskelijoita siirtymään työelämään sekä antaa lisäkoulutusta jo työelämässä oleville. Koulutuksen suorittaneet saavat joko pätevyys-, erikoistumis- tai kelpoisuustodistuksen, joka tunnustetaan yleensä valtakunnallisesti.

Lisäksi Euroopan Sosiaalirahasto ESR (*Fondo Sociale Europeo; FSE*), työ- ja sosiaaliministeriö ja eri alueet rahoittavat yhdessä ammatillisia kursseja, jotka on tarkoitettu ylioppilaille ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneille. Niitä järjestetään tarpeen mukaan paikallisten yritysten esittämien erityisprojektien pohjalta.

1.3 Korkea-asteen koulutus

Korkea-asteen koulutusta tarjoavat Italiassa yliopistot (*Università*), taide- ja musiikkialan korkea-koulut (*Alta Formazione Artistica e Musicale; AFAM*), maakuntien järjestämät ammatillis-teknilliset korkea-asteen kurssit (*Istruzione e Formazione Tecnica Superiore; IFTS*) ja muut yliopiston ulkopuoliset korkeakoulut. Italiassa ei ole varsinaista erillistä ammattikorkeakoulutusta, kuten useissa Keski-Euroopan maissa ja Suomessa, vaan ammattikorkeakoulutyypiset tehtävät on integroitu yliopistokoulutukseen tai muuhun korkeakoulutukseen.

1.3.1 Yliopistot

Italiassa yliopistokoulutus toimii koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca, MIUR*) alaisuudessa. Yliopisto-status on Italiassa yhteensä 77 oppilaitoksella. Nämä oppilaitokset jakautuvat seuraaviin ryhmiin:

- 51 valtionyliopistoa, università statali
- 3 valtion teknillistä korkeakoulua, politecnici statali
- 12 yksityistä yliopistoa, libere università
- 6 yliopistoinstituuttia, Istituti Universitari, joista neljä valtion ja kaksi yksityistä
- 2 yliopistoa ulkomaalaisille, Università per Stranieri
- 3 erikoiskorkeakoulua, scuole superiori

Yksityiset yliopistot ovat yksityisten henkilöiden, järjestöjen tai organisaatioiden perustamia. Ne ovat itsenäisiä ja laillisesti tunnustettuja oppilaitoksia. Niiden on toteutettava samoja koulutusjärjestelyjä kuin valtion yliopistojen ja näin tehdessään niissä suoritettavat tutkinnot vastaavat valtion yliopistoissa suoritettuja tutkintoja. Yliopistoinstituuttien tarjoama koulutus on ammatillisesti suuntautunutta ja johtaa ammattipätevyuden saavuttamiseen. Italiassa on myös hengellisiä yliopistoja ja teologisia tiedekuntia, jotka ovat Vatikaanivaltion tunnustamia.

1.3.2 Yliopistotutkintojärjestelmä

Lukuvuonna 2000–2001 Italian yliopistoissa astui voimaan uudistus (Määräys n:o 509, 3.11.1999). Opiskelijat, jotka ovat aloittaneet opintonsa vanhan järjestelmän aikana, voivat suorittaa tutkintonsa loppuun asti vanhan järjestelmän mukaisesti tai siirtyä uuteen järjestelmään. Käsittelemme tässä oppaassa vain uutta tutkintojärjestelmää.

Italian yliopistoissa opiskeltavat aineet on ryhmitelty 41 luokkaan (*Classi di Laurea*). Valittuaan tietyn luokan opiskelija voi valita sen sisällä mieleisensä koulutusohjelman (*Corso di Laurea*). Jokaisessa luokassa on kaikille opiskelijoille yhteisiä opintotavoitteita (*Obiettivi Formativi*) ja pakollisia opintoja (*Attività Formative*), ja jokaisessa koulutusohjelmassa on erityisiä opintotavoitteita (*Obiettivi Formativi Specifici*) ja erityisiä pakollisia opintoja (*Attività Formative Specifiche*).

Uudistuksen tuloksena yliopistoissa on otettu käyttöön opintoviikot (*Crediti Formativi Universitari; CFU*). Yksi opintoviikko vastaa 25 työtuntia opiskelijaa kohti (tuntimäärään sisältyy itsenäistä opiskelua, luentoja, seminaareja sekä mahdollisesti työharjoittelua). Tutkinnon suorittaminen ei edellytä enää tietyn tenttimäärän läpäisemistä, vaan sitä, että opiskelija on kerännyt riittävästi opintoviikkoja (esimerkiksi kolmivuotiseen laurea-tutkintoon tarvitaan 180 opintoviikkoa). Kaikki oppiaineet eivät ole saman arvoisia, sillä ne, jotka vaativat enemmän opiskelua ja harjoittelua, tuottavat enemmän opintoviikkoja kuin vähemmän raskaat aineet. Joka vuosi on kerättävä 60 opintoviikkoa, mikä vastaa 1 500 työtuntia. Opintoviikot myönnetään, kun tentti on läpäisty tai muu yliopiston valitsema suoritus tapa tehty. Samalla uudistus edistää kansainvälistä liikkuvuutta tukemalla Euroopassa yleiseen käyttöön otettua ECTS-järjestelmää (1 CFU = 1 ECTS).

Ensimmäisen tason *Laurea*-tutkintoon tarvitaan 180 opintoviikkoa, kun taas toisen tason *Laurea Specialistica* -tutkintoon niitä tarvitaan yhteensä 300. Yksivuotinen maisteritutkinto (master) on 60 opintoviikon arvoinen riippumatta siitä, suoritetaanko se *Laurea*-tutkinnon jälkeen (1. aste) vai *Laurea Specialistica* -tutkinnon jälkeen (2. aste).

Uudistuksen tuloksena tutkinnot on nimetty seuraavalla tavalla:

- I taso: *Laurea*-tutkinto (L) saavutetaan kolmen opintovuoden jälkeen (180 opintoviikkoa). Tämä tutkinto sisältää sekä opiskeltavan aineen yleistä tuntemusta että ammatillista erityistietämystä. Yhtenä tämän tutkinnon vaatimuksista on Italian kielen lisäksi vähintään yhden muun Euroopan unionin kielen hallitseminen.
- II taso: *Laurea Specialistica* -tutkinto (LS) saavutetaan viiden vuoden opiskelun jälkeen (300 opintoviikkoa). Toisen tason yliopistokoulutus antaa opiskelijoille ensimmäistä tasoa laajemmat kulttuuriset, tieteelliset ja ammatilliset valmiudet sekä syvemmän tuntemuksen tieteellisten tutkimusmenetelmien käytöstä. Opintojen lopussa opiskelija laatii professorin ohjauksessa tieteellisen tutkielman (Tesi di Laurea).

Huom! Euroopan unionin direktiivin mukaan lääketieteessä ja kirurgiassa, hammaslääketieteessä, eläinlääketieteessä, farmasiassa, kemiassa, arkkitehtuurissa ja rakennustekniikassa ei ole mahdollista suorittaa alempaa tutkintoa (*Laurea*), vaan alin tutkinto on 360 opintoviikon laajuinen *Laurea Specialistica* ja opinnot kestävät 5–6 vuotta. Näille aloille on pääsykoe. Joillakin aloilla vaaditaan ammattipätevyuden saavuttamiseksi myös valtion ammattitutkinnon (Esami di Abilitazione Professionale) suorittamista.

- Master Universitario I livello -tutkintoon tarvitaan yhden ylimääräisen opintovuoden opintoja (60 opintoviikkoa) ja antaa täydennyskoulutusta valitulla erikoisalalla. Kyse on laurea ja laurea specialistica -tutkintojen jälkeen suoritettavista opinnoista. Pääsyaatimuksena I tason Laurea-tutkinnon suorittaminen.
- III-tason tutkinto on Diploma di Specializzazione (DS). Tutkinnon suorittavat valmistuvat EU- ja ETA-maissa säänneltyihin ammatteihin. Näitä aloja ovat esimerkiksi terveydenhoito, lakitiede ja opettajankoulutus. Tämä vähintään kaksi vuotta kestävä erikoistumiskoulutus tuottaa erityistaitajia ammatilliselle sektorille. Pääsyaatimuksena koulutukseen on II tason suorittaminen (Laurea Specialistica) tai ulkomailla suoritettu, Italiassa tunnustettu tutkinto. Diploma di Specializzazione (DS) mahdollistaa pyrkimisen ylempään toiseen asteen opettajankoulutukseen.
- Master Universitario II livello, eli toisen asteen maisterin tutkinto käsittää yhden ylimääräisen opintovuoden (60 opintoviikkoa) ja antaa täydennyskoulutusta valitulla erikoisalalla. Se tarjoaa mahdollisuuden syventää omaa koulutustaustaa ja/tai hankkia uusia, työmarkkinoilla hyödyllisiä taitoja. Pääsyaatimuksena II tason Laurea Specialistica - tutkinnon suorittaminen.
- Dottorato di Ricerca (DR) -tohtorintutkinto sisältää yksilöllisiä tutkimushankkeita valitusta aiheesta ja kirjallisen tutkimuksen laadinnan. Tutkimus kestää vähintään kolme vuotta ja sen tarkoituksena on syventää tieteellisten tutkimusmenetelmien tuntemusta. Tohtorin koulutusohjelmaan osallistuvien tulee vuosittain esittää kirjallisesti työnsä edistyminen voidakseen jatkaa tutkimustaan seuraavana lukuvuonna. Lopputyö voidaan kirjoittaa myös jollain vieraalla kielellä. Pääsyaatimuksena tohtorin koulutusohjelmaan on Laurea Specialistica tutkinto tai ulkomailla suoritettu, Italian tunnustama muu samantasoinen korkeakoulututkinto.

Italian korkeakoulujen opetusohjelmien uudistus on siirtänyt kurssien johtamisen ministeriöltä yliopistoille, jotka päättävät periaatteessa itse sisäänkäymys- ja muista vaatimuksista, tavoitteista ja ohjelmista. Yliopistot voivat esim. järjestää enintään yhden vuoden kestävästä lisä- ja uudelleen koulutusta (*Corsi di perfezionamento scientifico e di alta formazione permanente e ricorrente*). Tämä koulutus pyrkii palvelemaan nimenomaan paikallisia tarpeita.

Tarkempia tietoja eri yliopistojen tarjoamista koulutusohjelmista saa oppaan lopussa mainituilta verkkosivuilta tai Italian kulttuuri-instituutista.

1.3.3 Taide- ja musiikkialan korkeakoulutus (AFAM)

Taide- ja musiikkialan korkeakoulutukseen (*Alta Formazione Artistica e Musicale*) kuuluvat taideakatemit (*Accademie delle Belle Arti*) ja taideteolliset korkeakoulut (*Istituti Superiori per le Industrie Artistiche, ISIA*) ovat koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön alaisia ja niistä valmistuvat saavat tutkintotodistuksen, jolla on sama status kuin yliopistotutkintotodistuksella. Nämä korkeakoulut ovat kuitenkin säilyttäneet itsemääräämisoikeutensa, sillä ministeriö vain ohjaa ja neuvoa niitä.

Taideakatemit

Italiassa on 20 valtion taideakatemioita (*Accademie di Belle Arti*) ja 18 yksityistä valtion tunnustamaa

taideakatemiaa (*Accademie di Belle Arti legalmente riconosciute*). Niissä voi suorittaa I ja II tason yliopistotutkintoja sekä täydennyskoulutus-, erikoistumiskoulutus- ja tohtorintutkintoja (*Diploma Accademico di Belle Arti*). Opiskelu kestää yleensä neljä vuotta, jolloin saavutetaan *Laurea-tutkinto*. Tällä hetkellä joissakin taideakatemioiden kokeiluasteella *Laurea Specialistica* –tutkinto, jolloin opinnot kestävät ensin kolme vuotta (*Laurea*) ja sen jälkeen vielä yhden vuoden (*Laurea Specialistica*) yliopistotutkintojärjestelmän mukaisesti.

Taideakatemioiden pääsevät ilman pääsykoetta taidelyseoista ja taidekouluista valmistuneet, muille järjestetään pääsykoe (*Esame di ammissione*). Taideakatemit antavat koulutusta maalauksessa, kuvanveistossa, koristetaiteessa ja lavastustaiteessa. Jokaisen opintovuoden lopussa oppilaiden on läpäistävä kokeet, jotta he pääsevät jatkamaan opintojaan seuraavana vuonna. Osa oppilaitoksista tarjoaa erikoiskursseja (*corsi speciali*) mm. valokuvauksessa, graafisessa suunnittelussa sekä TV- ja elokuva-alalla.

Valtion teatteritaiteen akatemia

Valtion teatteritaiteen akatemia *Accademia Nazionale di Arte Drammatica “Silvio D’Amico”* tarjoaa kolmen vuoden koulutusta tuleville italialaisille ja ulkomaalaisille näyttelijöille, ohjaajille ja tuottajille. Koulu on tarkoitettu 18–25-vuotiaille. Neljännen vuoden opiskelijat opiskelevat jossakin teatteriryhmässä tai italialaisen tai ulkomaalaisen ohjaajan opetuksessa. Sekä näyttelijä- että ohjaajakoulutukseen otetaan vuosittain 30 opiskelijaa. Pääsyvaatimuksena on ylioppilastutkinto (*Diploma di Maturità*) ja oppilasvalintaan kuuluu pääsykoe.

Taideteolliset korkeakoulut

Italiassa on neljä valtion taideteollista korkeakoulua (*Istituti Superiori per le Industrie Artistiche; ISIA*), jotka ovat erikoistuneet teolliseen muotoiluun ja graafiseen suunnitteluun (*disegno e progettazione grafica*). Pääsyvaatimuksena on ylioppilastutkinto, lisäksi järjestetään pääsykoe. Näiden koulujen tutkinnot rinnastetaan taideakatemioiden tutkintoihin. Koulutus on projektio opiskelua ja kestää neljä vuotta. Tunneilla on läsnäolopakko. Loppukoe koostuu projektin esittelystä ja sen arvioinnista.

Musiikki- ja tanssitaiteen korkeakoulutus

Italiassa on myös musiikki- ja tanssitaiteen korkeakoulutusta tarjoavia oppilaitoksia (*Istituti Superiori di Studi Musicali e Coreutici*). Musiikkikonservatorioissa (*Conservatori di Musica*) ja musiikki-instituuteissa (*Istituti Musicali Pareggiati*) opiskellaan eri instrumenttien soittoa ja niitä suositellaan opiskelijoille, jotka haluavat luoda uraa musiikin alalla. Koulutus kestää 5–10 vuotta riippuen instrumentista. Koulun voi aloittaa jo alemmalla koulutustasolla. Kouluihin on ikärajoituksia ja oppilasvalintaan kuuluu kelpoisuuskoet (*Esame di idoneità*).

Kansallinen tanssiakatemia *Accademia Nazionale di Danza* kouluttaa tanssijoita, tanssinopettajia se-

kä koreografeja. Koulutus alkaa ala-asteen jälkeen ja kestää kahdeksan vuotta. Sen jälkeen on mahdollista suorittaa kolmevuotinen täydennyskoulutusjakso (*Corso di perfezionamento*). Tanssiakatemia järjestää myös kolmevuotista johdatuskurssia tanssitaiteeseen (*Corso di avviamento coreutico*), johon pääsyvaatimuksena on ylioppilastutkinto (Diploma di Maturità). Lukuvuonna 2003–2004 tanssiakatemiassa oli 62 700 opiskelijaa ja vuonna 2003 koulusta valmistui 6 000 opiskelijaa.

Täydennyskoulutusta musiikin alalla tarjoaa *Accademia nazionale di Santa Cecilia*. Pääsyvaatimuksena on päättötodistus musiikkikonservatoriosta tai vastaava ulkomailla hankittu todistus sekä pääsykokeen läpäiseminen.

Tarkempia tietoja taidekorkeakouluissa annettavan opetuksen sisällöstä voi tiedustella suoraan oppilaitoksista. Yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

1.3.4 Ammatillis-tekninen korkea-asteen koulutus (IFTS)

Jotta sekä nuorille että työssäkäyville ja työttömille aikuisille pystyttäisiin tarjoamaan koulutusta monipuolisemmin ja laajemmin, perustettiin ammatillis-tekninen korkea-asteen koulutusjärjestelmä (*istruzione e formazione tecnica superiore, IFTS*). Opiskelijoilta vaaditaan yleensä keskiasteen päättötutkinto. IFTS-järjestelmän koulutusohjelmat suunnitellaan aluehallintotasolla ja ne toteutetaan tavalla, joka takaa eri koulutusjärjestelmien välisen yhteensopivuuden. Suunnittelun perustana toimivat opetus-, yliopisto- ja tiedeministeriön, työ- ja sosiaaliministeriön, työmarkkinaosapuolten sekä valtion ja alue- ja paikallistason edustajien yhteistyönä tätä tarkoitusta varten laatimat ohjeet.

Koulutukseen pääsevät nuoret ja jo työelämässä olevat aikuiset, joilla on keskiasteen päättötutkinto. Lisäksi koulutukseen otetaan sellaisia, joilla ei ole keskiasteen päättötutkintoa, jos heillä on näyttöä oppivelvollisuuskoulun jälkeen muissa koulutusohjelmissa tai työelämässä hankkimistaan tiedoista ja taidoista.

Koulutuksen tarkoituksena on tuottaa työmarkkinoille monipuolisia ammattilaisia, joten opinnot suunnitellaan ja toteutetaan yliopistojen, ammatillisten koulutuslaitosten, erikoiskorkeakoulujen ja yritysten yhteistyönä. Koulutus organisoidaan aluehallintokeskuksissa valtakunnallisten standardien ja paikallisten tarpeiden pohjalta ja tuotetaan puoliksi koulujen, yliopistojen ja ammatillisten oppilaitosten opettajien sekä puoliksi työ- ja yritysälämästä tulevien asiantuntijoiden avulla. Koulutus sisältää työpaikoilla suoritettavaa harjoittelua vähintään 30 prosenttia opiskeluajasta.

Koulutuksen päätteeksi opiskelijalle myönnetään valtakunnallisesti pätevä todistus saavutetuista erityistaidoista. Todistukseen merkitään suoritettavat opintoviikot, jotka voi käyttää hyväkseen jatko-opiskelupaikoissa, myöhemmässäkin vaiheessa. Samalla opiskelija voi suorittaa myös ammattitutkinnon, joka osoittaa opiskelijan saavuttaneen korkean sivistystason sekä erinomaiset alakohtaiset perustaidot, monia aloja koskevia taitoja sekä ammatillis-teknisiä taitoja, niin että hänen koulutustasonsa vastaa ETY:n puitteissa määriteltyä koulutustasoa IV.

1 200–2 400 tuntia kestävästä koulutuksesta lopussa on loppuarvostelu, joka perustuu suulliseen haastatteluun ja harjoitustyöhön (*prova pratica*). Loppuarvostelun minimiarvosana on 60/100. Kurssin lopussa saa päättötodistuksen.

1.3.5 Muu yliopiston ulkopuolinen korkea-asteen koulutus

Vuoteen 1999 asti Italiassa oli myös liikuntatieteellisiä korkeakouluja (*Istituti Superiori di Educazione Fisica, ISEF*). Lukuvuoden 1999–2000 alusta liikuntatieteellinen koulutus on ollut osa yliopistojärjestelmää, eli alaa opiskellaan yliopiston liikuntatieteellisessä tiedekunnassa (*Facoltà di Scienze Motorie*), vaikka jotkut koulut toimivat vielä nimellä ISEF Hakijoiden täytyy läpäistä pääsykoe, joka sisältää lääkärintarkastuksen, fyysisen testin sekä kirjallisen kokeen. Koulutus kestää 3 vuotta (180 opintoviikkoa), minkä jälkeen opiskelija saa tutkintotodistuksen suoritetuista liikuntatieteen korkeakouluopinnoista (*Laurea in Scienze Motorie*).

Lukuvuonna 2003–2004 on aloitettu myös *Laurea Specialisticaan* (*Laurea Specialistica in Scienza dello sport*), *Master I ja II*:een sekä *Dottorato di Ricercaan* valmistavat kurssit. *Laurea Specialisticaan* valmistavissa opinnoissa, jotka kestävät kaksi vuotta (120 opintoviikkoa), opiskelija syventää tietojansa ja pätevätyyttä liikunnan hallinnossa ja suunnittelussa. Maisteri-tason opinnoissa opiskelija valmistuu asiantuntijaksi valitsemallaan erikoisalalla, esim. *Management e gestione dello sport*.

Roomassa sijaitseva elokuva-alan korkeakoulu *Scuola Nazionale di Cinema* järjestää elokuvataiteeseen liittyvää kolme vuotta kestävästä koulutuksesta, jossa valittavia oppiaineita ovat mm. ohjaus (*Regia*), tuotanto (*Produzione*), käsikirjoitus (*Sceneggiatura*) ja kuvaus (*Fotografia*). Koulutus johtaa virallisesti tunnustettuun tutkintoon.

Korkeakoulutasoisesta konservointialan koulutuksesta Italiassa vastaa Roomassa sijaitseva *Istituto Centrale di Restauro*. Konservoinnin ammattiin johtavassa neljän vuoden koulutuksessa voi erikoistua joko metallin ja arkeologisten materiaalien tai kuvien konservointiin. Yhteistyössä koulun kanssa toimii Ravennassa sijaitseva *Scuola di Restauro del Mosaico*, jossa opiskellaan mosaiikin entisöintitekniikoita neljän vuoden ajan. Opiskelupaikoista on kova kilpailu. Kolmas alan koulutusta antava korkeakoulu on *Opificio delle Pietre Dure* Firenzessä, jossa opiskellaan neljä vuotta.

Valtion korkeakoulut *Scuola di Archivistica, Paleografia e Diplomatica* kouluttavat paleontologeja ja diplomaatteja sekä arkistonhoitajia Italian valtionarkiston palvelukseen. Näitä kouluja on Italiassa yhteensä 17. Koulutus kestää 2–3 vuotta ja pääsykokeessa testataan mm. latinan kielen taito.

Tulkki- ja kääntäjäkoulutusta korkeakoulutasolla tarjoavat Italiassa yliopistojen lisäksi yksityiset ja paikalliset oppilaitokset (ennen *Scuole Superiori per Interpreti e Traduttori*, nykyään *Scuole Superiori per Mediatori Linguistici*). Näissä oppilaitoksissa koulutus kestää kolme vuotta (180 opintoviikkoa), minkä päätteeksi opiskelijat saavat valtion tunnustaman tutkintotodistuksen, joka vastaa *Laureaa*. Tutkinto mahdollistaa opintojen jatkamisen (*Laurea Specialistica*).

Sotilaallista koulutusta korkeakoulutasolla antaa *Accademia Militare*. Vastaava poliisialan korkeakoulu on *Istituto di Polizia. Istituti Superiori di Scienze Religiose* tarjoavat koulutusta uskonnon alalla 3–4 vuoden ajan. Niistä voi valmistua esimerkiksi koulun uskonnonopettajaksi.

1.3.6 Etäopiskelu

Italiassa on kolme korkea-asteen etäopiskelua tarjoavaa järjestelmää. Ne on muodostettu Italian virallisista yliopistoista, joten niiden loppututkintoon valmistavat kurssit ovat Italian yliopistolain-säädännön alaisia.

Nettuno on voittoa tuottamaton, koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön tukema yhdistys. Se on yliopistojen ja yritysten muodostama ja tarjoaa jatkokoulutusta sekä tutkintoon tähtääviä kursseja. Tällä hetkellä *Nottuno* kehittää tutkintoon tähtääviä kursseja yhdessä muiden Euroopan yliopistojen kanssa.

FOR.COM on tunnustettu voittoa tuottamaton yhdistys, joka tarjoaa opiskelumahdollisuuden kokopäivätyössä käyville tai yliopistoista kaukana asuville opiskelijoille.

ICON on Italian yliopistojen muodostama järjestelmä, joka edistää Italian kieltä ja kulttuuria maailmanlaajuisesti Internetin avulla. Se on kehittänyt Italian kielen ja kulttuurin *Laurea*- tutkinnon ulkomaalaisille opiskelijoille.

Etäopiskelumahdollisuuksia tarjoavien tahojen yhteystiedot löytyvät tämän oppaan lopusta.

1.4 Aikuiskoulutus

Aikuiskoulutusta annetaan työntekijöille, eläkeläisille, ulkomaalaisille, pitkäaikaissairaille, maahanmuuttajille tai niille, joiden ammattitaidossa tai osaamisessa on puutteita. Koulutus kestää yleensä 1–2 vuotta. Aikuiskoulutuksen päätyypit ovat kirjoittamisen alkeiskurssit, keskikouluun ja yliopilastutkintoon johtavat kurssit, iltakurssit työssäkäyville sekä ammatilliseen tutkintoon johtavat kurssit. Aikuiskoulutus ei toistaiseksi tähtää yliopisto- tai korkeakoulututkintojen suorittamiseen työn ohella.

Viime vuosina perinteisten kurssien tarjonta on vähentynyt ja uusien lyhyiden (30–50 tuntia) kurssien vastaavasti lisääntynyt. Uusilla kursseilla voi opiskella mm. multimediaa, kieliä ja ATK:ta. Halukkaita opiskelijoita on paljon. Aikuiskoulutuksen hallinto ja opetusohjelmien laatiminen kuuluvat alueellisille keskuksille (*Centri territoriali permanenti*), jotka toimivat tavallisissa kouluissa.

2 Koko tutkinnon suorittaminen vai opiskelijavaihto?

2.1 Koko tutkinnon suorittaminen

Ulkomailla opiskelemaan lähtevä voi suorittaa ulkomailla joko koko tutkinnon tai osan kotimaisesta tutkinnostaan. Jos opiskelija lähtee suorittamaan koko tutkintoa, hänen on itse hankittava tiedot, etsittävä sopiva oppilaitos, haettava opiskelupaikka ja järjestettävä kaikki käytännön asiat. Koko tutkinnon suorittamista ulkomailla kannattaa valmistella huolella. Aikaa tiedonhakuun, opiskelupaikan hankkimiseen ja käytännön järjestelyihin on syytä varata vähintään vuosi.

2.2 Vaihtosopimukset ja vaihto-ohjelmat

Jos opiskelija suorittaa osan kotimaisesta tutkinnosta ulkomailla, hän voi lähteä kohdemaahan joko oppilaitoksensa vaihtosopimuksen tai vaihto-ohjelman kautta tai hankkimalla opiskelupaikan oma-toimisesti. Tutkinnon osan suorittaminen ulkomailla edellyttää opiskelua jossakin korkeakoulussa tai oppilaitoksessa jo ennen lähtöä sekä palaamista suomalaiseen oppilaitokseen.

Vaihto-ohjelmissä korkeakoulut ja oppilaitokset ovat sopineet opiskelijavaihdosta ulkomaisen yhteistyökumppanin kanssa. Oppilaitosten vaihtosopimuksista ja hakumenettelyistä kannattaa tiedustella oppilaitosten kansainvälisten asioiden yksiköistä. Opiskelijavaihdon periaatteena on, että ulkomailla suoritettavat opinnot luetaan täysimääräisenä osaksi opiskelijan omaa tutkintoa. Vaihto-ohjelmiin osallistuvat saavat opintotuen lisäksi yleensä pienen apurahan. Opiskelijavaihtoon voi osallistua aikaisintaan toisena opiskeluvuotena.

Omatoimisesti ulkomailta lyhytaikaisen opiskelupaikan hankkivan täytyy hoitaa kaikki järjestelyt itse. Neuvoja kannattaa kysyä omasta oppilaitoksesta. Itse opiskelupaikan ulkomailta hankkineen on aina sovittava oman korkeakoulunsa tai laitoksen kanssa etukäteen ulkomaanopintojen hyväksilukemisesta osaksi tutkintoa. Opintokulujen kattamiseksi on mahdollista saada myös opintotukea.

2.2.1 Sokrates/Erasmus-ohjelma

Erasmus on Euroopan unionin Sokrates-koulutusohjelman korkeakouluja koskeva alaohjelma, johon voivat osallistua kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut sekä niiden opiskelijat ja opetushenkilökunta. Ohjelma kattaa kaikki korkea-asteen koulutusalat ja tutkintotasot.

Erasmus jakaantuu kolmeen toisiinsa liittyvään osaan:

- 1) korkeakoulujen eurooppalainen yhteistyö, johon sisältyvät mm. intensiivikurssit ja opetussuunnitelmahankkeet
- 2) opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan liikkuvuus
- 3) temaattiset verkostot

Erasmus-opiskelijavaihto kestää 3–12 kuukautta, ja opiskelujaksoon voi sisältyä tietyin ehdoin myös työharjoittelua. Vaihto-opiskelijoilta ei peritä lukukausimaksuja kohdekorkeakoulussa, ja suoritettavat opinnot sisällytetään täysimääräisesti omaan tutkintoon. Erasmus-yhteistyö perustuu korkeakoulujen solmimiin yhteistyösopimuksiin, ja korkeakoulut myös valitsevat vaihtoon lähtevät opiskelijat. Ohjelmaan hyväksytyt opiskelijat voi saada kotimaisen opintotuen lisäksi Erasmus-apurahan, joka lukuvuonna 2004–2005 on noin 400–1 700 euroa. Lisätietoja hakumenettelystä saa oman korkeakoulun Erasmus-yhdyshenkilöltä.

Suomalaisilla opiskelijoilla on mahdollisuus lähteä Erasmus-ohjelman kautta opiskelijavaihtoon myös Italiaan. Lukuvuonna 2002–2003 kaikkiaan noin 3 400 suomalaista opiskelijaa osallistui Erasmus-vaihtoon. Italiassa oli ohjelman kautta samana lukuvuonna 136 suomalaisopiskelijaa.

2.3 Opintojen vastaavuus ⁵

Ulkomailla suoritettavien opintojen vastaavuutta kotimaisiin opintoihin kannattaa selvittää jo ennen ulkomaille lähtöä. Vastaavuutta joudutaan arvioimaan esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Ulkomaanopinnot halutaan lukea osaksi suomalaista korkeakoulututkintoa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee jatko-opiskelupaikkaa suomalaisesta korkeakoulusta.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut haluaa virkakelpoisuuden Suomessa.
- Ulkomailla tutkinnon suorittanut hakee yksityisen sektorin työpaikkaa Suomessa ja haluaa tutkinnostaan suomalaisen viranomaisen lausunnon tai tunnustamis päätöksen.

2.3.1. Akateeminen tunnustaminen

Akateemisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomailla suoritettujen tutkinnon tai opintosuoritusten hyväksilukemista ja niiden antaman jatko-opiskeluoikeuden tunnustamista. Akateemisesta tunnustamisesta vastaa Suomessa aina asianomainen oppilaitos.

Jos opiskelija on kirjoilla suomalaisessa korkeakoulussa, ulkomaisten opintosuoritusten hyväksilukemisesta päätetään kyseisessä korkeakoulussa. Virallista normistoa opintojen hyväksilukettavuudesta ei ole. Opiskelijan mahdollisuuksiin saada ulkomaiset opintojaksot osaksi omaa tutkintoaan vaikuttavat hänen aineyhdistelmänsä, opintojen vaihe ja painopiste.

Ennen ulkomaille lähtöä opiskelijan kannattaa laatia kohdekorkeakoulun opinto-oppaan avulla opintosuunnitelma, jonka perusteella omasta oppilaitoksesta voidaan antaa lausunto mahdollisista korvaavuuksista. Opiskelijavaihto-ohjelmissa edellytetään usein, että ulkomaiset opinnot hyväksytään osaksi opiskelijan omaa tutkintoa. Tällöin opiskelijan on liitettävä jo hakemukseen laitoksensa periaatteellinen hyväksyminen.

⁵ Teksti: Opetushallitus

Suomalainen korkeakoulu päättää ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksymisestä myös siinä tapauksessa, että opiskelija hakee ko. korkeakoulusta jatko-opiskelupaikkaa. Ellei opiskelijan ulkomailla suorittama tutkinto korkeakoulun arvion mukaan vastaa suomalaista tutkintoa, korkeakoulu voi hylätä jatko-opiskeluhakemuksen tai määrätä opiskelijan täydentämään tutkintoaan ennen jatko-opintojen aloittamista.

Lisätietoja opintosuoritusten sisällyttämisestä osaksi suomalaista tutkintoa saa omasta oppilaitoksesta.

2.3.2 Ammatillinen tunnustaminen

Tutkintojen ammatillisella tunnustamisella tarkoitetaan ulkomaisen koulutuksen tuottaman ammatillisen kelpoisuuden ja pätevyyden tunnustamista. Menettely ammatillisessa tunnustamisessa vaihtelee sen mukaan, onko tutkinto suoritettu jossakin muussa EU- tai ETA-maassa vai EU- tai ETA-alueen ulkopuolella. EU/ETA-alueen ulkopuolella suoritetuista tutkinnoista voidaan rinnastaa vähintään kolmivuotisia korkeakoulututkintoja, EU/ETA-alueella suoritetuista tutkinnoista myös opistotutkintoja, joiden lukiopohjainen koulutus on kestänyt vähintään kolme vuotta.

Ulkomailla koulutuksensa suorittanut tarvitsee yleensä päätöksen tutkintonsa rinnastamisesta suomalaiseen tutkintoon, jos hän haluaa kelpoisuuden julkiseen virkaan tai tehtävään, jonka kelpoisuusvaatimuksena on vähintään kolmivuotinen korkeakoulu- tai opistotutkinto.

Yksityisellä sektorilla työnantaja ratkaisee, millainen arvo ulkomailla suoritettulle tutkinnolle työnhakutilanteessa annetaan. Monet työnantajat pitävät todistusta ulkomailla suoritetusta tutkinnosta riittävänä osoituksena henkilön kelpoisuudesta tehtävään. Yksityisen sektorin työnantajat eivät tavallisesti vaadi rinnastuspäätöstä ulkomaisesta tutkinnosta.

Päätökset tutkinnon tunnustamisesta haetaan Opetushallitukselta. Päätös annetaan Suomen tai Ruotsin kielellä, ja siitä veloitetaan 168 euroa (vuonna 2004). Hakemuslomakkeita ohjeineen on saatavissa Opetushallituksen kirjaamosta (PL 380, 00530 Helsinki), puhelin (09) 774 775, sekä ammattikorkeakouluista, yliopistoista, työvoimatoimistoista ja Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn tietopalvelusta. Hakulomake ja ohjeet löytyvät myös Opetushallituksen www-sivuilta <http://www.oph.fi>.

2.3.3 Oikeus ammatinharjoittamiseen

Oikeuden ammatinharjoittamiseen ulkomaisen tutkinnon perusteella myöntää sama viranomainen, joka myöntää ammatinharjoittamisoikeuden suomalaisen tutkinnon perusteella. Ammatinharjoittamisoikeuksia tai vastaavia myöntävät seuraavat tahot:

- Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (terveydenhuoltoala)
- Maa- ja metsätalousministeriö (eläinlääkärit)
- Keskuskauppakamari (tilintarkastajat)
- Julkishallinnon ja talouden tilintarkastuslautakunta (julkishallinnon tilintarkastajat)
- Suomen asianajajaliitto (asianajajat)
- Merenkulkuhallitus (merenkulun ammatit)

2.3.4 Lausunnot ulkomailla suoritetuista ammatillisista tutkinnoista

Opetushallitus antaa pyynnöstä asiantuntijalausuntoja ulkomailla suoritetuista korkeakoulututkinnoista alemmista ammatillisista tutkinnoista. Lausunnoissa tutkintoja verrataan vastaaviin suomalaisiin tutkintoihin. Kyseessä on asiantuntija-arvio, joka ei anna virkakelpoisuutta. Opetushallituksen lausunnon hinta on joko 84 euroa + alv. tai 168 euroa + alv. (vuonna 2004) riippuen tarvittavan selvittelytyön määrästä. Lausuntoa haluava voi pyytää hakuohjeet Opetushallituksesta.

2.3.5 Kansainväliset tiedonvaihtoverkostot

Tutkintojen akateemista ja ammatillisesta tunnustamista helpottamaan on perustettu kaksi kansainvälistä tiedonvaihtoverkostoa: Euroopan komission koordinoima NARIC (*Network of National Academic Recognition Information Centres*) sekä Euroopan neuvoston ja UNESCO:n koordinoima ENIC (*European Network of National Information Centres on Academic Recognition and Mobility*). Verkostojen kansalliset yhteyspisteet välittävät oppilaitoksille ja yksityishenkilöille tietoja korkeasteen koulutusjärjestelmistä ja tutkinnoista. Suomessa ENIC/NARIC-yhteyspisteenä toimii Opetushallitus (recognition@oph.fi).

2.4 Tutkintotodistusta selkeyttäviä asiakirjoja

Europassi

Europassi on ammattiin opiskelevalle tarkoitettu asiakirja, jossa kuvataan opiskelijan koulutusta ja siihen sisältyvää eurooppalaista koulutusjaksoa. Europassi on olemassa EU- ja ETA-kielillä, ja se on samanmuotoisena käytössä kaikissa EU- ja ETA-maissa. Muodoltaan europassi on A5-kokoinen kirjanen.

Eurooppalainen koulutusjakso on ammatillinen opinto- tai harjoittelujakso, jonka opiskelija suorittaa toisessa EU/ETA-maassa. Jakson voi suorittaa oppilaitoksessa tai työnantajan palveluksessa, mutta siihen tulee aina sisältyä käytännön työtä. Kotimainen koulutuksen järjestäjä ja ulkomainen oppilaitos tai työnantaja tekevät eurooppalaisesta koulutusjaksosta sopimuksen, jossa määritellään jakson kesto, tavoitteet, sisältö ja ohjaus. Opiskelija saa eurooppalaisesta koulutusjaksosta todistukseksi europassin.

Europassia voivat käyttää ammattiin opiskelevat koulutusmuodosta, koulutustasosta ja iästä riippumatta: se soveltuu oppisopimusopiskelijoille, oppilaitoksessa opiskeleville, korkeakoulututkintoa suorittaville, ammatillista tutkintoa suorittaville ja koulutustaan täydentäville. Europassia voi käyttää kaikenpituuisissa eurooppalaisissa koulutusjaksoissa, joihin sisältyy käytännön työtä. Jakson voi suorittaa työpaikassa tai oppilaitoksessa.

Oppilaitoksen kansainvälisten asioiden koordinaattori tilaa opiskelijoille Europassit Opetushallituksesta. Opiskelijat saavat Europassin ja täyttöohjeet häneltä ennen eurooppalaiselle koulutusjaksolle lähtöään.

Eurooppalainen ansioluettelo

Eurooppalaisen ansioluettelon avulla voi koota tiedot koulutuksesta, työkokemuksesta, kielitaidosta ja muusta osaamisesta. Eurooppalainen ansioluettelopohja on olemassa kolmellatoista EU- ja ETA-kielillä. Ansioluettelopohja, ohjeet ansioluettelon laatimiseksi sekä malliansioluetteloita eri kielillä löytyy Europassin verkkosivujen kautta.

Ammatillisen tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite

Jos on suorittanut ammatillisen tutkinnon, voi pyytää koulutuksen järjestäjältä tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetun liitteen, *Certificate Supplementin*, jossa annetaan tiedot tutkinnosta ja sen antamasta ammattipätevyydestä. Liitettä voi käyttää yhdessä eurooppalaisen ansioluettelon ja Europassin kanssa töitä tai opiskelupaikkaa ulkomailta hakiessa. Suomalaisten ammatillisten perustutkintojen liitteet ovat saatavana suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja ranskaksi.

Korkeakoulututkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu liite

Jos on suorittanut korkeakoulututkinnon, voi pyytää korkeakoulusta tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetun liitteen, *Diploma Supplementin*. Liite on henkilökohtainen, ja siinä annetaan tietoa koulutuksesta ja ammattipätevyydestä. Liitteeseen sisältyy Suomen koulutusjärjestelmän kuvaus. *Diploma Supplementia* käytetään laajasti Euroopassa ja joissakin Euroopan ulkopuolisissa maissa.

Lisätietoja europassista, tutkintotodistuksen kansainväliseen käyttöön tarkoitetuista liitteistä ja eurooppalaisesta ansioluettelomallista saa oman oppilaitoksen kv-koordinaattorilta tai Opetushallituksesta: europassi@oph.fi, <http://www.oph.fi/europassi> tai puh. (09) 774 775.

3 Opiskelemaan hakeminen

3.1 Yliopistot

3.1.1 Pääsyaatimukset

Perusvaatimuksena Italian yliopistoihin pyrkiville ulkomaisille opiskelijoille on, että heillä on sellainen koulutus tai pätevyys, joka antaa hakukelpoisuuden korkeakouluopintoihin heidän omassa maassaan. Perustutkintoa suorittamaan aikovien suomalaisten opiskelijoiden pääsyaatimuksena on siten ylioppilastutkinto tai vastaava.

Tämän lisäksi uudistuksen mukaan jokaisen yliopiston on lukuvuoden 2001–2002 alusta määriteltävä säännöissään sisäänpääsyyn vaadittavat tiedot ja laadittava niitä mittaavat pääsykokeet. Ylemmän toisen asteen oppilaitokset ja yliopistot voivat järjestää valmistavia kursseja, joiden lopuksi järjestetään kokeet. Kokeet läpäisevät opiskelijat pääsevät yliopistoon. Oppilaille, jotka eivät läpäise koetta, yliopistot määrittävät ne lisäkoulutusvaatimukset (*Debito Formativo*), jotka oppilaan tulee täyttää ensimmäisen yliopistovuoden aikana.

Joissakin koulutusohjelmissa opiskelijapaikkojen määrä on rajattu (*Accesso Regolato*), jolloin opiskelijoita joudutaan karsimaan pääsykokeiden avulla. Tällaisia ovat mm. lääketieteen, hammaslääketieteen, eläinlääketieteen ja arkkitehtuurin koulutusohjelmat. Yksityisten yliopistojen opiskelijapaikkojen määrä on myös usein rajattu.

Italialaisissa korkeakouluissa annettava opetus on lähes poikkeuksetta italiankielistä. EU-maiden kansalaisille ei ole kuitenkaan yleensä järjestetty varsinaista kielitaitotestää.

Hakijoiden tulee osallistua pääsykokeeseen pyrkiessään:

- Laurea (L) ja Laurea Specialistica (LS) -tutkintoihin johtaviin koulutusohjelmiin, joissa opiskelupaikkojen määrä on rajattu (*Accesso regolato*)
- Diploma di Specializzazione (DS) -tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin
- Dottorato di Ricerca (DR) -koulutusohjelmiin

3.1.2 Hakumenettely

EU-maiden kansalaiset voivat toimittaa hakemuksensa suoraan Italian yliopistoihin ja korkeakouluihin. Hakulomakkeita voi tiedustella Italian kulttuuri-instituutista <http://www.iichelsinki.net>, joka myös opastaa hakijoita Italiaan liittyvissä opiskeluasioissa.

Haku aika on sama sekä Italian että muiden EU-maiden kansalaisille. Tarkemmat hakuohjeet tulee

pyytää suoraan itseä kiinnostavasta yliopistosta tai etsiä esimerkiksi yliopiston kotisivuilta. Yliopistojen www-osoitteita voi etsiä Italian koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön kotisivuilta, josta voi tulostaa myös hakulomakkeita. Tämän oppaan lopusta löytyvät niin ministeriön kuin myös useiden yliopistojen yhteystiedot. Ohjeet ja lomakkeet ilmestyvät yleensä huhti-toukokuussa.

Hakemukseen tulee liittää ylioppilastutkintotodistuksen tai vastaavan kopio, johon pitää hakea julkisen notaarin antama *Apostille* (todistus oikeasta kopiosta). Italian kulttuuri-instituutti antaa vuosittain ohjeet asiasta.

Jos kyseessä on ns. *iscrizione con abbreviazione del corso*, on hakemukseen liitettävä myös Apostil-
lilla varustettu todistus aikaisemmin suoritetuista korkeakouluopinnoista. Jos hakija jo oleskelee Italiassa, hän voi ottaa yhteyttä suoraan yliopistoon (*Segreteria Studenti*|*Ufficio Studenti Comunitari* tai *Stranieri*).

Italian yliopistoihin voi myös pyrkiä suorittamaan koulutusohjelmiin sisältyviä yksittäisiä kursseja (*Corsi singoli*). Opintojensa päätteeksi opiskelija voi pyytää todistusta, josta käyvät ilmi hänen suorittamansa kurssit ja niissä saavutetut arvosanat. Italian kulttuuri-instituutti opastaa hakemuksen laatimisessa. Liitteenä tulee olla ainakin Apostililla varustettu oman oppilaitoksen todistus, josta käy ilmi hakijan asema kokoaikaisena opiskelijana sekä mahdollisesti passikuvia. Tiedot hakuajoista ja liitteistä saa parhaiten suoraan yliopistoista, asianomaisen tiedekunnan kansliasta.

3.2 Taidealan oppilaitokset ja korkeakoulut

Italian taideteollisuus-oppilaitoksiin (*Istituti d'Arte*) hakevien suomalaisten hakijoiden tulee olla vähintään peruskoulun suorittaneita. Pääsykokeissa testataan hakijoiden yleistä kulttuurista tietämystä ja taiteellista osaamista.

Hakemukset taidealan oppilaitoksiin voidaan laatia Italian kulttuuri-instituutissa, joka tavallisesti välittää hakemukset eteenpäin. Koska EU-maiden kansalaiset voivat itse lähettää yliopistoihin hakemuksensa, on mahdollista, että taideakatemiakin alkavat vastaanottaa hakemuksia suoraan hakijoilta, eikä Italian kulttuuri-instituutin välitystä enää tarvita. Tietoja hakemukseen tarvittavista liitteistä on viisainta kysyä ensin taidealan oppilaitoksista suoraan. Yhteystietoja voi kysyä Italian kulttuuri-instituutista tai katsoa tämän oppaan lopusta. Kaikki tarvittavat asiakirjat käännetään virallisella kielenkääntäjällä. Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

Suomalaiset ylioppilaat voivat pyrkiä myös taideteollisiin korkeakouluihin. Hakumenettelystä ja pääsykokeista voi pyytää tietoja suoraan korkeakouluista. Italian kulttuuri-instituutti opastaa tarvittaessa hakemuksen teossa.

3.3 Teknilliset ja ammattioppilaitokset (Istituti Tecnici, Istituti Professionali)

EU-kansalaisina suomalaisilla on teoriassa yhtäläinen oikeus hakeutua ammatilliseen koulutukseen Italiassa kuin italialaisilla. Kannattaa kuitenkin ottaa hyvissä ajoin yhteyttä oppilaitokseen, johon haluaisi opiskelemaan, ja tiedustella, millaiset ovat ulkomaalaisten hakijoiden pääsyvaatimukset ja hakumenettely. Ammatillisten oppilaitosten yhteystietoja saa Italian kulttuuri-instituutista.

4 Opiskelijana Italiassa

4.1 Ylempi toisen asteen koulutus

Ylempi toisen asteen koulutus on tarkoitettu 14–19-vuotiaille nuorille. Se jakautuu neljään ryhmään: klassiseen ja tieteelliseen, taidealan, teknilliseen ja ammatilliseen koulutukseen. Vuoden 2000–2001 tilastojen mukaan opiskelijamäärät jakaantuivat seuraavasti: klassinen koulutus 9,3 %, tieteellinen koulutus 20 %, ala-asteen ja esikoulun opettajankoulutus 7,6 %, ammatillinen koulutus 21,3 %, teknillinen koulutus 38 % ja taidealan koulutus 3,8 %. Ylemmän toisen asteen koulutuksen päätteeksi järjestetään valtakunnallinen päättötutkinto (*Esame di Stato*), jonka jälkeen nuoret voivat siirtyä korkea-asteen opintoihin, johtaviin ammattitehtäviin tai erityistaitoja vaativiin työntekijätason tehtäviin.

4.2. Yliopisto-opinnot

Akateeminen vuosi alkaa Italiassa yleensä marraskuun alussa ja loppuu seuraavan vuoden lokakuun lopussa. Osa tiedekunnista ja koulutusohjelmista on jakanut lukuvuotensa kahteen lukukauteen ja aloittaa opetuksen jo aikaisemmin. Yleensä kurssit alkavat marraskuussa ja päättyvät toukokuussa.

Uudistuksen jälkeen jokaisella yliopistolla on laaja autonomia koulutusohjelmiansa järjestämisessä. Kukin yliopisto esimerkiksi päättää omien opetusmääräystensä (*Regolamenti didattici di Ateneo*) mukaisesti, kuinka monta opintoviikkoa annetaan kustakin opintosuorituksesta ja mitä pakollisia opintosuorituksia kuhunkin kurssiin kuuluu. Aikaisemmin kurssit suoritettiin läpäisemällä loppukoe, mutta nykyään oppilaat saavat opintoviikkoja eri toiminnoista, esim. luennoista, seminaareista, harjoituskursseista, laboratoriotyöskentelystä, tutoroinnista, ryhmätöistä, projekteista, itseopiskelusta, loppukokeista ja lopputyöstä. Kurssit kestävät joko koko lukuvuoden (*Corsi Annuali*) tai lukukauden (*Corsi Semestrali*). Joillakin kursseilla on läsnäolovelvollisuus (*Frequenza alle Lezioni obbligatoria*) ja joillakin ei, mutta opintoihin liittyvien kokeiden läpäisemiseksi läsnäolo on suotavaa.

Piano di Studi Individuale on opiskelijan opintosuunnitelma, joka pohjautuu tutkintomääräyksiin, mutta voi sisältää myös valinnaisia opintoja. Opiskelijan täytyy saada opintosuunnitelmalleen hyväksyntä tiedekuntaneuvostolta (*Consiglio di Corso di Laurea*). Yliopisto-opiskelijan on läpäistävä koe jokaisessa opintosuunnitelmaansa sisältyvässä aineessa. Kokeita (*Esami di Profitto*) voi suorittaa kesällä ja syksyllä (*Sessioni Ordinarie*) tai helmikuussa (*Sessione Straordinaria*). Koe on yleensä suullinen ja sen vastaanottaa ja arvostelee 1–3 opettajaa. Arvosteluasteikko on 18–30. Paras arvosana on 30 *e lode* ja huonoin 18. Opiskelija, joka ei saa kokeen läpäisemiseen vaadittavia 18 pistettä, voi yleensä yrittää uudestaan seuraavana yleisenä koeviikkona.

Opintojensa lopuksi opiskelijan on suoritettava päättökoe, mikä tarkoittaa yleensä kirjallisen tutkielman (*Tesi di Laurea*) tai projektin laatimista. Opiskelijan täytyy puolustaa työtään 11-jäsenisen

paneelin edessä. Paneeli antaa loppuarvostelun opiskelijan opintomenestyksen ja tutkielmasta käydyn keskustelun perusteella. Paras mahdollinen arvosana on 110/110 *e lode*. *Diploma di Laurea* -tutkinnon suorittaneet saavat oikeuden käyttää arvonimeä *Dottore* tai *Dottoressa*.

Diploma di Specializzazione suorittajilla läsnäolo kursseilla on pakollista. Jokaisen opintovuoden päätteeksi opiskelijan täytyy läpäistä sekä teoreettiset että käytännön kokeet voidakseen jatkaa seuraavalle vuosikurssille. Koulutuksen lopuksi opiskelijan täytyy laatia kirjallinen tutkielma yhdestä tai useammasta koulutukseen sisältyneestä aiheesta.

Tohtorin (*Dottorato di Ricerca*) koulutusohjelmassa opiskelevien on jätettävä vuosittain selvitys työnsä edistymisestä, jotta he voisivat jatkaa opintojaan. Tohtorin koulutusohjelman lopuksi kansallinen paneeli arvostelee opiskelijan jättämän kirjallisen tutkielman tai projektin.

4.3 Opiskelijamäärät

Italialaisissa yliopistoissa opiskeli lukuvuonna 2002–2003 noin 1,8 miljoonaa opiskelijaa. Lukuvuonna 2003–2004 yliopistoihin kirjoitautui 336 290 uutta opiskelijaa. Useissa yliopistoissa opetus- ja toimitilat ovat valitettavasti riittämättömiä valtaville opiskelijamäärille. Suomalaisen opiskelijan kannattaakin harkita opiskelua myös pienemmässä yliopistossa, jossa järjestetyt toimitilat yleensä paremmin. Pienemmissä kaupungeissa myös arkielämä (hinnat, asunnot, liikenne ym.) on helpompaa.

Lukuvuonna 2001–2002 yliopistoista valmistui noin 200 000 opiskelijaa, joista 56 % oli naisia. Valmistuneista 2 400 oli ulkomaalaisia opiskelijoita, joista 57 % oli naisia. Suurin osa Italiassa opiskelevista ulkomaalaisista opiskelijoista on kotoisin Euroopan unionin maista (42 %). Toiseksi eniten opiskelijoita on muista Euroopan maista (31,5 %) ja kolmanneksi eniten Aasiasta (10 %).⁶

4.4 Suomalaisopiskelijat Italiassa

Kelan opintotukikeskuksen tilastojen mukaan lukuvuonna 2002–2003 opintotukea saaneiden, ulkomailla tutkintoa suorittavien suomalaisten opiskelijoiden lukumäärä oli yhteensä 4 854, joista Italiassa opiskeli 112 opiskelijaa.⁷ CIMOn kokoamien korkeakoulujen kansainvälisten liikkuvuustilastojen mukaan opiskelijavaihdossa Italiassa oli vuonna 2003 yhteensä 250 suomalaista opiskelijaa.⁸

⁶ Lähde: Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca

⁷ Lähde: Kelan opintotukikeskus

⁸ Lähde: CIMO Publications 2/2003, Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa 2003.

5 Kustannukset ja rahoitus

5.1 Opintojen kustannukset

5.1.1 Lukukausimaksut

Jokainen italialainen yliopisto päättää itse lukukausimaksuistaan (*tassa universitaria*). Lukukausimaksun suuruus riippuu opiskelijan opiskelumenestyksestä ja vanhempien varallisuudesta ja se on porrastettu. Se maksetaan yleensä kahdessa erässä.

Lukukausimaksu valtionyliopistoissa riippuu suoritettavasta tutkinnosta ja on vähimmillään noin 450 euroa vuodessa ja enimmillään noin 2 000 euroa vuodessa. Yksityisissä yliopistoissa lukukausimaksut ovat yleensä suuremmat. Jatkokoulutuslaitosten (*Diploma di Specializzazione, Master Universitario* ja *Corsi di Perfezionamento*) perimät lukukausimaksut vaihtelevat suuresti oppilaitoskohtaisesti. Opiskelijan kannattaa ottaa suoraan yhteyttä oppilaitokseen.

Opiskelu tohtorinkoulutusohjelmassa on yleensä maksutonta. Jokainen yliopisto päättää itse summan, joka annetaan tutkinnon suorittajalle apurahan muodossa (*Borsa di Studio*). Apurahaa maksetaan korkeintaan kahden kuukauden välein.

5.1.2 Elinkustannukset, hintataso ja alennuskortit

Euron käyttöönoton jälkeen varsinkin elintarvikkeiden ja palvelujen hinnat ovat nousseet Italiassa huomattavasti. Esimerkiksi pitsa maksoi ennen noin 10 000 liiraa (5 euroa) kun se nykyisin maksaa n. 8–10 euroa. Elinkustannukset vaihtelevat kuitenkin sen mukaan, missä osassa Italiaa asuu ja millainen oma elämäntyyli on. Opiskelijan tulisi varata käyttöönsä vähintään 500–600 euroa kuukautta kohti. Hintataso vaihtelee jonkin verran alueellisesti: suurkaupungeissa ja Pohjois-Italiassa hinnat ovat korkeimmat.

Jokaisessa yliopistossa on oma ruokalansa (*Mense Universitarie*), jossa opiskelijakortin haltijat voivat syödä edullisesti. Ateriat maksavat 1–5 euroa riippuen opiskelijan varallisuudesta (*fascia di appartenenza*) ja aterialta. Ulkomaalaisen opiskelijan kannattaa varautua maksamaan aterialtaan 3–4 euroa. Osa ravintoloista ja baareista tarjoaa opiskelijoille pienen alennuksen.

Alle 26-vuotiaat opiskelijat voivat hankkia nk. *Cartagiovani*-nuorisokortin tai vihreän kortin (*Carta verde*), joita voi tiedustella yliopistolta, kaupunginvirastosta tai CTS:n (*Centro Turistico Studentesco e Giovanile*) paikallistoimistosta. Yhdentoista euron hintaisella nuorisokortilla saa erilaisia alennuksia ja sen voi tilata osoitteesta <http://www.cartagiovani.it>. Vihreä kortti taas oikeuttaa alennuksiin (n. 15 %) junissa. Se maksaa 30 euroa ja on voimassa yhden vuoden.

Taulukkoon 1 on kerätty muutamia esimerkkejä hintatasosta Italian eri osissa.

Keskimääräiset elinkustannukset euroina Italiassa 2004

	ROOMA	MILANO	NAPOLI
Asuminen			
Huoneisto	500-700	500-700	400-600
Huone	250-350	300-400	200-300
Opiskelijasolu	200-300	250-400	200-300

Ruokailu (1 annos)			
Opiskelijaruokala	1-5	1-5	1-5
Ravintola	10-15	10-18	7-15
Hampurilaisravintola	6	8	5
Aamiainen baarissa	2	3	2
Olut baarissa (tuoppi)	3,50	4	3
Pizza	8-10	8-12	6-10

Matkustus			
Bussi tai metro			
Kertalippu	1	1	1
1 vrk:n lippu	3	4	3
Viikkolippu	9	16	9
Kuukausilippu	30	30	30
Kuukausilippu/opiskelija	–	18	–
Vuosilippu/opiskelija	–	–	150
Junalippu (keskim. II lk)			
Rooma-Firenze	30		
Rooma-Milano	45		
Rooma-Napoli	20		
Milano-Bologna	20		
Milano-Bari	50		

Vapaa-aika			
Pääsymaksu discoon	10-20	10-30	10-20
Elokuvalippu	5-7	5-7	4-7
Teatterilippu	10-80	15-80	10-80
Konserttilippu	10-60	10-60	10-60
Lippu urheilutapahtumaan	15-50	15-50	10-30
Kuntosali/kk	50-100	60-150	40-80
Uimahalli/krt	3-10	4-10	3-6

CTS:sta voi hankkia myös kymmenen euron hintaisen kansainvälisen opiskelijakortin (ISIC). Opiskelija voi myös liittyä CTS:n jäseneksi maksamalla 28 euron jäsenmaksun. Tähän hintaan sisältyy valinnan mukaan joko nuorisokortti tai ISIC-kortti ja jäsenenä saa erilaisia alennuksia mm. matkustuksesta.

5.2 Opintojen rahoitus

5.2.1 Opintotuki⁹

Opintotuki on varsinkin perustutkinto-opiskelijoiden tärkein rahoituslähde, sillä apurahoja ja stipendejä myönnetään pääasiassa jatko-opiskelijoille. Kelan opintotukikeskus voi myöntää opintotukea ulkomailla opiskeluun, jos opinnot sisältyvät Suomessa suoritettavaan tutkintoon tai johtavat tutkinnon suorittamiseen valtiollisessa tai virallisesti hyväksytyssä oppilaitoksessa. Opintotukea ei myönnetä lukion vaihto-oppilaille, kielikursseilla opiskeluun eikä yliopistoihin pääsyyn valmentaviin opintoihin. Opintotukea voidaan myöntää ulkomaan myös työharjoittelujaksolle, jos harjoittelu luetaan hyväksi Suomessa suoritettavaan tutkintoon.

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta.

Opintotukea (lukuvuonna 2004–2005) on mahdollista saada enimmillään 799,81 euroa, josta opintorahan määrä on 259,01 euroa, asumislisä eräitä alhaisen vuokratason maita lukuun ottamatta 180,80 euroa ja valtion lainatakaus 360,00 euroa kuukaudessa.

Opintotuen määrä ulkomailla opiskelevalle:

- Tutkintoon johtavat korkeakouluopinnot tai ammatilliset opinnot ulkomailla: opintoraha kuten korkeakouluissa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus.
- Ammatilliseen koulutukseen liittyvä vähintään kahdeksan viikkoa kestävä vaihto-opiskelu ulkomailla: opintoraha kuten korkeakouluissa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus.
- Harjoittelu tai työssäoppiminen ulkomailla: opintoraha, kuten vastaavassa oppilaitoksessa kotimaassa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus
- Yleissivistävät opinnot ulkomailla: opintoraha kuten vastaavassa oppilaitoksessa kotimaassa, ulkomaan asumislisä ja lainatakaus

Opintotukeen oikeuttavasta ajasta on voimassa samat enimmäistukisäännökset kuin kotimaisissa opinnoissa seuraavin poikkeuksin:

⁹ Lähde: KELA

- Jos ulkomainen korkeakoulututkinto on laajuudeltaan tai kestoltaan suomalaista korkeakoulututkintoa suppeampi, opintotuki myönnetään opetusohjelman keston mukaan. Kela voi erityisestä syystä pidentää tukiaikaa enintään 5 kuukaudella.
- Jos ulkomaisen korkeakoulututkinnon opetusohjelman mukainen keskimääräinen kesto ylittää 55 kuukautta, tuen enimmäisaika on 70 kuukautta.

Opintotuki voidaan myöntää ulkomailla suoritettavaan tutkintoon Suomen sekä tietyin edellytyksin myös EU- tai Eta- maan kansalaisille, jos hänellä on ollut vakinainen kotikunta Suomessa vähintään kahden vuoden ajan opintojen alkamista edeltävän viiden vuoden aikana. Oleskelun ulkomailla on oltava tilapäistä ja lähinnä opiskelusta aiheutuvaa.

Jos opiskelija on kirjoilla suomalaisessa oppilaitoksessa, hän saa lisätietoja ulkomaan opintotuesta oman oppilaitoksensa opintotukilautakunnalta. Jos opiskelija ei ole kirjoilla suomalaisessa oppilaitoksessa, hän voi ottaa yhteyttä Kelan opintotukikeskukseen Jyväskylässä.

Ulkomailla tutkintoa suorittavan on toimitettava Kelaan joka lukuvuoden alussa läsnäolotodistus ja todistus edellisen lukuvuoden opintosuorituksista. Jos opiskelee ulkomailla yli vuoden, kuuluminen asumisperusteiseen sosiaaliturvan piiriin kannattaa tarkastaa Kelasta. Oikeutta Suomen sosiaaliturvaan tulee hakea erillisellä lomakkeella (Y38). Lisätietoja opintotuesta Kelan verkkosivuilta: <http://www.kela.fi> | opiskelijalle | ulkomailla opiskeleva tai Kelan julkaisusta *Tunne perusturvasi 5, Opintotuki*.

5.2.2 Apurahat

Perustutkinto-opiskelijalla ei ole juuri muuta mahdollisuutta rahoittaa opiskeluaan kuin opintotuki, koska apurahat ja stipendit on varattu lähinnä jatko-opiskelijoiden käyttöön. Joitakin mahdollisuuksia kuitenkin saattaa löytyä. Esimerkiksi oma oppilaitos, yksityiset ja kansainväliset säätiöt tai järjestöt sekä kaupungit ja kunnat saattavat myöntää erilaisia opintostipendejä ja apurahoja. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijat, jotka lähtevät Italiaan tutkintoonsa kuuluvaan opiskeluun, voivat saada omalta oppilaitokseltaan avustusta matkakustannuksiin ja mahdollisesti muihinkin kuluihin.

Italian hallitus myöntää Suomen ja Italian väliseen kulttuurivaihtosopimukseen perustuvia apurahoja suomalaisille jatko-opiskelijoille ja tutkijoille (3–12 kk). Vaatimuksena on Italian kielen taito sekä loppututkinto tai opintojen loppuvaihe.

Italia myöntää lisäksi vuosittain 1–2 kuukauden pituisia kesäkurssiapurahoja Italian kulttuurin ja kielen kurssille osallistumiseen. Näitä apurahoja myönnetään Italian kielen opettajille sekä italialaisen filologian opiskelijoille, jotka hakuhetkellä ovat vähintään 3. vuosikurssilla ja jotka ovat alle 38-vuotiaita. Apurahan suuruus on 619,75 euroa/kk. Opiskelupaikkoja ovat *Università per Stranieri di Perugia*, *Università per Stranieri di Siena*, *Università degli Studi Roma Tre* tai muu kielikoulu, jolla

on oikeus myöntää ns. *Certificazione dell'italiano come lingua seconda* (LS). Hakukaavakkeita saa CIMOsta tai Italian kulttuuri-instituutista. Hakemuksen voi tulostaa myös CIMOn www-palvelusta: <http://www.cimo.fi> tai tilata sähköpostitse osoitteista cimoinfo@cimo.fi tai info@iichelsinki.net. Hakemukset on toimitettava Italian kulttuuri-instituuttiin tai CIMOon.

Lisätietoja ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun tarkoitetuista kotimaisista ja ulkomaisista apurahoista saa mm. Suomen ylioppilaskuntien liiton SYL:n www-palvelusta: <http://www.syl.helsinki.fi> sekä Suomalaisen kulttuurirahaston Internetsivuilta <http://www.skr.fi/apurahat.html>, josta löytyy myös eri toimialoille apurahoja myöntävien säätiöiden yhteystietoja. Lisäksi apurahoja myöntäviä tahoja voi etsiä Unescon toimittamasta *Study Abroad* -kirjasta sekä *The Grants Register* -oppaasta, jotka molemmat löytyvät CIMOn tietopalvelusta.

6 Italian kielen opinnot

6.1 Kieliopinnot Suomessa

Italiassa opiskelemista suunnittelevalle italian kielen suullinen ja kirjallinen taito on ensiarvoisen tärkeää, jotta hän voisi saada ulkomaan opiskelusta kaiken hyödyn irti. Siksi kannattaa harkita oman kielitaidon kohentamista jo kotimaassa.

Italian kulttuuri-instituutti Helsingissä järjestää eritasoisia italian kielen kursseja. Tarkempaa tietoa kurssien ajankohdista ja sisällöstä voi tiedustella suoraan Italian kulttuuri-instituutista tai sen Internet-sivuilta.

Myös suomalaiset yliopistot tarjoavat opiskelijoilleen eritasoisia italian kielen kursseja. Lisätietoja kursseista saa yliopistojen kielikeskuksista. Lisäksi italian kieltä voi opiskella mm. kansalais-, työväen- ja kansanopistoissa.

6.2 Kieliopinnot Italiassa

Erityisesti ulkomaalaisille tarkoitettut Perugian ja Sienan yliopistot, *Università per Stranieri di Siena e Perugia*, ovat erikoistuneet järjestämään Italian kielen ja kulttuurin kursseja ulkomaalaisille niin kesällä kuin lukuvuoden ajanakin. Samoin useimmat yliopistojen kielikeskukset (*Centri Linguistici di Ateneo, CLA*) järjestävät ulkomaalaisille tarkoitettuja kielikursseja. Lisäksi *Dante Alighieri* -seura, joka toimii monessa kaupungissa Italiassa, järjestää eritasoisia italiankielen kursseja. Muita italian kielen opetusta tarjoavia tahoja voi etsiä esimerkiksi *Giotto*-tietokannasta: <http://www.centrorisorse.org>.

Suomessa esitteitä Italiassa järjestettävistä kielikursseista on saatavana esimerkiksi Italian kulttuuri-instituutista ja CIMOsta.

II KANSAINVÄLINEN HARJOITTELU

7 Työharjoittelu Italiassa

7.1 Harjoittelijavaihto-ohjelmat

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMOn kautta on tarjolla opintoihin liittyviä harjoittelupaikkoja eri alojen opiskelijoille tai vastavalmistuneille. Harjoittelupaikkoja on Suomen edustustoissa, kulttuuri-instituuteissa ja Suomen kielen ja kulttuurin ulkomailla sijaitsevissa opetuspisteissä. Harjoittelun kesto on 3–6 kuukautta. Työnantaja määrittelee harjoittelijalta toivomansa opiskelualan.

Italia kuuluu myös IAESTE-ohjelman vaihtomaihin (*The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience*). IAESTE-ohjelman harjoittelu on tarkoitettu 18 vuotta täytäneille, teknillisten korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulujen insinööriopiskelijoille sekä eräille muille korkeakouluopiskelijoille. Hakijoilta edellytetään yleensä 2–3 vuoden opintoja sekä vähintään englannin kielen taitoa. IAESTE-ohjelmaa Suomessa hoitaa CIMO, josta saa myös lisätietoa ohjelmasta.

Myös AIESEC-järjestö tarjoaa harjoittelupaikkoja opiskelijoille tai vastavalmistuneille Italiassa. AIESEC-harjoittelu on suunnattu etupäässä kaupallisen ja IT-alan opiskelijoille, mutta nykyisin on tarjolla myös kehitysmaa- ja opetusalan harjoittelupaikkoja (*educational*). Harjoittelemaan lähtiessään harjoittelijalla tulee olla suoritettuna vähintään 80 opintoviikkoa. AIESEC-harjoittelu tapahtuu yksityisellä tai julkisella sektorilla. Harjoittelujaksojen pituudet ovat 2–18 kuukautta.

Lisätietoa ohjelmasta saa AIESECin kotisivuilta <http://www.aiesec.fi>.

Harjoittelupaikka Italiasta saattaa löytyä myös oman oppilaitoksen vaihtosopimusten tai eräitten opiskelijajärjestöjen kautta. Lisätietoja oman oppilaitoksen mahdollisista harjoittelijavaihto-ohjelmista Italiaan voi kysyä oppilaitoksen ura- ja rekrytointipalveluista.

Harjoittelupaikan voi etsiä myös itse, vaikka se vaatiikin enemmän omatoimisuutta ja aikaa. Vinkkejä mahdollisista harjoittelupaikoista paikan päällä voi kysyä oppilaitosten harjoittelutoimistoista, paikallisista opiskelijajärjestöistä ja ammattiyhdistyksiltä. Myös www-palveluja, paikallisia työvoimatoimistoja ja niiden EURES-neuvoja kannattaa hyödyntää tiedon saannissa. CIMOn Maailmalle.net -palvelusta löytyy linkkejä ja vinkkejä Italiassa harjoittelusta kiinnostuneille: <http://www.maailmalle.net> | Maailmalle... työ- tai elämäkokemusta hankkimaan? | Työharjoittelu.

7.2 Leonardo da Vinci – EU:n ammatillisen koulutuksen ohjelma

Työharjoitteluun Italiaan on mahdollista lähteä myös Euroopan unionin Leonardo da Vinci -ohjelman kautta. Koulutusohjelmassa tuetaan opiskelija- ja harjoittelija- sekä asiantuntijavaihtoa. Ohjelman vaihtoihin voivat osallistua ammatillisissa oppilaitoksissa (myös korkea-asteella) opiskelevat sekä vastavalmistuneet ja nuoret työntekijät/työttömät. Ohjelmaan osallistuvat EU:n 25 jäsenvaltiota sekä ETA-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein. Lisäksi ohjelman piiriin kuuluvat Bulgaria, Romania ja Turkki.

Yksittäiset henkilöt eivät voi hakea rahoitusta Leonardo-ohjelmasta suoraan, vaan apurahaa hakevat oppilaitokset, yritykset tai muut organisaatiot, jotka jakavat saamansa tuen edelleen vaihtohankkeensa tavoitteiden mukaisesti. Asiantuntijavaihdot on tarkoitettu lähinnä kouluttajille ja henkilöstövastaaville oppilaitoksissa ja yrityksissä.

Leonardo-liikkuvuus:

- ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien opiskelijavaihto ja ulkomaanharjoittelu (3 viikkoa–9 kuukautta)
- korkea-asteen opiskelijoiden ulkomaanharjoittelu yrityksissä (3–12 kk)
- nuorten työntekijöiden ja työttömien sekä korkeakouluista vastavalmistuneiden ulkomaanharjoittelu (2–12 kk)
- asiantuntijavaihto työelämän ja koulutusorganisaatioiden välillä (1–6 viikkoa)
- kielitaidon ja kulttuurin opetuksen kehittämiseen liittyvä asiantuntijavaihto työelämän ja koulutusorganisaatioiden välillä (1–6 viikkoa)

Lisätietoja ohjelman opiskelija- ja harjoittelijavaihtoista saa oppilaitosten kansainvälisistä asioista vastaavilta henkilöiltä ja CIMOn [www-palvelusta: http://www.cimo.fi](http://www.cimo.fi) | Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | Leonardo da Vinci.

7.3 Sokrates/Comenius-ohjelma

Comenius on EU:n koulutusohjelma Sokrateksen kouluopetuksen alaohjelma, jossa tuetaan koulujen välistä yhteistyötä. Comeniuksen tavoitteena on parantaa opetuksen laatua, edistää vieraiden kielten opiskelua ja opetushenkilöstön ammatillista kehittymistä sekä lisätä kulttuurienvälisiä vuorovaikutusta. Comenius tukee myös kielten osaamista ja opetusta. Ohjelmaan osallistuvat EU:n 25 jäsenvaltiota sekä Eta-maat Islanti, Norja ja Liechtenstein. Lisäksi ohjelman piiriin kuuluvat Bulgaria, Romania ja Turkki.

Ohjelma tarjoaa esimerkiksi kieltenopettajaksi opiskeleville ja eräille opettajille mahdollisuuden hakeutua Comenius-apulaisopettajaharjoitteluun Italiaan. Apulaisopettajat työskentelevät 3–8 kuukautta vastaanottavan maan päiväkodissa, esiasteen tai perusasteen koulussa, lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai aikuisoppilaitoksessa. Apulaisopettajalle maksetaan edestakainen matka kohdemaahan ja kuukausittaista apurahaa elinkustannusten kattamiseen.

Ohjelmassa tuetaan myös opettajien täydennyskoulutusta sekä yhteistyöhankkeita nuorten kielitaidon parantamiseksi. Nämä Comenius-kielihankeet ovat kahden oppilaitoksen välisiä, yksivuotisia hankkeita, joiden tavoitteena on motivoida nuoria kielten opiskeluun ja antaa heille mahdollisuus käytännön kielitaidon parantamiseen. Kielihankeita voivat hakea peruskoulun yläasteet (vähintään 12-vuotiaat oppilaat), lukiot ja aikuislukiot, toisen asteen ammatilliset oppilaitokset sekä perus- ja toisen asteen opetusta antavat kansanopistot. Comenius-kielihankeet on tarkoitettu vähintään 10 hengen oppilasryhmille ja heidän opettajilleen, ja niihin sisältyy vähintään kahden viikon pituinen oppilasvaihto yhteistyökoulun kanssa.

Lisätietoja Comenius-ohjelmasta saa CIMOsta (<http://www.cimo.fi> | Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | Sokrates | Comenius).

III TYÖSKENTELY

8 Työskentely Italiassa

8.1 Työmarkkinat

Vuoteen 1997 saakka valtiolla oli monopoli työmarkkinoilla. Sen jälkeen Italiassa on eletty siirtymävaihetta, jossa maakunnat toimivat itsenäisesti aluetoimistojen ohjeistamina. Vaikka valtio pyrkii lisäämään yhtenäisyyttä alueiden välillä, ei voida puhua yleisesti Italian työmarkkinoista, koska Italiassa ei ole vain yhtä työmarkkina-alueutta. Italia on jakaantunut hallinnollisesti 20 alueeseen (*regione*) ja jokainen niistä on omanlaisensa työmarkkina-alue. Alueet jakautuvat edelleen 103 maakuntaan (*provincia*), ja jokainen maakunta on itsenäinen alue omine erikoispiirteineen. Lisäksi Italiassa on 8 100 kuntaa (*comune*). Italialaiset työmarkkinat ovatkin erittäin paikalliset, mikä jokaisen Italiasta työtä hakevan tulee ottaa huomioon. Italiassa ei ole muuta julkista kansallista työnvälitysjärjestelmää kuin EURES (European Employment Services), joten sen merkitys työnvälittäjänä on merkittävä.

Italia on ollut suomalaisten työnhakijoiden kiinnostuksen kohde erityisesti matkailualalla. Suomalaiset EURES-neuvojat suurimpien paikkakuntien työvoimatoimistoissa antavat tarvittaessa lisätietoja työskentelystä ja työnhausta Italiassa.

8.2 Työn hakeminen

EU/ETA-maiden kansalaisilla on oikeus asua ja tehdä työtä Italiassa ilman työlupaa. Oleskelulupa tarvitaan 3 kuukauden maassaolon jälkeen. Italiassa työskentelevillä ETA-maiden kansalaisilla on samat oikeudet kuin Italian kansalaisilla mitä tulee palkkaan, työskentelyolosuhteisiin, asunnon saamiseen, ammatilliseen koulutukseen, sosiaaliturvaan ja ammattiliiton jäsenyyteen. Perheenjäsenillä on oikeus tulla työntekijän mukaan ja saada samat oikeudet.

Työnhaku Italiasta kannattaa aloittaa tutustumalla Internetissä olevaan perustietoon. Euroopan komission ylläpitämästä EURES-portaalista <http://europa.eu.int/eures> löytyvät mm. Italian työskentelyoloja koskevat tiedot (Eläminen ja työskentely). Portaalista on myös linkki Italian kansallisen työnhallinnon (*Ministero del Lavoro*) kotisivuille.

Suomessa työnhausta ja työskentelystä Italiassa voi tiedustella työvoimatoimistojen EURES-neuvojilta, jotka kuuluvat koko Euroopan laajuiseen, yli 600 neuvojaa kattavaan yhteistyöverkostoon. He tiedottavat, ohjaavat ja välittävät työtä eurooppalaisista työmarkkinoista kiinnostuneille työnhakijoille. Neuvojat tekevät tiivistä yhteistyötä ulkomaisten kollegojensa kanssa, järjestävät erilaisia tiedotus- ja rekrytointitilaisuuksia ja ottavat tarvittaessa yhteyttä eri maiden paikallisiin neuvojiin.

Suomen EURES-neuvojien yhteystiedot sekä tiedot ajankohtaisista rekrytoinneista löytyvät osoitteesta <http://www.mol.fi/eures>.

Kannattaa myös käydä katsomassa työministeriön Internet-sivuilta tiedot avoimina olevista ulkomaan työpaikoista: <http://www.mol.fi> | Avoimet työpaikat | Työpaikkatietojen katselu | Muita hakuehtoja | Ulkomaat. Työnhakumenettelyt ovat samantyyppisiä kuin Suomessakin: voi hakea joko avoimeksi ilmoitettua työpaikkaa tai ottaa suoraan yhteyttä työnantajaan.

Henkilökohtaiset kontaktit ovat aina hyödyksi työnhaussa. Työhakemukseen tulee yleensä liittää selkeä ansioluettelo eli CV (*Curriculum Vitae*). Eurooppalaisen CV-mallin löydät Euroopan ammattillisen koulutuskeskuksen CEDEFOPin kotisivulta <http://www.cedefop.eu.int/transparency/cv.asp>. Italiasta työtä hakevan kannattaa käännättää kaikki tärkeimmät työtodistukset sekä ansioluettelo (CV) italian kielelle.

Avoimia työpaikkoja voi tiedustella paikallisista työvoimatoimistoista (*centri per l'Impiego*). Työpaikoista ilmoitetaan lähinnä ammatti- ja talouslehdissä, mutta myös suurimmissa päivälehdissä. Nykyään myös henkilöstövuokraustoimistot (*Agenzie di lavoro Interinale*) ovat Italiassa yleisiä. Ne tarjoavat eripituisia työsuhteita erityisesti palvelualalla. Hyvä Italian kielen taito on yleensä välttämätön. Osoitteesta <http://www.interinaleitalia.it> löytyvät kaikki Italiassa toimivat toimistot. Hotelleista ja ravintoloista voi myös kysellä suoraan töitä. Koska matkailu on Italiassa merkittävä elinkeino, hotellit ja ravintolat tarvitsevat varsinkin kesäaikaan lisätyövoimaa.

Työvoimatoimistot

Työvoimatoimistoja (*Centro per l'Impiego*) on Italiassa useimmilla paikkakunnilla. Lähimmän toimiston osoitteen löydät puhelinluettelosta tai sen keltaisilta sivuilta, *Pagine Gialle*. Kuten aiemmin on mainittu, työvoimatoimistot toimivat paikallisesti ja niille toiminnan suuntaviivat antaa aluehallinto provinssien kautta. Voit käyttää niiden palveluita hyväksesi etsiessäsi työtä joko omalta paikkakunnaltasi Italiassa tai EU:n alueelta. Ellei sopivaa työtä löydy, toimistot voivat järjestää jossakin muussa työssä tarvittavan koulutuksen.

Joissakin työvoimatoimistoissa on EURES-neuvoja, *consigliere EURES*, joka on perehtynyt ETA-maiden väliseen työnvälitykseen. Yhteystiedot saa ennen lähtöä Suomen EURES-neuvojilta tai EURES-portaalista <http://europa.eu.int/eures>.

Yksityiset työnvälitystoimistot

Yksityinen työnvälitys on ollut sallittua Italiassa vuodesta 2002. Yksityiset työnvälitystoimistot toimivat julkisen työnvälityksen kanssa yhteistyössä. Ne eivät saa laskuttaa työnhakijaa palveluistaan.

Tärkeimpiä italialaisia yksityisen sektorin työnvälitystoimistoja ovat:

Jobline Italy:	http://www.jobline.it
Go Jobsite Italy:	http://www.gojobsite.it
Jobpilot Italy:	http://www.jobpilot.it
Manpower Italy:	http://www.manpower.it
StepStone Italy:	http://www.stepstone.it

Radio ja televisio

Paikallisradio ja -televisio ovat erittäin tärkeitä avointen työpaikkojen löytöpaikkoja. Monet italialaiset seuraavat ilmoituksia säännöllisesti. Sekä paikalliseen radioon että televisioon voi myös jättää oman työnhakuilmoituksensa, mutta se on melko kallista.

Sanomalehdet

Työnhauksen kannalta tärkeimmät kansallisesti ilmestyvät lehdet Italiassa ovat:

Il corriere della Sera	http://www.corriedellaser.it http://www.corriere.it/lavoro/index.jhtml (lehden työpaikkasivut)
La Repubblica	http://www.repubblica.it
Il Sole 24 ore	http://www.ilssole24ore.com
La Stampa	http://www.lastampa.it
Il Mattino	http://www.ilmattino.it
Il resto del Carlino	http://ilrestodelcarlino.quotidiano.net

Kansallisten sanomalehtien lisäksi työpöykkäilmoituksia on runsaasti myös paikallislehdissä, ja ne julkaisevat myös työnhakuilmoituksia.

Huom! Kannattaa varoa ilmoituksia, joissa luvataan epärealistisen hyvää palkkaa tai työpaikkoja, joihin pitää ensin itse sijoittaa rahaa joko esim. myytäviin tuotteisiin tai koulutukseen ilman takeita työpaikan saamisesta.

Avoimista työpaikoista tiedotetaan myös työntekijöiden ja työnantajien yhteisellä foorumilla *Enti bilaterali*. Yhteystiedot löytyvät työvoimatoimistoista.

Internet

Koska Italian työmarkkinat ovat paikalliset, myös Internet-osoitteet jakautuvat maakunnittain. Kullakin maakunnalla on omat sivunsa ja työvoiman välityspalvelunsa, minkä vuoksi yhteystietojen yhtenäisen esittely on vaikeaa. Lisätietoja alueiden työnvälityspalveluista antaa esim. nuorten tietokeskus *Centri Informa Giovani*, joka on suunnattu 16–30-vuotiaille nuorille ja toimii yhteis-

työssä paikallisten työvoimatoimistojen kanssa. Kaikkien *Informa Giovani* –toimistojen yhteystiedot alueittain: <http://www.informagiovani-italia.com>, suora linkki Rooman toimiston sivuille: <http://www.informagiovaniroma.it>.

Muita nuorille suunnattuja verkkopalveluja on esimerkiksi uusi Euroopan komission julkaisema Euroopan nuorisoportaali, jonka kautta saa tietoja mm. opiskelusta ja työskentelystä EU-maissa. Portaalissa voi lisäksi keskustella kaikista EU-asioista, jotka liittyvät nuorisoon. Kohderyhmänä ovat 15–25-vuotiaat nuoret ja myös nuorten parissa työskentelevät. Portaalin osoite on <http://www.europa.eu.int/youth>.

Italian työ- ja sosiaaliministeriön sivuilta <http://www.welfare.gov.it> löytyvät myös Italian EURES-palvelut: <http://www.welfare.gov.it/eures>. Maakunnilla on myös omia www-sivuja, joilla on myös tietoa työstä ja työnhausta. Alueellisia työnvälityssivuja löytyy esim. tämän oppaan lopusta.

8.3 Työsuhdeasiat

Vaikka valtiolta säätelee työsuhteen ehtoja hyvin samaan tapaan kuin Suomessa, kannattaa muistaa, että suomalaiset työehtosopimukset eivät päde Italiassa. Esimerkiksi työskentely kuutena päivänä viikossa on normaalia matkailualalla. Ravintoloissa usein työskennellään nk. jaetun työaikavuoron mukaisesti (*spezato*). Kauden kiireisimpään aikaan saatetaan pyytää tekemään ylitöitä korvausta vastaan. Italiassa maksetaan niin sanottua kolmentoista kuukauden palkkaa.

Kuten Suomessa, lähes joka alalla Italiassa on työehtosopimukset vähimmäispalkkauksesta, työajoista, lomista jne. Vaikka työsuhde on aina työnantajan ja työntekijän välinen sopimus, sitä säätelee viime kädessä valtiolta. Italian laki suojelee työntekijää. Jos tuntee tullessaan väärin kohdelluksi, apua saa ammattiliitoilta (CGIL, CISL, UIL). Neuvoa voi kysyä myös paikallisesta työvoimatoimistosta.

Työsuhdetta solmittaessa on tärkeää varmistaa ennen sopimuksen allekirjoittamista, että ymmärtää jokaisen sopimuksen yksityiskohdan.

Lisätietoja työsopimusmenettelyistä Italiassa saa EURES-portaalista <http://europa.eu.int/eures> | Eläminen ja työskentely | Italia | elin- ja työskentelyolot | työolot | työsopimusten tekeminen.

Italian työlainlainsäädäntöä koskevat informaationsivut löytyvät osoitteesta <http://www.cnel.it> (*Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro; CNEL*).

8.4 Verotus

Italiaan saapumisen jälkeen on tärkeää ilmoittautua paikalliseen verotoimistoon (*ufficio delle tasse*) ennen työsuhteen alkua. Tärkeimmät verot Italiassa ovat yhtiövero (IRPEG), henkilökohtainen tulovero (IRPEF) ja arvonlisävero (IVA).

IRPEG (l'imposta sul reddito delle persone giuridiche)

- Liiketoimintayrityksille asetettu vero
- Kiinteä vero

IRPEF (l'imposta sul reddito delle persone fisiche)

- Tulovero, joka luonnollisten henkilöiden, yksityisyrittäjien ja henkilöyrittäjien on maksettava tuloistaan
- Progressiivinen vero

IVA (Imposta sul Valore Aggiunto)

- Arvonlisäveron standardikanta Italiassa on 20 %

Italian verotusjärjestelmä perustuu itsearviointiin ja työnantajan tekemiin pidätyksiin. Italiassa on käytössä progressiivinen verotusjärjestelmä, jossa veroprosentti määräytyy tulojen suuruuden perusteella.

Tuloveroja maksetaan pääsääntöisesti siihen maahan, jossa työtä tehdään. Suomen ja Italian välinen verosopimus (n:o 55/1983) ehkäisee kaksinkertaisen verotuksen. Suomi verottaa ulkomaantulon, mutta hyvittää tuloverot, jotka verovelvollinen osoittaa maksaneensa Italiassa: <http://www.finlex.fi/linkit/sops/19830055>. Lisäksi kannattaa tutustua Suomen verohallinnon ohjeistukseen ulkomailla työskentelystä: <http://www.vero.fi>.

8.5 Työttömyys ja sosiaaliturva

Kun aloittaa työn Italiassa, on myös rekisteröidyttävä paikallisessa Kelan, eli INPS:n (*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*), toimistossa saadakseen sosiaaliturvaa. Sosiaaliturva kattaa työttömyysturvan, sairausvakuutuksen, invaliditeetin, työtapaturmat, äitiyspäivärahan, eläkkeet, erilaiset perhe-etuudet ja toimeentulotuen. Lisätietoja sosiaaliturvasta saa paikallisesta INPS:sta. Suomessa lisätietoja saa Kelasta sekä maakohtaista tietoa EURES-portaalista, kohdasta Living and Working.

8.5.1 Suomessa maksettavan työttömyysturvan siirto Italiaan

Jos on oikeutettu työttömyysturvaan Suomessa ja on ollut työttömänä työnhakijana vähintään neljä viikkoa, voi suomalaisen työttömyyskorvauksen siirtää kolmen kuukauden ajaksi Italiaan, samalla kun etsii sieltä työtä. Työttömyyskorvaus siirretään Italiaan lomakkeella E303, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassalta. Työmarkkinatukea ei kuitenkaan voi siirtää toiseen ETA-maahan.

Työvoimatoimistoon kannattaa ilmoittaa aikomuksestaan lähteä työnhakuun ETA-alueelle ja pyytää hyvissä ajoin lomake E303 työttömyysturvan maksajalta. Lisäohjeita voi kysyä Kelasta tai työttömyyskassalta. Työttömyyskassojen yhteisjärjestöjen sivulla on myös lisätietoa: <http://www.tyj.fi> > Työttömyysturva ja työ ulkomailla.

Työnhakumaassa on ilmoittauduttava työnhakijaksi seitsemän päivän kuluessa siitä, kun työnhaku Suomessa on päättynyt (eli seitsemän päivän kuluessa matkustuspäivästä lukien). Italiassa lähimmän työvoimatoimiston, *Centro per l'Impiego* (CPI), osoite löytyy puhelinluettelosta tai keltaisilta sivuilta (*Pagine Gialle*). Jos töitä ei ole löytynyt Italiasta kolmen kuukauden aikana, ja haluaa säilyttää työttömyysturvan Suomessa, on palattava Suomeen ja ilmoittauduttava työvoimatoimistoon ennen kuin kolmen kuukauden määräaika on kulunut umpeen.

8.5.2 Työttömyys Italiassa

Italiassa eri alueiden välillä on huomattavia eroja työttömyyslukuissa. Pohjois-Italiassa esim. Lombardiassa virallinen työttömyysaste on alle 4 %, vastaava luku Etelä-Italiassa Sisiliassa saattaa olla jopa yli 21 %.

Jos joutuu työttömäksi Italiassa, tulee ilmoittautua paikalliseen työvoimatoimistoon. Työvoimatoimistoissa palvellaan useimmiten ainoastaan italiaksi. Virkailija avustaa mahdollisissa työ- tai uudelleen koulutusvaihtoehtoissa. Ellei tämä onnistu, useimmiten sama kontaktihenkilö käsittelee seuraavalla tapaamisella työttömyyskorvausanomuksesi ja neuvoo, keneen on otettava yhteyttä, jos kyseessä on jokin sosiaaliturvaan tai asumiseen liittyvä etuus, johon olet oikeutettu.

Jos työskentely Italiassa on kestänyt vähemmän aikaa kuin vaadittava työssäoloaika, otetaan huomioon Suomessa tehty työ. Tätä varten tarvitaan Suomesta E301-lomake, jonka saa Kelasta tai työttömyyskassalta.

8.6 Eläkkeet

Jos työskentelee kahdessa tai useammassa ETA-maassa, säilyy oikeus kunkin maan eläkkeeseen ansaitun suuruisena. Lisätietoja saa eläkelaitoksesta tai Eläketurvakeskuksesta: <http://www.etk.fi>. Italiassa ollessa saa lisätietoja *Istituto Nazionale della Previdenza Sociale* (INPS) paikallistoimistosta tai keskustoimistosta, joka sijaitsee Roomassa: <http://www.inps.it>.

Tarkistuslista

Ennen kuin vastaanotat työtä, varmista että:

- sinulla on Suomen viranomaisten myöntämä passi
- ymmärrät täysin työsopimuksen ja työsuhteen ehdot
- tiedät, mitä matkajärjestelyjä on tehtävä ja kumpi ne maksaa, sinä vai työnantajasi
- tiedät palkanmaksutavan ja -ajan
- sinulla on majoitus alueella, jonne muutat
- sinulla on KELAsta haettava eurooppalainen sairaanhoitokortti tai sinulla on yksityinen sairaus- ja tapaturmavakuutus
- sinulla on riittävästi rahaa palkanmaksuun saakka tai mahdolliseen kotiinpaluuseen

IV MUITA KANSAIN- VÄLISTYMISSVAIHTOEHTOJA

9 Au pairiksi, vaihto-oppilaaksi, nuorisovaihtoon vai vapaaehtoispalveluun

9.1 Au pair

Au pairina oleskelun tarkoituksena on käytännön kielitaidon parantaminen työskentelemällä ulkomaisessa perheessä 25–50 tuntia viikossa riippuen au pair -tyypistä (au pair, demi-pair tai au pair plus). Korvauksena työstä on majoitus omassa huoneessa, ateriat ja taskuraha. Työntekijällä täytyy olla vastuuvakuutus (*assicurazione contro gli infortuni per danni a terzi*) sekä sairaus- ja tapaturmavakuutus. Italiassa au pairin taskuraha on noin 200–250 euroa kuukaudessa. Paikkoja voivat hakea 18–27-vuotiaat naiset ja miehet. Hakijalla tulee olla peruskoulun päästötodistus sekä kokemusta kotitöistä ja lastenhoidosta. Oppaan lopusta löytyy au pair -välitystoimistojen yhteystietoja.

Italiassa myös jotkut vanhukset palkkaavat kotiinsa kodinhoitajan (*Badante*), joka auttaa vanhusta kotona jokapäiväisissä askareissa. Korvauksena työstä *Badante* saa majoituksen ja ylläpidon sekä palkkaa 500–700 euroa kuukaudessa. Työ on vaativaa ja hyvä italian kielen taito on yleensä välttämätön. Paikkoja voi tiedustella kaupunkien sosiaalivirastoista (*Assessorato politiche sociali*).

9.2 Vaihto-oppilasvuosi Italiassa

Vaihto-oppilaalla tarkoitetaan yleensä peruskoulun tai lukion oppilasta, joka lähtee yhdeksi lukuvuodeksi käymään koulua ulkomaille ja asumaan ulkomaisessa perheessä perheenjäsenenä. Vaihto-oppilasvuosi Italiassa tulee maksamaan noin 5000 euroa. Vaihto-oppilasvuosi ei korvaa Suomessa väliin jäänyttä lukuvuotta, vaan palattuana oppilas jatkaa siitä, mihin ennen lähtöä on jäänyt. Suomesta lähtee joka vuosi pari tuhatta koululaista vaihto-oppilaaksi. Hakumenettelystä, ohjelmien kattavuudesta, hinnoista ja muista tärkeistä asioista saat tietoja suoraan järjestäjiltä. Vaihto-oppilaita Suomesta ulkomaille välittävien järjestöjen yhteystietoja löytyy oppaan lopusta.

9.3 Euroopan unionin Nuoriso-ohjelma

EU:n Nuoriso-ohjelma tarjoaa nuorille mahdollisuuksia oppia uusia asioita kouluajan ulkopuolella. Tavoitteena on edistää nuorten liikkuvuutta ja kannustaa nuoria toteuttamaan kansainvälisiä projekteja. Ohjelman kautta pyritään tukemaan nuorten omia ideoita ja aloitteita. Sen toivotaan antavan tilaisuuksia myös niille nuorille, joilla ei ole muita mahdollisuuksia osallistua kansainväliseen toimintaan.

Euroopan unionin Nuoriso-ohjelmaan voivat osallistua kaikki 15–25-vuotiaat nuoret, nuorten kanssa toimivat henkilöt (ei ikärajoja) sekä yleishyödylliset organisaatiot. Ohjelman tavoitteena on nuorten oma aktiivinen toiminta joko paikallisesti, kansallisesti tai kansainvälisellä tasolla. Nuoriso-ohjelma tarjoaa mahdollisuuden esimerkiksi 15–25-vuotiaiden nuorten ryhmätapaamisiin, joissa nuoret ideoivat ja toteuttavat yhdessä sovittuun teemaan liittyvän tapaamisen yhden tai useamman kumppanimaan kanssa. Ohjelman kautta on lisäksi mahdollisuus päästä vapaaehtoispalveluun (18–25-vuotiaat) esimerkiksi Eurooppaan tai toteuttaa paikallinen nuorisoaloite.

Ohjelmassa ovat mukana tällä hetkellä kaikki EU- ja ETA-maat sekä Bulgaria ja Romania. Lisäksi hankkeita voi toteuttaa Venäjän ja muiden IVY-maiden, Balkanin ja Välimeren alueen sekä Latinalaisen Amerikan maiden kanssa.

Lisätietoja ohjelmasta saa CIMOn [www-palvelusta](http://www.cimo.fi) <http://www.cimo.fi> | Etsitkö tietoa CIMOn ohjelmista? | EU:n Nuoriso-ohjelma. Myös hakulomakkeet ovat saatavilla Internetistä. Erilaisista nuorisovaihto-ohjelmista kannattaa kysyä myös esimerkiksi nuorisojärjestöiltä ja Nuorisotiedostuspisteistä. Nuorisotiedostuspisteiden yhteystiedot löytyvät CIMOn [Maailmalle.net](http://www.maailmalle.net) -palvelusta: <http://www.maailmalle.net> | Lisätietoja | Etsi sinua lähinnä oleva neuvontapiste.

9.4 Työleirit

Kansainvälisillä työleireillä tehdään työtä vapaaehtoisesti monikulttuurisessa ryhmässä paikallisen yleishyödyllisen tahon hyväksi. Työleirille osallistuminen on hyvä tapa hankkia kansainvälistä kokemusta ja tehdä vapaaehtoistyötä esimerkiksi loman aikana, sillä useimmiten leirit kestävät kahdesta kolmeen viikkoa. Leirejä järjestetään eri puolilla maailmaa, pääsääntöisesti kesäisin.

Kansainvälisille työleireille ulkomailla osallistuvat ovat yleensä 18–30-vuotiaita. Leireille osallistuu 5–25 vapaaehtoista useasta eri maasta. Työtä tehdään yleensä yhdessä 6–8 tuntia päivässä, viitenä päivänä viikossa. Leirityöstä ei makseta palkkaa, vaan työtä tehdään ruokaa ja majoitusta vastaan. Asuinolosuhteet ovat leireillä yleensä suhteellisen alkeelliset ja ruoka valmistetaan usein yhdessä. Kansainvälisille työleireille voi hakea mm. Kansainvälinen Vapaaehtoistyö ry:n (KVT) ja Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry:n kautta. KVT julkaisee vuosittain *Kansainväliset työleirit* -lehteä, josta saa tietoja tarjolla olevista työleireistä. Lisäksi tietoa työleireistä koti- ja ulkomailla on saatavilla KVT:n kotisivuilla. Myös Allianssin vastaavat tiedot löytyvät Internetistä. Yhteystiedot ja linkit löytyvät oppaan lopusta.

Lisätietoja kansainvälisestä työleiritoiminnasta voi hankkia myös oppaista *Monin tavoin maailmalle* ja *The International Directory of Voluntary Work*. Julkaisuihin voi tutustua esim. CIMOn tietopalvelussa.

V ULKOMAILLA OLESKELUUN LIITTYVIÄ KÄYTÄNNÖN ASIOITA

10 Ulkomailta oleskeluun liittyvät käytännön asiat Italiassa

10.1 Asuminen

Italiassa opiskelijan on hankittava asuntonsa itse. Ulkomaalaisella opiskelijalla on kolme asumisvaihtoehtoa: yliopiston asuntolat, yksityiset opiskelija-asuntolat sekä vuokra-asunnot vapailta markkinoilta.

Vapaita asuntoja on Italiassa tarjolla varsin niukalti etenkin suurimmissa kaupungeissa. Omassa kotikaupungissaan opiskelevat italialaiset opiskelijat asuvat yleensä vanhempiensa luona, muut joutuvat etsimään asunnon opiskelupaikkakunnaltaan. Oppilaitoksen ulkomaalaisopiskelijoiden toimisto (*Ufficio Studenti Stranieri*) tai yliopistossa sijaitseva matkatoimisto (CTS) neuvovat asunnon hankinnassa ja välittävät asuntoja vapailta markkinoilta. Myös ulkomaalaisten opiskelijoiden järjestö (UCSEI) neuvoo asunnontarvitsijoita. Asuntoilmoituksia löytyy myös yliopistojen ilmoitustauluilta. *Informagiovani* –neuvontatoimisto auttaa kaikenlaisissa ongelmissa, myös asuntoasioissa. Vuokrattaessa asuntoa vapailta markkinoilta on ongelmien välttämiseksi tärkeää laatia kirjallinen, virallisesti rekisteröity vuokrasopimus.

Asunnon saaminen opiskelija-asuntolasta (*Case dello Studente, Opere Universitarie, Pensionati Universitari* tai *Collegi Universitari*) on vaikeaa, koska asuntoloiden on kysyntään nähden liian vähän. Varattomilla opiskelijoilla on etusija paikkoja jaettaessa. Viimeisten tilastojen mukaan Italian opiskelija-asuntolat tarjoavat tällä hetkellä opiskelijoille yhteensä noin 30 000 asuntopaikkaa.

Opiskelija-asuntoloiden asuntojen hinnat vaihtelevat alueittain. Opiskelija-asuntolasta asuntoa hakevan on osoitettava hakemuksensa paikalliseen opiskelijakeskukseen (*Ente Regionale per il Diritto allo Studio Universitario; ERSU*), joka myös neuvoo ulkomaalaisia opiskelijoita asunnon hakemisessa. Asuntojen vuokrat ovat Italiassa korkeat (etenkin suurissa kaupungeissa), joten edullisin vaihtoehto on vuokrata asunto yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Joissain tapauksissa paikallinen opiskelijakeskus voi maksaa osan vapailta markkinoilta vuokratun asunnon kuluista.

Etsiessään pysyvää asuinpaikkaa opiskelija voi yöpyä edullisesti (10–20 euroa/yö) retkeilymajoissa (*Ostelli della Gioventù*). Retkeilymajoissa voi yleensä yöpyä tietyn ajan, mutta joissakin tapauksissa on mahdollisuus myös pitempään oleskeluun. Muualla kuin turistikaupungeissa sijaitsevat retkeilymajat ovat yleensä kiinni talvella. Tiedot Italian retkeilymajoista löytyvät osoitteesta <http://www.ostellionline.org>. Kansainvälinen retkeilymajakortti kannattaa hankkia jo Suomesta, mutta sen voi ostaa myös retkeilymajoista tai *Informagiovani*-toimistoista.

10.2 Terveystenhoito ja vakuutukset

EU-maan kansalaisina suomalaisilla on oikeus saada tarpeen vaatiessa välitöntä terveydenhoitoa Italiassa. Suomalainen sairausvakuutus on riittävä suomalaisopiskelijoille. Suomessa otettiin 1.6.2004 käyttöön eurooppalainen sairaanhoitokortti, joka osoittaa, että henkilö on sairausvakuutettu jossakin jäsenmaassa ja että hänellä on oikeus saada toisessa jäsenmaassa oleskelun aikana välttämätön sairaanhoito. Kortti korvaa tähän asti käytetyt paperiset sairaanhoitolomakkeet (E111 ja E112).

Sairaanhoitokortti voidaan myöntää henkilölle, jolla on Suomessa oikeus sairaanhoitoon. Kortin myöntää Kela. Hakemuksen voi jättää postitse tai henkilökohtaisesti mihin tahansa Kelan toimistoon. Kortti toimitetaan postitse hakijan antamaan osoitteeseen. Kortti on voimassa kaksi vuotta kerrallaan. Voimassaolon päättyessä tilalle myönnetään uusi kortti ilman eri hakemusta, mikäli myöntämisen edellytykset ovat pysyneet ennallaan.

Lyhytaikaisen oleskelun aikana tarvittavan lääkärin hoidon saa USL:n (*Unità Sanitaria Locale*) terveysasemilla tai kansallisen terveydenhoitojärjestelmän (*Servizio Sanitario Nazionale, SSN*) kanssa sopimuksen tehneiden lääkärin vastaanotolla. Sairaalahoitoon pääsyä varten tarvitaan yleensä lähete USL:ään kuuluvalta lääkäriltä. Häätätapauksissa on otettava yhteyttä lähimpään päivystävään ensiapuun (*Pronto soccorso*), joka on jokaisen sairaalan yhteydessä. Hammashoitoa saa USL:n terveysasemien hammashoito-osastoilla. USL:n piiriin kuuluvista palveluista ei yleensä peritä maksuja lukuun ottamatta joitakin pieniä omavastuuosuuksia.

Sopimuslääkärin määräämät lääkkeet annetaan ilmaiseksi apteekista, jos ne kuuluvat ryhmään *salvavita* eli ovat välttämättömiä hengen pelastamiseksi. Muussa tapauksessa lääkkeitä maksetaan omavastuuosuus tai koko hinta. Jos lääkkeestä peritään täysi hinta vaikka se kuuluisi korvauksen piiriin, lääkepakkaukseen kiinnitetty laput kannattaa säästää.

Kaikki opiskelijat ovat vakuutettuja korkeakouluissa tai matkalla sinne tapahtuvien tapaturmien varalta. Muiden vakuutusten (auto- tai omaisuusvakuutus ym.) voimassaolosta kannattaa kysyä omalta vakuutusyhtiöltä ennen lähtöä. Lisäksi ulkomaille matkustavalle suositellaan matkavakuutuksen ottamista.

Opiskelun kestäessä pitempään kuin vuoden on Kelalta haettava ns. vakuuttamispäätöstä, joka takaa opiskelijalle jatkossakin suomalaisen sosiaaliturvan. Tarvittavia lomakkeita ja hakemuskavakkeita saa Kelan paikallistoimistoista, jotka myös neuvovat Italiaan lähteviä opiskelijoita sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä. Ongelmatilanteissa voi kääntyä myös Kelan Helsingin paikallistoimiston kansainvälisten asioiden ryhmän puoleen. Yhteystiedot löytyvät oppaan lopusta.

10.3 Oleskelulupa ja muut asiakirjat

Opiskelija, joka aikoo Italiaan opiskelemaan alle kolmeksi kuukaudeksi, tarvitsee vain henkilöllisyystodistuksen tai passin.

Yli kolmeksi kuukaudeksi Italiaan opiskelemaan menevien tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

- opiskelu valtion hyväksymässä oppilaitoksessa
- kuuluminen Kelan sairausvakuutuksen piiriin
- riittävä varallisuus kohdemaassa elämiseen

Mikäli opiskelija täyttää nämä ehdot, oleskeluoikeuden vahvistamiseksi myönnetään EU-oleskelulupa (*Carta di Soggiorno*), joka on voimassa korkeintaan vuoden. Jos opiskelu kestää yli vuoden, lupa voidaan uusida vuosittain. Sekä korttia lunastettaessa että uusittaessa peritään 10 euron suuruinen maksu. Mikäli opiskelu kestää alle vuoden, lupa (*Permesso di Soggiorno*) on voimassa opintojen keston ajan.

Saadakseen edellä mainitun EU-oleskeluluvan yli kolmeksi kuukaudeksi Italiaan opiskelemaan menevän on ilmoittauduttava saavuttuaan paikallisella poliisiasemalla (*Questura* tai *Commissariato di Polizia*). Tarkempia tietoja asiakirjoista ja menettelystä voi tiedustella Italian suurlähetystöstä tai etsiä tietoa Internetistä seuraavista osoitteista:

Centro Risorse Nazionale per l'Orientamento	http://www.centrorisorse.org
Vuoropuhelu kansalaisten kanssa -palvelu	http://citizens.eu.int
Italian sisäministeriö	http://www.interno.it
Italian poliisilaitos	http://www.poliziadistato.it

Opiskelija, joka menee Italiaan opiskelemaan vaihto-ohjelman puitteissa lyhyeksi aikaa, voi ilmoittautua suoraan oppilaitokseen. Mukana on oltava seuraavat asiapaperit:

- oman oppilaitoksen antama kirje, joka todistaa opiskelijan kuuluvan vaihto-ohjelmaan (esim. Erasmus-ohjelmaan)
- passi
- eurooppalainen sairaanhoitokortti

Vaihto-ohjelman puitteissa opiskelemaan menevät saavat oleskeluluvan opintojensa ajaksi.

VI LISÄTIETOJA

11 Tiedonlähteitä

11.1 Neuvonta Suomessa

Italian kulttuuri-instituutti, <http://www.iichelsinki.net> neuvoo ja ohjaa Italiaan opiskelemaan haluavia. Instituutilla on pieni käsikirjasto, johon voi käydä tutustumassa varaamalla ajan etukäteen. Instituutti jakaa myös sekä englannin- että italiankielistä perusopasta Italian korkea-asteen koulutuksesta (*Guida all'università e alle professioni* ja *Italian higher education*).

Suomessa jo opiskelevat voivat kääntyä oman oppilaitoksensa kansainvälisiä asioita hoitavan henkilön puoleen. Esimerkiksi opiskelijavaihto-ohjelmista ja oppilaitosten tarjoamista vaihtopaikoista kannattaa tiedustella oman oppilaitoksen kansainvälisten asiain toimistoista.

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO palvelee ja neuvoo opiskelusta ulkomailla ja muista kansainvälistymismahdollisuuksista kiinnostuneita. CIMOn ylläpitämä Maailmalle.net -palvelu, <http://www.maailmalle.net> sisältää tietoa opiskelusta ja työ- tai elämäkokemuksen hankkimisesta ulkomailla. Tämä *Suuntana Italia* -opas ja sarjaan kuuluvat muut maakohtaiset oppaat löytyvät pdf-muodossa Maailmalle.net -palvelun kohdasta Lisätietoja | CIMOn julkaisut | Maaoppaat.

CIMO tarjoaa myös henkilökohtaista neuvontaa. CIMOn neuvontapuhelin palvelee maanantaista torstaihin klo 10–12 ja klo 13–15 numerossa 01080 6767. Puhelun hinta on kaikkialta Suomesta lankapuhelimesta soittaessa paikallisverkkomaksun verran ja matkapuhelimesta keskimäärin 29 senttiä/minuutti. Ulkomailta soittaessa palvelunumero on +358 1080 6767. CIMOon voi ottaa yhteyttä myös sähköpostitse osoitteella cimoinfo@cimo.fi.

CIMOn tietopalvelussa voi myös itse perehtyä opiskelua ulkomailla, apurahoja, opintososiaalisia asioita ja muita kansainvälistymismahdollisuuksia, kuten kansainvälistä harjoittelua, koskeviin tiedonlähteisiin. Laajan maakohtaisen aineiston lisäksi kokoelma sisältää hakuteoksia, käsikirjoja, oppaita ja esitteitä. Asiakkaiden käytössä on myös Internet-yhteydet. CIMOn henkilökunta opastaa aineiston käytössä ja tiedonhaussa. Aineistoa ei lainata. Tietopalvelu on avoinna maanantaista torstaihin klo 12–16. Tietopalvelu sijaitsee Helsingin Hakaniemessä osoitteessa Hakaniemenkatu 2 (2. krs), 00530 Helsinki. Hakaniemen torin bussi- ja raitiovaunupysäkeiltä tietopalveluun on vain muutaman minuutin kävelymatka.

Perustietoa opiskelusta ulkomailla saa myös työvoimatoimistojen koulutus- ja ammattitietopalveluista kautta maan, ja työnhausta varsinkin EURES-neuvojilta kautta maan.

11.2 Neuvonta Italiassa

Italian korkeakouluissa ja yliopistoissa on erilaisia opiskelijajärjestöjä (*Organizzazioni Studentesche*), jotka neuvovat ulkomaalaisia opiskelijoita opiskelijaelämään liittyvissä ongelmissa. Jokaisessa yliopistossa on myös ulkomaalaisopiskelijoiden toimisto (*Ufficio Studenti Stranieri*), joka neuvoo ulkomaalaisia opiskelijoita ja hakijoita. Paikallisella tasolla opiskelijat voivat kääntyä opintososiaalisissa kysymyksissä alueellisten opiskelijakeskuksien puoleen (*Ente Regionale per il Diritto allo Studio*).

Yliopistojen järjestämistä ensimmäisen ja toisen asteen koulutusohjelmista ja niiden sisällöstä voi tiedustella suoraan yliopistojen opintoasiaintoimistosta (*Segreterie Studenti*) tai kyseessä olevan tiedekunnan kansliasta (*Segreterie di Facoltà*). Kolmannen asteen opintoihin liittyvät tiedustelut on suunnattava koulutusta järjestävän oppilaitoksen kansliaan (*Segreteria della Scuola di Specializzazione*) tai yliopiston toimistoon, joka hoitaa ko. tohtorinkoulutusohjelmaa (*Ufficio Dottorati di Ricerca*).

Yksittäisten yliopistojen lisäksi tietoa yliopisto-opiskelusta saa Italian koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriöstä (*Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca, MIUR*) sekä CIMEAsta (*Centro di Informazione sulla Mobilità e le Equivalenze Accademiche*). CIMEA vastaa kirjallisiin kyselyihin korkeakouluopiskelusta ja tutkimustyöstä Italiassa. Myös Italian ulkoministeriö (*Ministero degli Affari Esteri*) antaa tietoa ulkomaalaisille Italian opiskelumahdollisuuksista.

EU:n Leonardo da Vinci -ohjelman ammatillisen ohjauksen ja neuvonnan kansallisen tiedotus- ja neuvontakeskuksen tehtävistä vastaa Italiassa kaksi organisaatiota: koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön alaisuudessa toimiva *Indire (l'Istituto Nazionale di Documentazione per l'Innovazione e la Ricerca Educativa)* sekä työ- ja sosiaaliministeriön, koulutus-, yliopisto- ja tutkimusministeriön ja Euroopan komission alaisuudessa toimiva *Centro Risorse Nazionale per l'Orientamento*. Näiltä organisaatioilta voi hankkia lisäinformaatiota ammatillisesta koulutuksesta Italiassa. *Centro Risorse Nazionale per l'Orientamento* on tuottanut muun muassa Giotto-tietokannan, joka on suunniteltu Italiassa opiskelusta kiinnostuneille ulkomaalaisille.

Italiaan opiskelemaan aikovan kannattaa kuitenkin aina ottaa yhteyttä suoraan itse kiinnostavaan oppilaitokseen saadakseen ajantasaisinta tietoa esimerkiksi ilmoittautumispäivämääristä, kurssien alkamisajoista, kielikokeen sisällöistä ja ajankohdasta, apurahojen hakuajoista, ilmoittautumis- ja lukukausimaksuista, opiskelija-asuntoloista sekä työskentelymahdollisuuksista.

11.3 Lähteet

Guida all'Università 2000–2001, Cimea 2000. Päivitetty 30.6.2000.
Löytyy Italian kulttuuri-instituutista.

Guida all'Università e alle professioni, Cimea 2002.

Italian Higher Education – an international guide. Cimea 2003.

CIMOn apurahat jatko-opiskeluun ja tutkimustyöhön. Hakuopas. CIMO. 2000.

Euroopan unionin koulutusohjelma Sokrates. CIMO. 2000

Leonardo da Vinci. Opiskelija-, harjoittelija- ja asiantuntijavaihdot. CIMO. 2000.

Osviitta. Tietoa opiskelusta, harjoitteluista ja työskentelystä ulkomailla. CIMO. 2000.

Maailmalle –Nyt! (2003) Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO, (korj.painos) 2003.

11.4 Muut oppaat ja tiedonlähteet

Mm. seuraavat oppaat ovat saatavilla CIMOn tietopalvelusta:

Aalto, Pirjo ja Garam, Irma (2003): Kansainvälinen liikkuvuus yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Kansainvälisen henkilövaihdon keskus, CIMO Publications 2/2004.

Atlas of Student Mobility, Todd M. Davis. New York. Institute of International Education, 2003.

Careers in Europe Guide 2004: Everything you need to know to launch your international career. London. Hobsons, 2003. Opas löytyy myös Hobsonsin kotisivuilta: <http://www.europe.hobsons.com>

Garam, Irma (2000): Kansainvälisyyttä käytännössä: Suomalaisten vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ulkomailla opiskelusta. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätö Otus, Helsinki.

Garam, Irma (2003): Kun opintie vie ulkomaille: Suomalaisten tutkinto-opiskelu ulkomaisissa korkeakouluissa. Kansainvälisen henkilövaihdonkeskus CIMO. Occasional Paper 2c/2003.

Giotto (2002): Alta formazione e specializzazione in Italia. National Resource Centre for Vocational Guidance. Italian Ministry of Labour and Social Politics, 2002. (+ CD-ROM)

Guida all'università e alle professioni (2002): Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca. Roma 2002.

Higher Education in a Changing Environment : Internationalisation of Higher Education Policy in Europe, (ed.) Bernd Wächter. Bonn: Lemmens Verlags & Mediengesellschaft mbH, 2004.

International Handbook of Universities. The International Association of Universities. Macmillan, London, Taylor Ann C. M. (ed.) 16. ed., New York : Palgrave, 2001 (Ilmestyy joka toinen vuosi).

Lavoro stagionale in Italia (2002) Centro risorse, Regione Emilia-Romagna. Bologna.

Living Europe: Experiences of youth voluntary service in East and West Europe

AVSO / SCI Romania ; (ed.) Ferchiou, Yasmina; et al. Brussels : AVSO (Association of Voluntary Service Organisations) & SCI Romania, 2003.

Opus 2002: Monin tavoin maailmalle (Ut i världen), Päivi Timonen-Verma, Greta Storlund

Helsinki: Navyug Finland, 2002.

Study abroad = Études à l'étranger = Estudios en el extranjero: 2004–2005 (2003). UNESCO, Paris 2003. Löytyy myös Unescon kotisivuilta osoitteesta: <http://www.unesco.org/publishing>.

Study Europe Guide 2004: Essential information on European study opportunities for students and advisors, London: Hobsons, 2003. (<http://sites.hobsons.com/studyeurope/>).

The Grants Register 2003: The complete guide to postgraduate funding worldwide. (ed.) Louise Baynes. 21st ed., New York : Palgrave Macmillan, 2002. (Ilmestyy vuosittain).

The International Directory of Voluntary Work Victoria Pybus, Louise Whetter 7th ed., Oxford: Vacation Work, 2000.

World List of Universities and Other Institutions of Higher Education (2000): IAU Unesco Information Centre on Higher Education. 22ed. Paris: International Association of Universities. (Ilmestyy joka toinen vuosi).

The World of Learning 2004. 54. ed., London: Europa Publications, 2003. (Ilmestyy vuosittain).

11.5 Internet

<http://europa.eu.int/ploteus/>

Opas opiskelumahdollisuuksiin Euroopassa

<http://www.estia.educ.goteborg.se>

– linkkejä tärkeimmille koulutusta, ammattikouluja ja työskentelyä EU-maissa koskeville sivuille

<http://www.eurydice.org>

– yksityiskohtaista tietoa koulutuksesta EU-maissa ja muissa Euroopan maissa

<http://www.cede.it>

– Italian koulutusjärjestelmää koskevat lait ja säännöt

<http://www.centrorisorse.org>

– yleistietoa Italiasta, sen koulujärjestelmästä ja työelämästä

<http://www.informagiovani.org>

– tietoa mm. matkustamisesta, asumisesta, kulttuuritapahtumista, työpaikoista ym. opiskelijoille ja nuorille. *Informagiovani*-neuvontatoimistojen yhteystiedot ympäri Italiaa.

<http://www.alitalia.it>

– Italian kansainvälisiä lentoja suorittavan lentoyhtiö

<http://www.fs-on-line.com>

– Italian valtion rautateiden sivut

<http://www.istat.it>

– virallisia Italiaa koskevia tilastoja

<http://www.virgilio.it>

– hakupalvelu

<http://www.paginebianche.it>

– koko Italian puhelinluettelo

<http://citizens.eu.int>

– oikeudet ja velvollisuudet EU-alueella

<http://www.volontariato.it>

– vapaaehtoistyö Italiassa

<http://www.cinecitta.it>

– italialaiseen elokuvaan ja elokuva-alaan liittyvät sivut

<http://www.jobtel.it>

– työnvälitystoimisto

<http://www.interinaleitalia.it>

– Italian henkilöstövuokrausyritykset

<http://www.finanze.gov.it>

– verotus, mm. paikalliset verotoimistot

<http://www.ostellionline.org>

– retkeilymajat

<http://www.poliziadistato.it>

– Polizia di Stato eli Italian poliisilaitos

<http://www.interno.it>

– Ministero dell'Interno eli Italian sisäministeriö

12 Yhteystietoja

12.1 Yhteystietoja Suomessa

Eläketurvakeskus

Opastinsilta 7
00520 Helsinki
puh. 010 7511
<http://www.etk.fi>

Italian kulttuuri-instituutti

Istituto Italiano di Cultura in Finlandia
Vuorimiehenkatu 11 B 10
PL 127
00140 Helsinki
puh. (09) 68 11 330
faksi (09) 68 11 3333
sähköposti info@iichelsinki.net
<http://www.iichelsinki.net>

Italian suurlähetystö

Itäinen Puistotie 4 A
00140 Helsinki
puh. (09) 68 11 280
faksi (09) 17 5976
sähköposti info@italia.fi
<http://www.italia.fi>

**Kansainvälisen henkilövaihdon keskus
CIMO**

Hakaniemenkatu 2, 2. krs,
00531 Helsinki
tietopalvelu avoimna ma-to klo 12-16
puhelinneuvonta 01080 6767 (ma-to klo
10-12 ja 13-15)
sähköposti cimoinfo@cimo.fi
<http://www.maailmalle.net>
<http://www.cimo.fi>

Kansaneläkelaitos (Kela)

Opintotukikeskus
Vapaudenkatu 48-50
PL 228
40101 Jyväskylä
puh. 020 434 6611
neuvontapuhelin 020 434 6770
faksi 020 434 6710

sähköposti opintotuki@kela.fi
<http://www.kela.fi/opintotuki>

Kelan opintotukikeskus

Ulkomaan ryhmä
PL 228
40101 Jyväskylä
puh.020 434 6630
(palveluaika ma-pe klo 13-16)
faksi 020 434 6710
sähköposti ulkomaat.opintotuki@kela.inet.fi
<http://www.kela.fi>

Opetushallitus OPH

PL 380 (Hakaniemenkatu 2)
00530 Helsinki
puh. 09-774 775
sähköposti opetushallitus@oph.fi
<http://www.oph.fi>

Opetusministeriö

PL 29 (Meritullinkatu 10)
Helsinki
00023 Valtioneuvosto
puh. 09-160 04 tai 09-578 14 (keskus)
faksi 09-135 9335 (kirjaamo)
sähköposti opmkirjaamo@minedu.fi
<http://www.minedu.fi>

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry

Museokatu 9 B 23
00100 HELSINKI
puh. (09) 445 927
faksi (09) 445 937
sähköposti sktl@sktl.net
<http://www.sktl.net>

Työministeriö

PL 34
00023 Valtioneuvosto
puh. 09-160 04
faksi 09-135 9335
<http://www.mol.fi>

Matkustaminen

KILROY Travels

Kaivopiha
Kaivokatu 10 D
00100 Helsinki
puh. 0203 545 769
<http://www.kilroytravels.fi>

STA Travel Oy

Mikonkatu 11,
00100 Helsinki
puh. 09-6812 7710
helsinki@statravel.fi
<http://www.statravel.fi>

Suomen Retkeilymajajärjestö-SRM ry

Yrjönkatu 38 B 15
00100 Helsinki
puh. (09) 565 71 50
faksi (09) 565 71 510
[sähköposti info@srm.inet.fi](mailto:info@srm.inet.fi)
<http://www.srmnet.org>

Harjoittelupaikkoja välittäviä
opiskelijajärjestöjä

**AIESEC (kauppa- ja taloustieteiden
opiskelijoille)**

Yliopistojen ja korkeakoulujen AIESEC
-toimikunnat
AIESEC Suomi
Merikasarminkatu 4
PL 179
00161 Helsinki
puh. (09) 612 9160
[sähköposti mc@aiesec.fi](mailto:mc@aiesec.fi)
<http://www.aiesec.fi>

ELSA (oikeustieteen opiskelijoille)

Mannerheimintie 5 B 5 krs.
PL 273
00171 Helsinki
puh. (09) 632 702
[sähköposti: elsa-hallitus@helsinki.fi](mailto:elsa-hallitus@helsinki.fi)
<http://www.helsinki.fi/jarj/elsa>

FiMSIC (lääketieteen opiskelijoille)

FiMSIC/Kandioma
Biomedicum
PL 63
00014 Helsingin Yliopisto
puh. (09) 241 4428
[sähköposti fimsic@fimsic.org](mailto:fimsic@fimsic.org)
<http://www.fimsic.org>

**IAAS (maa- ja metsätalouseläin, puu-
tarha-alan, elintarvike- ja ympäristötie-
teiden, biotekniikan ja mikrobiologian
opiskelijoille)**

MMYL Talonpojantie 6
00710 Helsinki
puh. (09) 374 1115
[sähköposti iaas-finland@helsinki.fi](mailto:iaas-finland@helsinki.fi)
<http://honeybee.helsinki.fi/iaas>

IAPS (fysiikan opiskelijoille)

PL 64
00014 Helsingin Yliopisto
puh. (09) 278 1023
[sähköposti iaps@pcu.helsinki.fi](mailto:iaps@pcu.helsinki.fi)
http://www.physics.helsinki.fi/~fyl_iaps/

Yliopiston Farmasiakunta ry. YFK

PL 56 (Viikinkaari 5)
00014 Helsingin yliopisto
puh. (09) 374 5273
<http://www.helsinki.fi/jarj/yfk>

Au pair -toimistoja

EurAuPair r.y.

Saagatie 10 D 17
01200 Vantaa
puh. (09) 6924 906
faksi (09) 272 4015
S-posti jan.saromaa@euraupair.fi
<http://www.euraupair.fi/euraupai.htm>

Suomen Nuorisoyhteistyö-Allianssi ry

Olympiastadion, Eteläkaarre
00250 Helsinki
puh. (09) 3482 4305
sähköposti info@alli.fi
<http://www.alli.fi>

Vaihto-oppilasjärjestöjä

AFS Intercultural

Programs Finland ry
Et. Makasiinikatu 5 B 17
00130 Helsinki
puh. (09) 666 644
faksi (09) 666 621
sähköposti afsfin@afs.org
<http://www.afs.fi>

Suomen Rotarytoimisto

Iso-Roobertinkatu 9 C
00120 Helsinki
puh. (09) 640 078
faksi (09) 640 531
<http://www.ryefinland.com>

STS Kielimatkat Oy

Fredrikinkatu 55
00100 Helsinki
puh. (09) 685 0830
faksi (09) 685 6901
sähköposti sts.kielimatkat@finland.sts.se
<http://www.sts.fi>

Suomen Youth for Understanding ry (YFU)

Vironkatu 6 A
00170 Helsinki
puh. (09) 622 6130
faksi (09) 6226 1310
sähköposti yfu.finland@yfu.fi
<http://www.yfu.fi>

Kielikurssien järjestäjä

EF Kansainväliset Kielimatkat

Kalevankatu 44
00180 Helsinki
puh. (09) 6869 2312
faksi (09) 6869 2323
sähköposti finland@ef.com
<http://www.ef.com>

STS Kielimatkat Oy

Fredrikinkatu 55
00100 Helsinki
puh. (09) 685 0830
faksi (09) 685 6901
sähköposti sts.kielimatkat@finland.sts.se
<http://www.sts.fi>

Työleirijärjestöjä

Kansainvälinen Vapaaehtoistyö ry (KVT)

Rauhanasema, Veturitori 3
00520 Helsinki
puh. (09) 144 408 tai 144 418
faksi (09) 147 297
sähköposti kvtsციი@kaapeli.fi
<http://www.kvtfinland.org>

Suomen Nuorisoyhteistyö-Allianssi ry

Olympiastadion, Eteläkaarre
00250 Helsinki
puh. (09) 3482 4305
sähköposti info@alli.fi
<http://www.alli.fi>

12.2 Yhteystietoja Italiassa

Associazione Italiana Alberghi per la Gioventú

(Retkeilymajaliitto)
Via Cavour, 44
00184 Roma
puh. +39 06 487 1152
<http://www.ostellionline.org>

Centro di Informazione sulla Mobilità e le Equivalenze Accademiche (CIMEA)

Fondazione RUI
Viale Ventuno Aprile, 36
00162 Roma
puh. +39 06 8632 1281
<http://www.cimea.it>

Centro Turistico Studentesco e Giovanile (CTS)

Via Andrea Vesalio, 6
00161 Roma
puh. +39 06 441 111
<http://www.cts.it>

Città della Scienza - IDIS Foundation

Via Coroglio, 104
80124 Napoli
puh. +39 081 735 2453
<http://www.cittadellascienza.it/idis>

Institutum Romanum Finlandiae

(Suomen Rooman-instituutti)
Passeggiata del Gianicolo 10
00165 Roma
puh. +39 06 688 01674
<http://www.irfrome.org>

Ministero degli Affari Esteri (ulkoministeriö)

*Direzione Generale per la Promozione e la Cooperazione Culturale
Piazzale della Farnesina, 1
00194 Roma
puh. +39 06 36 911
<http://www.esteri.it>

Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali (työ- ja sosiaaliministeriö)

*Direzione Generale per l'Impiego, Orientamento e Formazione
Via Fornovo, 8
00192 Roma
puh. +39 06 367 55060
<http://www.welfare.gov.it>

Ministero dell'Economia e delle Finanze (valtiovarainministeriö)

Viale Europa, 242
00187 Roma
<http://www.tesoro.it>

Centro Risorse Nazionale per l'Orientamento

(Italian Euroguidance -keskus)
Presso Villa dei Papi
Via Perlingieri, 1
82100 Benevento
puh. +39 08 245 3472
<http://www.centrorisorse.org>

Direzione Generale per gli Scambi Culturali

Via Ippolito Nievo, 35
00153 Roma
puh. +39 06 58491

Indire; l'Istituto Nazionale di Documentazione per l'Innovazione e la Ricerca Educativa

Palazzo Gerini
Via M. Buonarroti, 10
50122 Firenze
puh. +39 055 24 1187/24 1188
<http://www.bdp.it>

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (MIUR)

Piazzale Kennedy, 20 - EUR
00144 Roma
puh. +39 06 584 91
<http://www.miur.it>

Suomen suurlähetystö

Ambasciata di Finlandia
Via Lisbona, 3
00198 Roma
puh. +39 06 852231
faksi +39 06 854 0362
sähköposti ambasciata.di.finlandia@interbusi-ness.it
<http://www.finland.it>

Ufficio Centrale Studenti Esteri in Italia (UCSEI)

Via Lungotevere dei Vallati, 14
00186 Roma
puh. +39 06 6880 4062
sähköposti ucsei@ucsei.org
<http://www.ucsei.org>

Työleirijärjestöt

Huom! Suomalaisten kannattaa ottaa ensin yhteys Kansainväliseen Vapaaehtoistyö ry:hyn (KVT) Suomessa.

Gruppi Archeologici d'Italia

Via degli Scipioni, 30/a
00192 Roma
puh. +39 06 3973 4449
sähköposti gainaz@tin.it
<http://www.gruppiarcheologici.org>

Italia Nostra

Via Nicolò Porpora, 22
00198 Roma
puh. +39 06 844 0631
sähköposti info@italianostra.org
<http://www.italianostra.org>

Mani Tese

Piazzale Gambara 7/9
20146 Milano
puh. +39 02 407 5165
sähköposti manitese@manitese.it
<http://www.manitese.it>

Youth Action for Peace Italia

Via Marco Dino Rossi, 12/g
00171 Roma
puh. +39 06 721 0120
sähköposti yap@yap.it
<http://www.yap.it>

Servizio Civile Internazionale

Via G. Cardano, 135
00146 Roma
puh. +39 06 558 0644
sähköposti info@sci-italia.it
<http://www.sci-italia.it>

12.3 Oppilaitosten yhteystiedot

Yliopistojen yhteystiedot

Università Politecnica delle Marche

Piazza Roma, 22
60121 Ancona
puh. +39 071 2201
<http://www.unian.it>

Università degli Studi dell'Aquila

Piazza Vincenzo Rivera, 1
67100 L'Aquila
puh. +39 0862 43 1111
<http://www.univaq.it>

Università degli Studi di Bari

Piazza Umberto I, 1 Palazzo Ateneo
70121 Bari
puh. +39 080 571 1111
<http://www.uniba.it>

Politecnico di Bari

Via Amendola, 126/B
70126 Bari
puh. +39 080 546 0111
<http://www.poliba.it>

Università degli Studi della Basilicata

Via Nazario Sauro, 85
85100 Potenza
puh. +39 0971 201 111
<http://www.unibas.it>

Università degli Studi di Bergamo

Via Salvecchio, 19
24129 Bergamo
puh. +39 035 27 7111
<http://www.unibg.it>

Università degli Studi di Bologna

Via Zamboni, 33
40126 Bologna
puh. +39 051 209 9111
<http://www.unibo.it>

Libera Università di Bolzano

Via Sernesi, 1
39100 Bolzano
puh. +39 0471 315 153
<http://www.unibz.it>

Università degli Studi di Brescia

Via Gramsci, 17
25121 Brescia
puh. +39 030 29 881
<http://www.unibs.it>

Università degli Studi di Cagliari

Piazza D'Armi
09123 Cagliari
puh. +39 070 675 5023
<http://www.unica.it>

Università degli Studi della Calabria

Via Pietro Bucci – Asse Attrezzato
87036 Arcavacata di Rende
puh. +39 0984 4911
<http://www.unical.it>

Università degli Studi di Camerino

Via del Bastione, 2
62032 Camerino
puh. +39 0737 4011
<http://camcic.unicam.it>

Libera Università Mediterranea Jean Monnet – Casamassima

S.S. 100 Km 15
Casamassima (BA)
Puh. +39 080 697 8213
<http://www.lum.it>

Università degli Studi di Cassino

Via G. Marconi, 10 Palazzo Curia
03043 Cassino
puh. + 39 0776 2991
<http://www.unicas.it>

Università degli Studi di Catania

Piazza dell'Università, 2
95124 Catania
puh. +39 095 730 7111
<http://www.unict.it>

Università degli Studi "Magna Graecia" di Catanzaro

Via T. Campanella, 115
88100 Catanzaro
puh. +39 0961 515 403
<http://www.unicz.it>

Università "Carlo Cattaneo" - LIUC

Corso Matteotti, 22
21053 Castellanza
puh. +39 0331 5721
<http://www.liuc.it>

Università degli Studi G. D'Annunzio di Chieti

Via dei Vestini, 31 Campus Universitario
66013 Chieti
puh. +39 0871 3551
<http://www.unich.it>

Università degli Studi di Ferrara

Via Savonarola, 9
44100 Ferrara
puh. +39 0532 29 3111
<http://www.unife.it>

Università degli Studi di Firenze

Piazza San Marco, 4
50121 Firenze
puh. +39 055 27 571
<http://www.unifi.it>

Università degli Studi di Foggia

Piazza IV Novembre, 1
71100 Foggia
puh. +39 0881 727 355
<http://www.unifg.it>

Università degli Studi di Genova

Via Balbi, 5
16126 Genova
puh. +39 010 20 991
<http://www.unige.it>

**Università degli Studi Insubria
Varese-Como**

Via Ravasi, 2
21100 Varese
puh. +39 0332 250 300
<http://www.uninsubria.it>

Università degli Studi di Lecce

Viale Gallipoli, 49 Ex Ist. Princ. Umberto
73100 Lecce
puh. +39 0832 33 6111
<http://www.unile.it>

**Libera Università di Lingue e
Comunicazione , IULM-MI**

Via Carlo Bo, 120143 Milano
puh. +39 02 891 412 321
<http://www.iulm.it>

Università degli Studi di Macerata

Piazza dell'Università, 2
62100 Macerata
puh. +39 0733 2581
<http://www.unimc.it>

Università degli Studi di Messina

Piazza S. Pugliatti, 1
98122 Messina
puh. +39 090 6761
<http://www.unime.it>

Università degli Studi di Milano

Via Festa del Perdono, 7
20122 Milano
puh. +39 02 58 351
<http://www.unimi.it>

**Università degli Studi di Milano –
Bicocca**

Piazza dell'Ateneo Nuovo, 1
20126 Milano
puh. +39 02 644 860 84
<http://www.unimib.it>

Politecnico di Milano

Piazza Leonardo da Vinci, 32
20133 Milano
puh. +39 02 23 991
<http://www.polimi.it>

**Libera Università "Vita Salute
San Raffaele" Milano**

Via Olgettina, 58
20132 Milano
puh. +39 02 264 327 94
<http://www.unihsr.it>

**Università Commerciale "Luigi
Bocconi" Milano**

Via Sarfatti, 25
20136 Milano
puh. +39 02 58 361
<http://www.uni-bocconi.it>

**Università degli Studi di Modena
e Reggio Emilia**

Via dell'Università, 4
41100 Modena
puh. +39 059 205 6511
<http://www.unimo.it>

Università degli Studi del Molise

Via de Sanctis, s.n. II Edificio Polif.
86100 Campobasso
puh. +39 0874 4041
<http://www.unimol.it>

**Università degli Studi di Napoli
"Federico II"**

Corso Umberto I, 40
80138 Napoli
puh. +39 081 253 1111
<http://www.unina.it>

**Seconda Università degli Studi di
Napoli**

Via S. Maria di Costantinopoli, 104
80138 Napoli
puh. +39 081 296 794
<http://www.unina2.it>

**Università degli Studi di Napoli
"Parthenope"**

Via Ammiraglio Acton, 38
80133 Napoli
puh. +39 081 547 5111
<http://www.uninav.it>

**Università degli Studi di Napoli
"L'Orientale"**

Via Chiatamone, 61/62
80133 Napoli
puh. +39 081 764 2381
<http://www.iuo.it>

**Istituto Universitario Suor Orsola
Benincasa - Napoli**

Via Suor Orsola, 10
80135 Napoli
puh. +39 081 252 2270
<http://www.unisob.na.it>

Università degli Studi di Padova

Via 8 Febbraio, 2
35122 Padova
puh. +39 049 827 5111
<http://www.unipd.it>

Università degli Studi di Palermo

Piazza della Marina, 61
90133 Palermo
puh. +39 091 607 5111
<http://www.unipa.it>

Università degli Studi di Parma

Via Università, 12
43100 Parma
puh. +39 0521 9041
<http://www.unipr.it>

Università degli Studi di Pavia

Strada Nuova, 65 Palazzo Centrale
27100 Pavia
puh. +39 0382 5041
<http://www.unipv.it>

Università degli Studi di Perugia

Piazza dell'Università, 1
06123 Perugia
puh. +39 075 5851
<http://www.unipg.it>

Università per Stranieri di Perugia

Piazza Fortebraccio, 4 Palazzo Gallenga
06122 Perugia
puh. +39 075 574 61
<http://www.unistrapg.it>

**Università degli Studi del Piemonte
Orientale "Amedeo Avogadro" - Vercelli**

Via Duomo, 6
13100 Vercelli
puh. +39 0161 261 551
<http://www.unipmn.it>

Università di Pisa

Lungarno Pacinotti, 43/44
56126 Pisa
puh. +39 050 920 111
<http://www.unipi.it>

Scuola Normale Superiore di Pisa

Piazza dei Cavalieri, 7
56126 Pisa
puh. +39 050 509 111
<http://www.sns.it>

**Scuola Superiore di Studi Universitari
e di Perfezionamento S. Anna di Pisa**

Piazza Martiri della Libertà, 33
56127 Pisa
puh. +39 050 88 3111
<http://www.sssup.it>

**Università degli Studi "Mediterranea"
di Reggio Calabria**

Via Zecca, 4
89125 Reggio Calabria
puh. +39 0965 33 2202
<http://www.unirc.it>

**Libera Università degli Studi
"San Pio V" di Roma**

Via delle Sette Chiese, 139
00145 Roma
puh. +39 06 510 7771
<http://www.lusprio.it>

**Università degli Studi di Roma
"La Sapienza"**

Piazzale Aldo Moro, 5
00185 Roma

puh. +39 06 49 911
<http://www.uniroma1.it>

**Università degli Studi di Roma
"Tor Vergata"**

Via Orazio Raimondo, 18
00173 Roma
puh. +39 06 72 591
<http://www.uniroma2.it>

Università degli Studi Roma Tre

Via Ostiense, 159
00154 Roma
puh. +39 06 57 3701
<http://www.uniroma3.it>

**Libera Università Internazionale di Studi
Sociali "Guido Carli" (LUISS) di Roma**

Viale Pola, 12
00198 Roma
puh. +39 06 852 251
<http://www.luiss.it>

**Libera Università degli Studi "Maria SS.
Assunta" (LUMSA) di Roma**

Via della Traspontina, 21
00193 Roma
puh. +39 06 684 221
www.lumsa.it

**Università "Campus Bio-Medico"
di Roma**

Via Emilio Longoni, 83
00155 Roma
puh. +39 06 22 5411
<http://www.unicampus.it>

Università Cattolica del Sacro Cuore

Largo A. Gemelli, 1
20123 Milano
puh. +39 02 72 341
<http://www.unicatt.it>

Università degli Studi di Salerno

Via Ponte Don Melillo
84084 Fisciano - Salerno
puh. +39 089 96 1111
<http://www.unisa.it>

**Università degli Studi del Sannio di
Benevento**

Piazza Guerrazzi, 1
82100 Benevento
puh. +39 0824 305 010
<http://www.unisannio.it>

Università degli Studi di Sassari

Piazza dell'Università, 21
07100 Sassari
puh. +39 079 22 8811
<http://www.uniss.it>

Università degli Studi di Siena

Via Banchi di Sotto, 55
53100 Siena
puh. +39 0577 232 000
<http://www.unisi.it>

Università per Stranieri di Siena

Via del Pantaneto, 45
53100 Siena
puh. +39 0577 240 112
<http://www.unistrasi.it>

Università degli Studi di Teramo

Viale F. Crucioli, 122
64100 Teramo
puh. +39 0861 2661
<http://www.unite.it>

Università degli Studi di Torino

Via Verdi, 8
10124 Torino
puh. +39 011 670 6111
<http://www.unito.it>

Politecnico di Torino

Corso Duca degli Abruzzi, 24
10129 Torino
puh. +39 011 564 6111
<http://www.polito.it>

Università degli Studi di Trento

Via Belenzani, 12
38100 Trento
puh. +39 0461 881111
<http://www.unitn.it>

Università degli Studi di Trieste

Piazzale Europa, 1
34127 Trieste
puh. +39 040 676 7111
<http://www.units.it>

Scuola Internazionale Superiore di Studi Avanzati (SISSA) di Trieste

Via Beirut, 2-4
34014 Grignano
puh. +39 040 37 871
<http://www.sissa.it>

Università degli Studi della Tuscia

Via S. Maria in Gradi, 4
01100 Viterbo
puh. +39 0761 3571
<http://www.unitus.it>

Università degli Studi di Udine

Via Palladio, 8
33100 Udine
puh. +39 0432 55 6111
<http://www.uniud.it>

Università degli Studi di Urbino "Carlo Bo"

Via A. Saffi, 2
61029 Urbino
puh. +39 0722 3051
<http://www.uniurb.it>

Università della Valle d'Aosta

Strada Cappuccini, 2 A
11100 Aosta
puh. +39 0165 306 711
<http://www.univda.it>

Università "Ca' Foscari" di Venezia

Dorsoduro 3246
30123 Venezia
puh. +39 041 257 8111
<http://www.unive.it>

Università IUAV di Venezia

Santa Croce Tolentini, 191
30125 Venezia
Puhelin +39 041 257 1111
<http://www.iuav.it>

Università degli Studi di Verona

Via dell'Artigliere, 8
37129 Verona
puh. +39 045 809 8111
<http://www.univr.it>

Taideakatemiöitten yhteystiedot**Accademia di Belle Arti di Bari**

Via Tenente Gaetano De Vito Francesco
2/N17
70124 Bari
puh. +39 080 556 6471
<http://space.tin.it/scuola/muico>

Accademia di Belle Arti di Bologna

Via delle Belle Arti, 54
40126 Bologna
puh. +39 051 243 064/244 252
<http://www.accademiabelleartibologna.it>

Accademia di Belle Arti di Carrara

Via Roma, 1
54033 Carrara
puh. +39 0585 71658/73136/73674
<http://www.accademia.carrara.ms.it>

Accademia di Belle Arti di Catania

Via Antonino di Sangiuliano, 257
95131 Catania
puh. +39 095 733 5027
<http://www.accademiadicatania.it>

Accademia di Belle Arti di Catanzaro

Via Guglielmo Pepe, 23
88100 Catanzaro
puh. +39 0961 721 677

Accademia di Belle Arti di Firenze

Via Ricasoli, 66
50122 Firenze
puh. +39 055 215 449/238 8609
<http://www.bottega2000.it/accademiabellearti.fi/index.html>

Accademia di Belle Arti di Foggia

Corso Garibaldi, 35
71100 Foggia
puh. +39 0881 726 301/777 122
<http://www.abafg.it>

Accademia di Belle Arti di Frosinone

Via Marconi
03100 Frosinone
puh. +39 0775 211 167/8
<http://www.accademiabellearti.fr.it>

Accademia di Belle Arti di L'Aquila

Via Leonardo da Vinci Loc. Pettino
67100 L'Aquila
puh. +39 0862 317 380/317 360
<http://www.accademiabellearti.laquila.it>

Accademia di Belle Arti di Lecce

Via Libertini, 3
73100 Lecce
puh. +39 0832 258 611
<http://www.accademiabelleartilecce.com>

Accademia di Belle Arti di Macerata

Via Berardi, 6
62100 Macerata
puh. +39 0733 405 111
<http://www.accademiabellearti.com/Macerata.html>

Accademia di Belle Arti Brera di Milano

Via Brera, 28
20121 Milano
puh. +39 02 864 60639/864 61929
<http://www.accademiadibrera.milano.it>

Accademia di Belle Arti di Napoli

Via Santa Maria Costantinopoli, 107
80138 Napoli
puh. +39 081 441 887/444 245
<http://www.accademianapoli.it>

Accademia di Belle Arti di Palermo

Via Papireto, 18/20
90134 Palermo
puh. +39 091 580 876

Accademia di Belle Arti di Reggio Calabria

Via XXV Luglio, 10
89121 Reggio Calabria
puh. +39 0965 896 852 / 21710/20030
<http://www.accademiabelleartirc.it>

Accademia di Belle Arti di Roma

Via Ripetta, 222
00186 Roma
puh. +39 06 322 7036/322 7025
<http://www.accademiabelleartiroma.it>

Accademia di belle arti di Sassari

Via Duca degli Abruzzi, 4
07100 Sassari
puh. +39 079 280 022/280 302
<http://www.accademiadibelleartisassari.it>

Accademia di Belle Arti Albertina di Torino

Via Accademia Albertina, 6
10123 Torino
puh. +39 011 889 020/817 3118
<http://www.accademialbertina.torino.it>

Accademia di Belle Arti di Urbino (PS)

Via dei Maceri, 2
61029 Urbino (PS)
puh. +39 0722 320 287
<http://www.accademiadiurbino.it>

Accademia di Belle Arti di Venezia

Campo della Carità, 1050
30123 Venezia
puh. +39 041 522 5396/522 7104
<http://www.accademiavenezia.edu>

Italiassa virallisesti tunnustettujen taideakatemioiden yhteystiedot:

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Michelangelo di Agrigento

Via F.Crispi, 87
92100 Agrigento
puh. +39 0922 26264

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Carrara di Bergamo

Piazza Carrara, 82/d
24121 Bergamo
puh. +39 035 399563
<http://www.accademiacarrara.bergamo.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "Lorenzo Lotto" di Bergamo

Via G. Carducci, 1
24127 Bergamo
puh. +39 035 401 584
<http://www.accademiabellearti.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "Santa Giulia" di Brescia

Via N. Tommaseo, 49
25128 Brescia
puh. +39 030 383368
<http://www.naba-bs.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Libera Accademia di Belle Arti – Laba di Brescia

Via Don G. Vender, 66
25128 Brescia
puh. +39 030 380 894
<http://www.laba.edu>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Nike di Catania

Via Faraci, 37
95126 Catania
puh. +39 095 370232
<http://www.accademianike.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Aldo Galli di Como

Via Francesco Petrarca, 9
22100 Como
puh. +39 031 301430
<http://www.accademiagalli.com>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta di Cuneo

Via Savigliano, 8/B
12100 Cuneo
puh. +39 0171 695753
<http://www.multiwire.net/ass/accademia>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Acc. Ligustica di Genova

L.go Pertini, 4
16121 Genova
puh. +39 010 581957
<http://www.accademialigustica.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Nuova Accademia di Belle Arti di Milano

Via Paolo Bassi, 3
20159 Milano
puh. +39 02 6686867
<http://www.naba.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "A.C.M.E" di Milano

Via Leopardi, n. 7
20123 Milano
puh. +39 02 481 5501

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "A.C.M.E" di Novara

Via C. Porta, 25
28100 Novara
puh. +39 0321 628 381

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Picasso di Palermo

V.le Galilei, 157/A
90145 Palermo
puh. +39 091 6850813

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Pietro Vannucci di Perugia

Pizza S. Francesco al Prato, 5
06100 Perugia
puh. +39 075 5730631
<http://www.abaperugia.org>

Accademia di Belle Arti "Mediterranea" di Ragusa

Viale Europa, 377
97100 Ragusa
puh. +39 0932 258 508
<http://www.accademiamediterranea.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta di Ravenna

Via delle Industrie, 76
48100 Ravenna
puh. +39 0544 453125
<http://www.accademiabellearti.ra.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Libera Accademia di Belle Arti di Roma

Via Benaco, n. 2
00199 Roma
puh. +39 06 853 55862
<http://www.iaa.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "Abadir" Accademia di Belle Arti e Restauro di S. Agata li Battiati – CT

Via G. Leopardi, 8
95030 S.Agata li Battiati – CT
puh. +39 095 725 2310
<http://www.abadir.net>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Abadir di S.Martino delle Scale PA

Abbazia benedettina; p.zza Platani, 10
90040 S.Martino delle Scale (PA)
puh. +39 091 418 022
<http://www.abbaziadisanimartino.it/Accademia>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Accademia di Belle Arti di Sanremo "Istituto I. Duncan" di Sanremo (IM)

Via Aurelia, 10-12
18038 Sanremo (IM)
puh. +39 0184 514 955

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta di Siracusa

Via Malta, 17
96100 Siracusa
puh. +39 0931 64400

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Rosario Gagliardi di Siracusa

Via Epicarmo, 47
96100 Siracusa
puh. +39 0931 21908

Accademia di Belle Arti "Fidia" di Stefanacani – Vibo Valentia

C/da Paieradi
Stefanacani – Vibo Valentia
puh. +39 0963 262 962
<http://www.mediaweb.it/vibo/scuole/fidia>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta "Kandinskij" di Trapani

Via C.A. Pepoli, 159/161
91100 Trapani
puh. +39 09 235 57949

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Cignaroli di Verona

Via Carlo Montanari, 5
37122 Verona
puh. +39 045 8000082
<http://www.accademiacignaroli.it>

Accademia di Belle Arti legalmente riconosciuta Lorenzo da Viterbo di Viterbo

Via Col Moschin, 17
01100 Viterbo
puh. +39 0761 220442
<http://www.abav.it>

Muita taidekouluja

Istituto per l'Arte e il Restauro

Palazzo Spinelli
Borgo Santa Croce, 10
50122 Firenze
puh. +39 055 246001
faksi +39 055 24 0709
<http://www.spinelli.it>

Art e Scuola di Arti Visive

Via delle Conce, 14
50122 Firenze

Istituto Italiano arte artigianato e restauro

Viale di Porta Ardeatina, 108 A
00154 Roma
puh. +39 06 575 7185
faksi +39 06 578 3505
<http://www.scuolarestauro.it>

Scuola dell'Opificio delle pietre dure

Via degli Alfani, 78
50121 Firenze
puh. +39 055 210 102
<http://www.opificio.arti.beniculturali.it>

**Istituto centrale per la patologia del libro
"Alfonso Gallo"**

Via Milano, 76
00184 Roma
puh. +39 06 483 947
[http://www.librari.beniculturali.it/struttura/
icpl.htm](http://www.librari.beniculturali.it/struttura/icpl.htm)

Istituto Centrale per il restauro

Via di San Michele, 23
00184 Roma
puh. +39 06 589 4250
<http://www.icr.beniculturali.it>

**Centro Europeo per la formazione
degli artigiani per la conservazione del
patrimonio architettonico**

Fondazione Europea "Pro Venezia viva"
Isola di San Servolo
30100 Venezia
puh. +39 041 526 8546
<http://www.sanservolo.provincia.venezia.it>

**Centro Universitario Europeo per i beni
culturali**

Villa Ruffolo
84010 Ravello (SA)
puh. +39 089 857 669
<http://www.cuebc.amalficoast.it>

**Accademia Internazionale delle arti e
delle scienze dell'immagine**

Parco di Collemaggio
L'Aquila
Puh. +39 0862 624 10

Teatterialan oppilaitoksia

**Accademia Nazionale di Arte Drammatica
Silvio D'Amico di Roma**

Via Vincenzo Bellini, 16
00198 Roma
puh. +39 06 8543680

Elokuva-alan oppilaitoksia

**Centro Sperimentale di Cinematografia/
Scuola Nazionale di Cinema**

Via Tuscolana 1520

00173 Roma
puh. +39 06 72 2941
faksi +39 06 72 11619
<http://www.snc.it>

**Centro di Formazione Professionale
per la Tecnica Cinetelevisiva**

Viale Legioni Romane, 43
20147 Milano
puh. +39 02 404 8455

Libera Università del Cinema di Roma

V. Valle Casa Romana
San Cesareo di Roma
00030 Roma
puh. +39 06 958 7794

Laboratorio Cinema 87

Largo E. Marchiafava, 5
00161 Roma
puh. +39 06 495 1981

Tanssitaiteen oppilaitoksia

Accademia Nazionale di Danza di Roma

Largo Arrigo VII, 5
00154 Roma
puh. +39 06 5743284
<http://www.accademianazionaledanza.it>

Liikuntatieteelliset korkeakoulut

**Istituto superiore di educazione fisica
di L'Aquila**

Via F. Crispi, 7
67100 L'Aquila
puh. +39 0862 41 0204

**Istituto Superiore di Educazione Fisica
di Bologna**

Via San Vitale, 15
40125 Bologna
puh. +39 051 23 9493

**Istituto Superiore di Educazione Fisica
di Firenze**

Viuzzo di Gattaia, 9
50125 Firenze
puh. +39 055 24 0173

Istituto Superiore di Educazione Fisica della Lombardia

Via Corelli, 136
20134 Milano
puh. +39 02 765 1184

Istituto Superiore di Educazione Fisica di Milano

Largo A. Gemelli, 1
20123 Milano
puh. +39 02 72 341 / 7234 2351

Istituto superiore di educazione fisica di Napoli

Mostra d'Oltremare
piazzale Tecchio
80125 Napoli
puh. +39 081 239 5241

Istituto superiore di educazione fisica di Palermo

Via Imperatore Federico, 61
90143 Palermo
puh. +39 091 54 6103

Istituto superiore di educazione fisica di Perugia

Via Campo di Marte 10/A
06100 Perugia
puh. +39 075 505 4206

Istituto Universitario di scienze motorie di Roma

Piazzale Lauro de Bosis, 6
00194 Roma
puh. +39 06 360 955 00

Istituto superiore di educazione fisica di Torino

piazza Bernini, 12
10143 Torino
puh. +39 011 74 5774 / 74 5829

Istituto superiore di educazione fisica di Urbino

Via S.S. Annunziata, 4
61029 Urbino
puh. +39 0722 32 8829

Musiikkikonservatorioitten yhteystiedot

Conservatorio Antonio Buzzolla di Adria (RO)

Viale Maddalena, 2
45011 Adria (RO)
puh. +39 0426 21686
<http://www.conservatorioadria.it>

Conservatorio Antonio Vivaldi di Alessandria

Via Parma, 1
15100 Alessandria
puh. +39 0131 250 299
<http://www.conservatoriovivaldi.it>

Conservatorio Domenico Cimarosa di Avellino

Via Circonvallazione
83100 Avellino
puh. +39 0825 30622

Conservatorio Niccolò Piccinni di Bari

Via Brigata Bari, 26
70124 Bari
puh. +39 080 5740022
<http://www.conservatoriopiccinni.it>

Conservatorio ex Collegio la Salle di Benevento

Via Mario la Vipera
82100 Benevento
puh. +39 0824 21102

Conservatorio Giovan B. Martini di Bologna

P.zza Rossini, 2
40126 Bologna
puh. +39 051 233975
<http://www.conservatorio-bologna.com>

Conservatorio Claudio Monteverdi di Bolzano

P.zza Domenicani, 19
39100 Bolzano
puh. +39 0471 978764

Conservatorio Luca Marenzio di Brescia
Corso Magenta, 44
25100 Brescia
puh. +39 030 3757103
<http://www.conservatorio.brescia.it>

Conservatorio G.P. da Palestrina di Cagliari
P.zza E. Porrino, 1
09100 Cagliari
puh. +39 070 494048
<http://www.conservatoriocagliari.it>

Conservatorio Lorenzo Perosi di Campobasso
Via Principe di Piemonte, 2
86100 Campobasso
puh. +39 0874 90041
<http://www.conservatorioperosi.it>

Conservatorio Agostino Steffani di Castelfranco Veneto (TV)
Via Garibaldi, 25
31033 Castelfranco Veneto (TV)
puh. +39 0423 495170
<http://www.steffani.it>

Conservatorio Bruno Maderna di Cesena (FO)
C.so U.Comandini, 1
47023 Cesena (FO)
puh. +39 0547 610742

Conservatorio Giuseppe Verdi di Como
Via Cadorna, 4
22100 Como
puh. +39 031 279827
<http://www.conservatoriocomo.it>

Conservatorio Stanislao Giacomoantonio di Cosenza
Ex Convento di S. Maria delle Grazie, via Portapiana
87100 Cosenza
puh. +39 0984 76627/8
<http://www.conservatoriodicosenza.it>

Conservatorio G.F. Ghedini di Cuneo
Via Roma, 19
12100 Cuneo

puh. +39 0171 693148
<http://web.tiscali.it/conservatorioghedini>

Conservatorio Luca Marenzio – sez. stacc. Brescia di Darfo-Boario Terme
Via Razziche, 5
25047 Darfo-Boario Terme
puh. +39 0364 532904
<http://www.conservatorio.brescia.it/darfo>

Conservatorio Giovambattista Pergolesi di Fermo (AP)
Via dell'Università, 16
63023 Fermo (AP)
puh. +39 0734 225495
<http://www.conservatorio.net>

Conservatorio Girolamo Frescobaldi di Ferrara
Via Previati, 22
44100 Ferrara
puh. +39 0532 205764
<http://www.comune.ferrara.it/conservatorio>

Conservatorio Luigi Cherubini di Firenze
P.zza Belle Arti, 2
50122 Firenze
puh. +39 055 292180
<http://www.firenze.net/conservatorio>

Conservatorio Umberto Giordano di Foggia
Piazza Negri, 13
71100 Foggia
puh. +39 0881 773467
<http://www.conservatoriofoggia.it>

Conservatorio Licinio Refice di Frosinone
Viale Michelangelo
03100 Frosinone
puh. +39 0775 840 060
<http://www.conservatorio-frosinone.it>

Conservatorio Nicolò Paganini di Genova
Via Albaro, 38
16145 Genova
puh. +39 010 318683
<http://www.conservatoriopaganini.org>

Conservatorio Alfredo Casella di L'Aquila

Via Gaglioffi, 18
67100 L'Aquila
puh. +39 0862 22122
<http://www.conservatoriocasella.it>

Conservatorio di Monopoli (BA)

Piazza S. Antonio, 27
70043 Monopoli (BA)
puh. +39 080 930 3607
<http://www.conservatoriodimonopoli.org>

Conservatorio Giacomo Puccini di la Spezia

Via XX Settembre, 34
19100 La Spezia
puh. +39 0187 770333
<http://www.castagna.it/conservatorio>

Conservatorio S. Pietro a Majella di Napoli

Via S.P. a Majella, 35
80138 Napoli
puh. +39 081 5644411
<http://www.sanpietroamajella.it>

Conservatorio Ottorino Respighi di Latina

Via Ezio
04100 Latina
puh. +39 0773 661678
<http://www.conservatorio.latina.it>

Conservatorio Guido Cantelli di Novara

Via Collegio Gallarini, 1
28100 Novara
puh. +39 0321 31252
<http://www.conservatorionovara.it>

Conservatorio Tito Schipa di Lecce

Via A. Ciardo, 2
73100 Lecce
puh. +39 0832 344266/7
<http://www.conservatoriolecce.it>

Conservatorio Cesare Pollini di Padova

Via Eremitani, 6
35100 Padova
puh. +39 049 8763111
<http://www.conservatoripollini.it>

Conservatorio Lucio Campiani di Mantova

Piazza Dante, 1
46100 Mantova
puh. +39 0376 324636
<http://www.conservatoriomantova.com>

Conservatorio Vincenzo Bellini di Palermo

Via Squarcialupo, 45
90133 Palermo
puh. +39 091 580921

Conservatorio Egidio R. Duni di Matera

Piazza del Sedile
75100 Matera
puh. +39 0835 335797
<http://web.tiscalinet.it/conservatorioduni>

Conservatorio Arrigo Boito di Parma

Via del Conservatorio, 27
43100 Parma
puh. +39 0521 381911
<http://www.conservatorio.pr.it>

Conservatorio Arcangelo Corelli di Messina

Via Bonino, 1
98100 Messina
puh. +39 090 6510291
<http://www.conservatoriomessina.it>

Conservatorio Francesco Morlacchi di Perugia

Piazza Mariotti, 2
06123 Perugia
puh. +39 075 5733843/4
<http://www.conservatorioperugia.it>

Conservatorio Giuseppe Verdi di Milano

Via Conservatorio, 12
20122 Milano
puh. +39 02 7621101
<http://www.consmilano.it>

Conservatorio Gioacchino Rossini di Pesaro

Piazza Olivieri, 5
61100 Pesaro
puh. +39 0721 33671
<http://www.conservatoriorossini.it>

**Conservatorio Luisa D'Annunzio di
Pescara**

Via Caduti sul Lavoro, 39
65123 Pescara
puh. +39 085 4212070
<http://www.conservatorioluisadannunzio.it>

**Conservatorio Giuseppe Nicolini di
Piacenza**

Via S. Franca, 35
29100 Piacenza
puh. +39 0523 384345/6
<http://www.conservatorio.piacenza.it>

**Conservatorio Gesualdo da Venosa di
Potenza**

Via Tammone, 1
85100 Potenza
puh. +39 0971 46056/7
<http://http://digilander.iol.it/conservatorio>

**Conservatorio Francesco Cilea di
Reggio Calabria**

Via Aschenez, 1/P
89122 Reggio Calabria
puh. +39 0965 812223
<http://digilander.iol.it/conservatoriocilea>

**Conservatorio Francesco A. Bonporti
– Sez.stacc.di Trento di Riva del Garda
(TN)**

L.go Marconi, 5
38066 Riva del Garda (TN)
puh. +39 0464 551669
<http://www.conservatorio.tn.it>

**Conservatorio Umberto Giordano
– Sez.stacc.di Foggia di Rodi Garganico
(FG)**

Via Le Noci
71012 Rodi Garganico (FG)
puh. +39 0884 966366
<http://www.conservatoriorodi.it>

Conservatorio Santa Cecilia di Roma

Via dei Greci, 18
00187 Roma
puh. +39 06 3609671
<http://www.conservatoriosantacecilia.it>

**Conservatorio Francesco Veneze di
Rovigo**

Corso del Popolo, 241
45100 Rovigo
puh. +39 0425 22273
<http://www.conservatorio-rovigo.it>

Conservatorio di Salerno

Via S. De Renzi, 62
84125 Salerno
puh. +39 089 231 977
<http://www.conservatoriosalerno.it>

Conservatorio Luigi Canepa di Sassari

Piazzale Cappuccini
07100 Sassari
puh. +39 079 296447
<http://http://utenti.tripod.it/conservatoriocanepa>

Conservatorio Giuseppe Verdi di Torino

Via Mazzini, 11
10123 Torino
puh. +39 011 8178458
<http://www.conservatorio-torino.it>

**Conservatorio Antonio Scontrino
di Trapani**

Via Francesco Sceusa, 1
91100 Trapani
puh. +39 0923 556124
<http://space.tin.it/scuola/lepavari>

**Conservatorio Francesco Antonio
Bonporti di Trento**

Via S. Maria Maddalena
38100 Trento
puh. +39 0461 231097
<http://www.conservatorio.tn.it>

Conservatorio Giuseppe Tartini di Trieste

Via Carlo Ghega, 12
34123 Trieste
puh. +39 040 672 4911
<http://www.conservatorio.trieste.it>

Conservatorio Jacopo Tomadini di Udine

Piazza 1 Maggio, 29
33100 Udine
puh. +39 0432 502755
<http://www.conservatorio.udine.it>

**Conservatorio Benedetto Marcello –
Palazzo Pisani di Venezia**

Sestriere S.Marco, 2810
30124 Venezia
puh. +39 041 5225604
<http://www.conseve.it/indexI.html>

**Conservatorio Felice E. dall'Abaco
di Verona**

Via Massalongo, 2
37100 Verona
puh. +39 045 8002814
<http://www.conservatorioverona.it>

**Conservatorio Fausto Torrefranca
di Vibo Valentia**

Via Affaccio/Via Corsea (sede uffici)
88018 Vibo Valentia
puh. +39 0963 591335
<http://www.conservatoriovibovalentia.it>

Conservatorio Arrigo Pedrollo di Vicenza

Contrà Domenico, 33
36100 Vicenza
puh. +39 0444 507551
http://www.didanet.it/enti/conservatorio_vi

Musiikki-instituuttien yhteistyedot

**Istituto Musicale Pareggiato G.B.
Pergolesi di Ancona**

Via Zappata, 1
60121 Ancona
puh. +39 071 207 6962
<http://www.istitutopergolesi.it>

**Istituto Musicale Pareggiato della Valle
d'Aosta di Aosta**

Via Anfiteatro, 1
11100 Aosta
puh. +39 0165 43995
<http://www.imaosta.com>

**Istituto Musicale Pareggiato Gaetano
Donizetti di Bergamo**

Via Arena, 9
24129 Bergamo
puh. +39 035 237 374

**Istituto Musicale Pareggiato Vincenzo
Bellini di Caltanissetta**

C.so Umberto I, 84-85
93100 Caltanissetta
puh. +39 0934 26803
<http://www.infoservizi.it/vbellini>

**Istituto Musicale Pareggiato A. Tonelli
di Carpi (MO)**

Via San Rocco, 5
41012 Carpi (MO)
puh. +39 059 649915/6

**Istituto Musicale Pareggiato Merulo
di Castelnuovo ne' Monti (RE)**

Via Roma, 4
42035 Castelnuovo ne' Monti (RE)
puh. +39 0522 610206

**Istituto Musicale Pareggiato Vincenzo
Bellini di Catania**

Via Istituto S. Cuore, 3
95124 Catania
puh. +39 095 7194400
<http://www.istitutobellini.it>

**Istituto Musicale Pareggiato di Ceglie
Messapica (BR)**

Viale B.Luigi Don Guanella, 2
72013 Ceglie Messapica (BR)
puh. +39 0831 379129

**Istituto Musicale Pareggiato Claudio
Monteverdi di Cremona**

Via Realdo Colombo, 1
26100 Cremona
puh. +39 0372 22423

**Istituto Musicale Pareggiato Giacomo
Puccini di Gallarate (VA)**

Via Dante, 11
21013 Gallarate (VA)
puh. +39 0331 790202

**Istituto Musicale Pareggiato Pietro
Mascagni di Livorno**

Via G. Galilei, 54
57122 Livorno
puh. +39 0586 403724
<http://www.istitutomascagni.it>

Istituto Musicale Pareggiato Luigi Boccherini di Lucca
P.zza del Suffragio, 6
55100 Lucca
puh. +39 0583 442190/1
<http://www.comune.lucca.it/boccherini>

Istituto Musicale Pareggiato Orazio Vecchi di Modena
Via Carlo Goldoni
41100 Modena
puh. +39 059 206925

Istituto Musicale Pareggiato "PI. Tchaikovsky" di Nocera Terinese (CZ)
Via Ammiraglio Sirianni, 35
88047 Nocera Terinese (CZ)
puh. +39 0968 926839

Istituto Musicale Pareggiato Franco Vittadini di Pavia
Via A. Volta, 31
27100 Pavia
puh. +39 0382 399206
<http://www.comune.pv.it/cultura/vittadini>

Istituto Musicale Pareggiato Giuseppe Verdi di Ravenna
Via Roma, 33
48100 Ravenna
puh. +39 0544 212373

Istituto Musicale Pareggiato Achille Peri di Reggio Emilia
V. Dante Alighieri - 11
42100 Reggio Emilia
puh. +39 0522 456771/5/9/7

Istituto Musicale Pareggiato G. Lettimi di Rimini
Via Cairoli, 44
47900 Rimini
puh. +39 0541 786385
<http://www.comune.rimini.it/lettimi>

Istituto Musicale Pareggiato R. Franci di Siena
Via Garibaldi, 42
53100 Siena
puh. +39 0577 280766
<http://www.comune.siena.it/franci>

Istituto Musicale Pareggiato Giovanni Paisiello di Taranto
Convento di S. Michele
Via Duomo, 276
74100 Taranto
puh. +39 099 4706398
<http://www.paisiello.it>

Istituto Musicale Pareggiato Gaetano Braga di Teramo
P.zza Verdi, 25
64100 Teramo
puh. +39 0861 248866
<http://www.istitutobraga.it>

Istituto Musicale Pareggiato Giulio Briccialdi di Terni
Via del Tribunale, 22-24
05100 Terni
puh. +39 0744 432170
http://www.comune.terni.it/scuola_briccialdi.asp

Taideteollisten instituuttien yhteystiedot

Istituto Superiore per le Industrie Artistiche (ISIA) di Faenza (RA)
Corso Mazzini, 93
48018 Faenza (RA)
puh. +39 0546 22293
<http://www.isia.it>

Istituto Superiore per le Industrie Artistiche (ISIA) di Firenze
Via degli Alfani, 58
50121 Firenze
puh. +39 055 218 836
<http://www.isiadesign.fi.it>

Istituto Superiore per le Industrie Artistiche (ISIA) di Roma
Piazza della Maddalena, 53
00186 Roma
puh. +39 06 6796195
<http://www.isiaroma.it>

Istituto Superiore per le Industrie Artistiche (ISIA) di Urbino (PS)
Via S. Chiara, 36
61029 Urbino (PS)
puh. +39 0722 320195
<http://www.isiaurbino.it>

Etäopiskelu

Centro Nazionale Network per l'Università Ovunque – Nettuno
Corso Vittorio Emanuele II,
3900186 Roma
puh. +39 06 692 0761
<http://www.uninettuno.it>
For.Com – Formazione per la

Comunicazione

Via Virginio Orsini, 17/a
puh. +39 06 360 8151
<http://www.forcom.it>

IcoN – Italian Culture on the Net

Via Santa Maria, 36
56126 Pisa
<http://www.italicon.it>

12.4 Alueellisia työnvälityssivuja

Trentino/ EteläTiroli

<http://www.provinz.bz.it/lavoro.htm>
<http://www.agenzia lavoro.tn.it/main.htm>

Friuli-Venezia-Giulia

<http://www.regione.fvg.it/lavoro/lavoro.htm>

Veneto

<http://www.venetolavoro.it/>
http://www.vicenzanews.it/portal/a_242_IT_194_1.asp

Lombardia

<http://formalavoro.regione.lombardia.it/rl/home.nsf>
<http://www.centrilavoro.it>

Valle D'Aosta

<http://www.aostavalley.com/aglavoro/IT/adl.html>

Piemonte

<http://www.agenziapiemontelavoro.net/>
<http://www.comune.torino.it/lavoro/>

Liguria

<http://www.regione.liguria.it/>

Emilia-Romagna

<http://www.regione.emilia-romagna.it/>
<http://www.comune.bologna.it/>
<http://www.provincia.fe.it/lavoro/>
<http://www.lavoro.ra.it/>
<http://www.provincia.forli-cesena.it/lavoro/>

Toscana

<http://www.rete.toscana.it/sett/orient/>
<http://www.provincia.fi.it/cpi/>

Umbria

<http://www.info-giovani.it/lavoro/umbria.htm>

Marche

<http://www.provincia.pesaro-urbino.it/lavoro/>

Lazio

<http://www.sirio.regione.lazio.it/>
<http://agenzia lavoro.sirio.regione.lazio.it/all.run>

Abruzzo

<http://fil.regione.abruzzo.it/>

Molise

<http://www.agenziamoliselavoro.it/>

Campania

http://www.info-giovani.it/centro_impiego_olivo_veto_citra.htm
<http://digilander.iol.it/csg/index.htm>

Puglia

<http://www.clio.it/sr/vr/agenziainpiegopuglia/agepug.htm/>

Basilicata

<http://www.basilicatanet.it/lavoro.asp/>

Calabria

<http://www.geocities.com/eurescalabria/>

Sicilia

<http://www.regione.sicilia.it/lavoro/>
<http://www.exploravoro.it/>

Sardinia

<http://www.sardinia.net/drl/>

Muita sivustoja

<http://www.bollettinodellavoro.it/>

Yleistietoa Italiasta

Hallinto

- Kaksikamarinen parlamentti: edustajakamari Camera dei Deputati, jossa 630 jäsentä, ja senaatti Senato della Repubblica, jossa 332 jäsentä.
- Parlamentti valitsee presidentin, jonka virkakausi on seitsemän vuotta.
- Toimeenpaneva valta on pääministerin (Presidente del Consiglio) johtamalla hallituksella.
- Kaksi suurta vastakkaista poliittista liittoutumaa: keskusta-oikeistolainen ja keskusta-vasemmistolainen. Tällä hetkellä (kevät 2004) maata hallitsee keskusta-oikeistolainen liittoutuma, jonka johdossa on pääministeri Silvio Berlusconi (Forza Italia).
- Keskusta-oikeistolaiseen liittoutumaan Casa delle libertà kuuluvat Alleanza Nazionale, Forza Italia, UDC ja Lega Nord.
- Keskusta-vasemmistolaiseen liittoutumaan Ulivo kuuluvat La Margherita, Democratici di Sinistra sekä joukko pienempiä keskusta- ja vasemmistopuolueita.
- 20 maakuntaa (regioni), joilla laaja itsehallinto omine hallituksineen ja parlamentteineen. Maakunnat jakautuvat 103 provinssiin (province), jotka jakautuvat 8101 kuntaan (comuni).

Kaupungit

- Pääkaupunki on Rooma (2,5 miljoonaa asukasta).
- Muita suuria kaupunkeja ovat kauppa- ja finanssikeskus Milano (1,2 milj. as.), vilkas satamakaupunki Napoli (1 milj. as.), liikenne- ja teollisuuskeskus Torino (860 000 as.), kauppa- ja liikekeskus Genova (600 000 as.), Sisilian pääkaupunki Palermo (650 000 as.), yliopistokaupunki Bologna (370 000 as.) ja kulttuuri-, teollisuus- ja liikekeskus Firenze (350 000 as.).

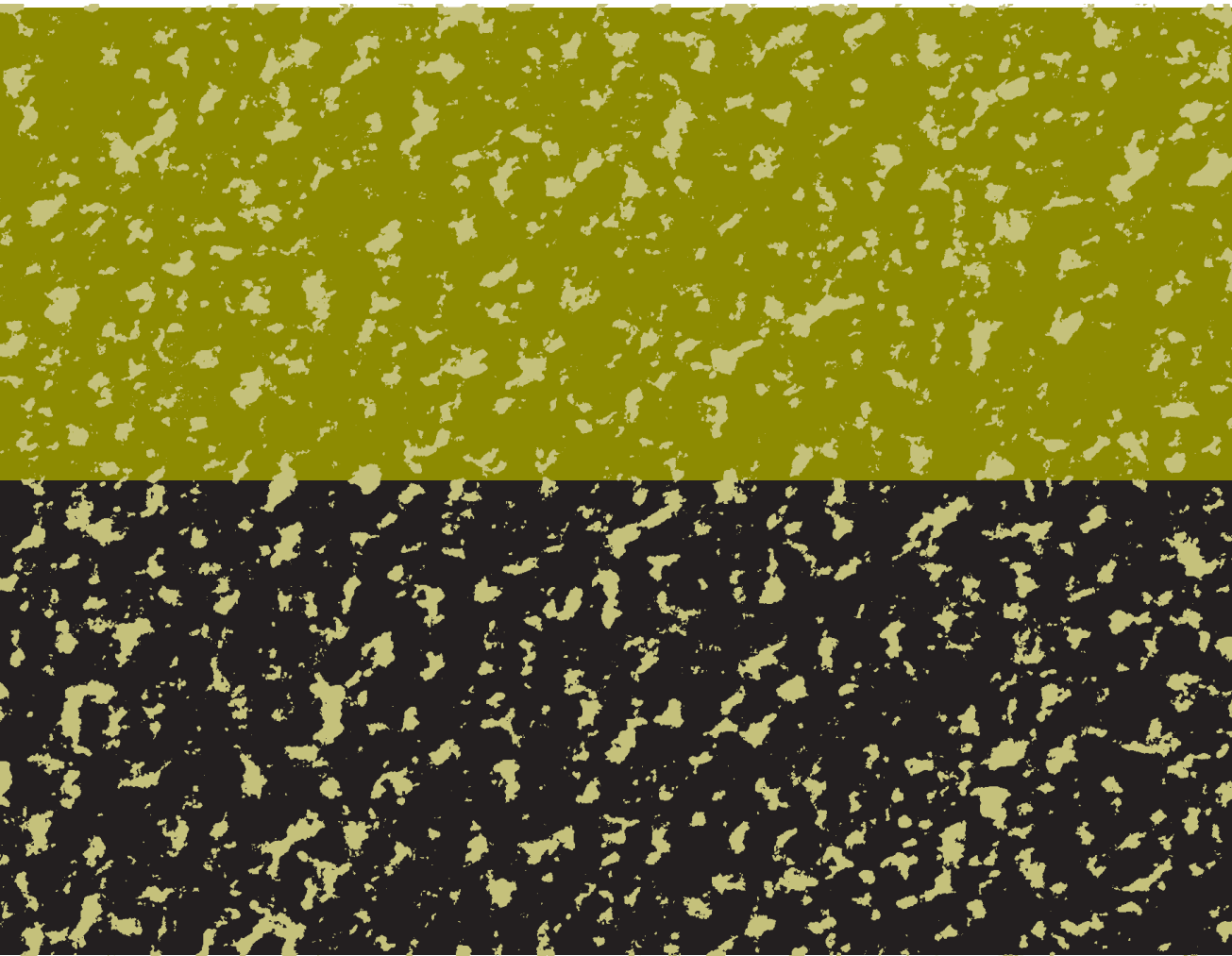
Väestö

- Noin 57 miljoonaa asukasta (vuonna 2003).
- Virallinen kieli italia.
- Muita Italiassa puhuttavia kieliä ovat saksa, retoromania ja ranska sekä kreikan, albaanin ja katalaanin sukulaiskielet.
- Suurin osa italialaisista on katolisia. Muslimit, juutalaiset, protestantit ja ortodoksit ovat vähemmistönä.

Talous ja työelämä

- Tärkein työllistäjä Italiassa on palvelusektori ja varsinkin turismiin liittyvät palvelut (60 % työvoimasta). Teollisuus työllistää 30 % ja maanviljelys 7 % maan työvoimasta.
- Tärkeimmät teollisuuden alat: auto- (Fiat), elintarvike- (viini, oliiviöljy, pasta, ym.) ja vaatetusteollisuus sekä informaatioteknologia.
- Pohjois-, Keski- ja Etelä-Italian taloudellisessa kehittyneisyydessä on huomattavia eroja. Pohjois-Italia on alueista selkeästi kehittynein, jos mittapuuna pidetään teollista infrastruktuuria ja palvelusektoria. Agraarisessa Etelä-Italiassa, joka on aina ollut taloudellisesti taantunut kaikilla tuotantosektoreilla, kehitys on nopeaa varsinkin turismin ja elintarviketuotannon aloilla. Keski-Italia sijoittuu taloudellisessa vertailussa Pohjois- ja Etelä-Italian välimaastoon.
- Työttömyysaste on vuonna 2004 noin 10 %, mutta työvoimasta vain noin 55–60 % on työelämässä. Tämä johtuu siitä, että huomattava osa naisista on vielä kotona.
- Tärkeimmät kauppakumppanit: Saksa, Ranska ja Yhdysvallat.
- Euroopan talousyhteisön jäseneksi vuonna 1957.
- Rahayksikkö on euro.

Italian kartta:
http://home.cimo.fi/oppaat/perustieto/kartta_italia.pdf



TYÖMINISTERIÖ

euro | guidance

